

DE REDELIJKE GODSDIENST

In welke de Goddelijke waarheden van het genadeverbond worden verklaard, tegen partijen beschermd en tot beoefening aangedrongen, alsmede de bedeling des verbonds in het Oude en Nieuwe Testament en de ontmoeting der kerk in het Nieuwe Testament, vertoond in een verklaring van de Openbaring van Johannes.

door

W. á BRAKEL Th. F.

in leven bedienaar des Goddelijken Woords te Rotterdam

DEEL II

Hoofdstuk 25 - 31

Onveranderd uitgegeven naar de beste uitgaven, onder toezicht van J. H. Donner.

Te LEIDEN, bij D. Donner.

1893

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2005

INHOUD

Hoofdstuk 25. Het gebed

Hoofdstuk 26. Verklarende en toepassende uitbreiding van het Gebed des Heeren.

**Eerste bede – Onze Vader, die in de Hemelen zijt
Uw Naam worde geheiligd**

Hoofdstuk 27. Tweede Bede – Uw Koninkrijk kome.

Hoofdstuk 28. Derde Bede – Uw wil geschiede, gelijk in de hemel (alzo) ook op de aarde.

Hoofdstuk 29. Vierde Bede – Ons dagelijks brood geef ons heden.

Hoofdstuk 30. Vijfde Bede – Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

Hoofdstuk 31. Zesde Bede – En leid ons niet in verzoeking; maar verlos ons van den boze.

Hoofdstuk 25

Het gebed

1. Het gebed
2. Benamingen
3. Verschillende soorten
4. Zaken die behandeld worden
5. Beschrijving
6. Een inspanning
7. Werkzaamheid
8. Een uitdrukking van begeerten
9. Een uitdrukking van heilige begeerten
10. Een uitdrukking van heilige begeerten voor God
11. In de Naam van Christus
12. Door de Heilige Geest
13. Het gebed is een werk van wedergeborenen
14. In een herstelde staat
15. Hoe te handelen in dodigheid
16. Het doel van het gebed
17. De eigenschappen van het gebed
18. In geest en waarheid
19. Met ernst en ijver
20. Aanhouden in gebed
21. Opwekking tot aanhoudend bidden
22. In geloof
23. De uiterlijke omstandigheden
24. Plaats
25. Houding
26. Stem
27. Opwekking om te bidden
28. Verhinderingsomstandigheden om te bidden
29. De voorbereiding
30. De beoefening
31. Verhoring
32. Nabetrachting
33. Men moet luisteren naar een antwoord
34. De verschillende manieren waarop God antwoord geeft
35. Besluit

1. Het gebed

De erkenning van alle volmaaktheden van God en de beoefening van al de deugden voor God komen samen in het gebed. Het gebed is een noodzakelijke, nuttige, heilige en heiligmakende plicht van een Christen. Hierom wordt de gehele godsdienst samengevat met bidden en God aanroepen:

Gen. 4:26: *Toen begon men den Naam des HEEREN aan te roepen.*

2. Benamingen

Omdat het gebed plaatsvindt door veel soorten zielsbewegingen, heeft het ook verschillende benamingen, zoals: in het Hebreeuws tefilla, gebed (Ps. 4:2); *techinna*, *smeking* (Ps. 6:10); *siach*, *geklag* (Ps. 64:2); *tzegnaka*, *geroep*, *gekrijt*, *geschreeuw* (Ps. 9:13).

In het Grieks: *deësis*, *gebed* (Jak. 5:16), *smeking* (1 Tim. 2:1), *hiketeria*, *smeking* (Hebr. 5:7); *enteukis* (1 Tim. 4:5), *euche* (Jak. 5:16); *proseuche* (Kol. 4:2), *gebed*; *proskunein*, *aanbidden* (Matth. 4:10).

3. Verschillende soorten

Met betrekking tot de verschillende manieren, tijden, zaken en gelegenheden kan men het gebed in verschillende soorten onderscheiden.

1. *Aanbidding* is wanneer men zich met een gezicht op en erkenning van Gods volmaaktheden in alle eerbied voor de Heere neerbuigt en Hem eer en heerlijkheid geeft. Dat kan zijn zonder woorden, met innerlijke uitingen of met uitgesproken woorden. Men spreekt de heerlijkheid der eer Zijner Majesteit uit en Zijn wonderlijke daden (Ps. 145:5). Dit is ook het werk van de engelen ten opzichte van Christus:

Hebr. 1:6: *En dat alle engelen Gods Hem aanbidden.*

2. *Aanroeping* is als men iets van God verzoekt. Dat kan zijn verlossing van een drukkend of dreigend onheil of een of andere weldaad voor ziel en lichaam.

Ps. 50:15: *En roep Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen.* Ps. 91:15, 16: *Hij zal Mij aanroepen, en Ik zal hem verhoren Ik zal hem met langheid der dagen verzadigen en Ik zal hem Mijn heil doen zien.*

3. *Smeking* is als men in grote verootmoediging met veel beweegredenen aanhoudt.

Ps. 31:23: *... dan nog hoordet Gij de stem mijner smekingen, als ik tot U riep.*

Hos. 12:5: *Hij weende en smeekte Hem.*

4. *Zuchting* is als men geen woorden kan vinden om zijn sterke begeerten of de grootse zaken die men op het oog heeft, uit te drukken en men die met verzuchtingen begeert. De apostel noemt dit:

Rom. 8:26: *... onuitsprekelijke zuchtingen.*

Ps. 38:10: *Heere, voor U is al mijn begeerte, en mijn zuchten is voor U niet verborgen.*

5. *Openbare of gemeenschappelijke gebeden* zijn gebeden waarin de gemeente in een openbare vergaderplaats of in een particulier huis tot God roept en waarbij iemand overluid voorgaat.

Hand. 12:5: *maar van de gemeente werd een gedurig gebed tot God voor hem gedaan.*

Tot de gemeenschappelijke gebeden behoren ook de gebeden, waarbij enigen samenkomen om met elkaar te bidden.

Matth. 18:19, 20: *Wederom zeg Ik u, indien er twee van u samenstemmen op de aarde over enige zaak, die zij zouden mogen begeren, dat die hun zal geschieden van Mijn Vader, Die in de hemelen is. Want waar twee of drie vergaderd zijn in Mijn Naam, daar ben Ik in het midden van hen.*

6. *Persoonlijke* gebeden zijn die, waarbij ieder zijn begeerte aan God voordraagt. Deze zijn te onderscheiden in:

- a. *Uitschietende gebeden*. Deze zendt men tijdens zijn werk, tijdens de wandeling, of gesprekken met mensen tot God op, zoals Nehemia tot God bad, terwijl hij met de koning sprak (Neh. 2:4), en zoals Mozes terwijl hij met Israël voor de Rode Zee stond. (Ex. 14:13)
- b. *Gezette gebeden*. Dat zijn, óf *gelegenheidsgebeden*, als een bijzonder voorval ons dringt om ons af te zonderen om te bidden, óf *gewone gebeden*, als ze plaatsvinden op de vastgestelde tijden van onze huisgodsdienst, 's morgens, 's middags en 's avonds.

Beide, zowel de uitschietende als de gezette gebeden, kunnen *mentaal* of *oraal* zijn. Bij mentale gebeden legt men zijn *begeerte* zonder woorden aan God voor door het inspannen van zijn gedachten, overleggingen en bespiegelingen. Dit is te zien in de aangehaalde voorbeelden van Mozes en Nehemia. Bij orale, *mondelijke* gebeden drukt men zijn begeerten uit in woorden. Hierbij kan men de woorden vormen en uitspreken, maar zonder stemgeluid, zoals Hanna:

1 Samuël 1:13: *Want Hanna sprak in haar hart; alleenlijk roerden zich haar lippen, maar haar stem werd niet gehoord.*

Men kan ook zijn begeerten met de stem uitdrukken, luider of zachter naarmate men verder of dichter bij mensen is.

Ps. 5:4: *Des morgens, HEERE, zult Gij mijn stem horen.* Dat de roomsen de mentale gebeden hoger schatten dan de orale is geen wonder, aangezien hun orale slechts bestaan in het opzeggen van onoprechte formulier[gebeden], paternosters, avemaria's.

7. *Voorbiddingen* zijn gebeden waarin men voor anderen iets van God begeert. Dat kan zijn voor de kerk in het algemeen:

Ps. 25:22: *O God, verlos Israël uit al zijn benauwdheden.*

Ps. 51:20: *Doe wel bij Sion naar Uw welbehagen, bouw de muren van Jeruzalem op.*

Ps. 122:6: *Bidt om den vrede van Jeruzalem.* Het kan zijn voor deze of gene persoon:

Jak. 5:14: *Dat hij tot zich roepe de ouderlingen der gemeente, en dat zij over hem bidden.* 1 Thess. 5:25: *Broeders, bidt voor ons.*

Jak. 5:16: *Bidt voor elkander.*

Matth. 5:44: *Bidt voor degenen die u geweld doen.*

1 Tim. 2:2: *Voor koningen en allen die in hoogheid zijn.*

Het is in deze dagen een veel voorkomend verkeerd gebruik, dat men bij het afscheidnemen van elkaar telkens zegt: *ik beveel mij in uw gebeden, gedenk mij in uw gebeden, ik verzoek uw voorbede, bid voor mij.* Dit is zo gewoon als het groeten. Nog afgezien van het feit dat het onmogelijk is al degenen te onthouden dit verzoeken, is het immers noodzakelijk dat men iets bijzonders weet, wat men voor de ander zal verzoeken. Degene die de voorbede vraagt, zou in een bijzondere omstandigheid moeten zijn, en hij zou dat aan degene wiens voorbede hij verzoekt, moeten bekendmaken, dan mag men stellig de voorbede van de ander vragen. Degene aan wie het gevraagd is, is verplicht het te doen, opdat God door velen verzocht zijnde, ook door

velen gedankt mocht worden. Maar dit verzoeken volgens de omgangsvormen is vaak slechts een gewoonte en het is een geschikt middel om de voorbiddingen van de Heere Jezus uit het oog te verliezen. De voorbeden horen niet gedaan te worden:

- a. Voor de doden. Dezen zijn al waar ze eeuwig zullen zijn en blijven; het vagevuur is de hel zelf al geworden.
- b. Voor degenen die de zonde tegen de Heilige Geest hebben begaan.
1 Joh. 5:16: *Er is een zonde tot den dood; voor dezelve zonde zeg ik niet dat hij zal bidden.*

8. *Tegenbidden.* Hier moet men voorzichtig zijn. We moeten ervoor waken dat wij niet door eigen hartstocht vervoerd worden, zoals de discipelen van Christus overkwamen. Ze wilden bidden dat het vuur de Samaritanen die hen niet wilden ontvangen, verteerde (Luk. 9:54) Men mag nooit om iemands eeuwig verderf bidden, nooit om het lichamenlijk verderf van iemand die onze persoonlijke vijand is. Men mag ook niet bidden tegen allen die de gemeente van God beledigen. Maar als de Heere ons opwekt om te bidden tegen de buitengewone onderdrukkers en vervolgers van de gemeente, dan mag men bidden of God hen bekeren wil en zo niet, of God hen straffen wil, zodat zij niet meer in staat zijn om de kerk te verdrukken. Men mag vragen of de Heere het zo wil doen, dat het blijkt dat Hij wraak neemt over het bloed van Zijn Kerk, en dat God daarin verheerlijkt wordt.

Ps. 83:17-19: *Maak hun aangezicht vol schande, opdat zij, o HEERE, Uw Naam zoeken. Laat hen beschaamd en verschrikt wezen tot in eeuwigheid, en laat hen schaamrood worden en omkomen; opdat zij weten, dat Gij alleen met Uw Naam zijt de HEERE, de Allerhoogste over de ganse aarde.*

9. *Dankzegging.* Als men blij de goedheid van God erkent, die getoond is in alle lichamenlijke weldaden en zielsweldaden totnogtoe bewezen en in het bijzonder voor die en die, toen en toen gedaan. Door deze erkentelijkheid wordt de bidder aangespoord om ijverig te bidden om datgene wat hij nu wel zou willen hebben. Dat deed Jakob (Gen. 32:9-12). En de Kerk (Ps. 75:2-5). Om deze reden wordt danken en bidden vaak samengevoegd.

Filipp. 4:6: *Laat uw begeerten in alles door bidden en smeken, met dankzegging, bekend worden bij God.*

1 Tim. 2:1: *Ik vermaan dan voor alle dingen, dat gedaan worden smekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle mensen.*

4. Zaken die behandeld worden

Bij de behandeling van het gebed zullen we eerst de aard van het gebed beschrijven en daarna zullen we opwekken tot de beoefening ervan. Om het ware wezen van het gebed bloot te leggen, zullen we aan de orde stellen:

1. De begripsbepaling met een verklaring en omschrijving ervan.
2. De eigenschappen.
3. De uiterlijke aangelegenheden.
4. De beoefening die bestaat in a. een voorbereiding, b. een betrachting en c. een nabetrachting.

5. Beschrijving

Het gebed is een uitdrukking van heilige begeerten tot God in de Naam van Christus, welke door de werking van de Heilige Geest uit een wedergeboren hart voortkomen, met het verzoek om die te ontvangen.

Ieder woord verdient benadrukt te worden en heeft een verdere omschrijving nodig.

6. Een inspanning

Het gebed is een *uitdrukking van begeerten*. Hiermee willen we laten zien de werkzaamheid van de ziel in het bidden. Alles is erbij betrokken: verstand, wil, gevoelens, ogen, mond, handen, knieën, de hele ziel en het hele lichaam.

- a. De bidder heeft de aandacht gericht op zichzelf. Hij kent, hij ziet, hij voelt zijn gebrek. Hij vergaat van honger. Hij zou graag vervuld willen worden. Hij ziet zijn onmacht; dat hij zichzelf niet helpen kan. Hij weet ook dat geen schepsel het hem kan geven en hij wil het daarvan ook niet hebben. God alleen kan het hem geven. Maar hij ziet en voelt met smart en met beklemming van zijn hart zijn onwaardigheid, hatenswaardigheid en walgelijkheid. God kan door zijn gestalte niet bewogen worden hem te helpen, ja, daardoor zou Hij veeleer tot toorn verwekt worden. Ja, hij ziet dat hij niet waardig is, zelfs niet van verre een woord tot God te spreken. Zijn gebed is zo zondig en zo ongeschikt, dat hij daardoor God niet bewegen kan om hem te verhoren en te helpen. Hij is zo gericht op deze gestalte, dat hij in zijn ellendigheid en radeloosheid wegzinkt. Hij stelt geen hoop op iets dat in hem is of uit hem voortkomt.
- b. De bidder heeft de aandacht gericht op God. Hij stelt zich in de tegenwoordigheid van de Heere, Die hoog, alwetend, heerlijk, nabij hem en heilig is, en ook genadig in Christus, barmhartig en almachtig. Hier buigt hij zich in ootmoed. Hier heeft hij vrijmoedigheid om Christus aan te nemen en zowel in Hem als door Hem zijn begeerten te openbaren, wetende dat God Zijn heerlijkheid bekend wordt in het horen en helpen van boetvaardige zondaren.
- c. De bidder heeft de aandacht gericht op de zaken die hij begeert, of dat nu verlossing van een drukkend of dreigend kruis is of een weldaad naar lichaam of ziel. Hij ziet hoe nodig en nuttig het voor hem zou zijn als hij van dit verlost zou worden en dat zou krijgen. Hij ziet dat in, hij stelt het zich levendig voor, hij is erop verliefd, hij hijgt ernaar en ziet er reikhalzend naar uit.

De bidder vermengt deze drie zaken: in één ogenblik, in één gemoedsbeweging komt hij zichzelf, komt God, komt de zaak hem voor ogen. Als hij in die gestalte is, is hij niet alleen bezig om zichzelf zo voor God te vertonen, maar ook om zijn begeerten voor de Heere uit te drukken.

7. Werkzaamheid

De wijze waarop de begeerten worden uitgedrukt, wordt in de Schrift zeer levendig voorgesteld. Deze wijze van uitdrukken zegt [in de Schrift] zowel iets over de zaak als over degene die in een bepaalde gestalte is of geweest is, en verwekt genegenheid tot zo'n gestalte, ja, brengt dikwijls een ziel daarin over.

Wat wij uitdrukken noemen, wordt in de Schrift genoemd:

a. Uitgieten.

1 Sam. 1:15: *Ik heb mijn ziel uitgegoten voor het aangezicht des HEEREN.*

b. Uitstorten. Ps. 102:1: *Een gebed des verdrukten, als hij overstelpt is en zijn klacht uitstort voor het aangezicht des HEEREN.*

c. Vertellen. Ps. 119:26: *Ik heb U mijn wegen verteld, en Gij hebt mij verhoord; leer mij Uw inzettingen.*

d. Opheffen. Ps. 25:1: *Tot U, o HEERE, hef ik mijn ziel op.*

e. Wacht houden. Ps. 5:4: *Des morgens zal ik mij tot U schikken* (d.w.z.: alles ordelijk in het gelid zetten, zoals een leger in rijen en gelederen opgesteld staat) en wacht houden.

f. Samenspreken. Ps. 27:8: *Mijn hart zegt tot U: Gij zegt: Zoekt Mijn aangezicht; ik zoek Uw aangezicht, o HEERE.*

g. Roepen, schreeuwen. Ps. 22:6: *Tot U hebben zij geroepen en zijn uitgered.*

Ps. 42:2: *Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, also schreeuwt mijn ziel tot U, o God!*

h. Met zijn ganse hart en wil zoeken. 2 Kron. 15:15: *Want zij hadden met hun ganse hart gezworen en met hun gansen wil Hem gezocht.*

Al deze uitdrukkingen geven de sterke betrokkenheid van de ziel weer in het gebed. De ziel die wil bidden, kan dikwijls geen woorden vinden. Ja, alle woorden zijn te onbetekenend en onvoldoende om de begeerte en de betrokken gestalte van de ziel weer te geven. Daarom doet zij het:

- a. door een enkele vertoning van die gestalte aan de Heere.
- b. Soms door een verzuchting, die meer zegt dan zij zeggen kan.
- c. Als de ziel meer ruimte krijgt, begint ze woorden te vormen, hetzij alleen van binnen in gedachten, hetzij zachtjes met de mond, waarbij de lippen zonder geluid of fluisterend bewogen worden.
- d. Als de begeerten heftiger worden, wordt de stem ook luider en als men zo ver van mensen verwijderd is dat men niet gehoord wordt, dan roept men.
- e. Als de gemoedsbewegingen overvloediger worden, dan komen er tranen, vooral wanneer de liefde en de hoop sterker worden. Het is wonderlijk: een man die niet gemakkelijk tot tranen komt en die zich schamen zou om te schreien (omdat het met zijn achtbaarheid niet in overeenstemming is), smelt wel voor de Heere weg in tranen, die als riviertjes over zijn wangen biggelen en neervloeien. Nooit is een ziel beter in haar schik dan wanneer ze week is geweest en zich eens hartelijk heeft kunnen uitwenen. Job, die koelbloedige man, kon schreien: Job 30:20: *Ik schrei tot U. David, die dappere held die een leeuwenhart had, schreide voor de Heere als een kind: Ps. 6:7: Ik doe mijn bed den gansen nacht zwemmen, ik doornat mijn bedstede met mijn tranen.*

Ps. 39:13: *...zwijg niet tot mijn tranen.*

De moedige en achtenswaardige Paulus bad doorgaans met tranen.

Hand. 20:19: *Dienende den Heere met alle ootmoedigheid en vele tranen.*

8. Een uitdrukking van begeerten

Wij noemen het gebed *een uitdrukking van begeerten*. Niet een uitdrukking geven aan zaken. Immers, een onbekeerde die letterkennis heeft van geestelijke zaken en die bovendien wel ter tale is, een levendige stem heeft en zijn gevoelens beheerst, kan zich de noodzakelijkheid en schoonheid van de geestelijke zaken voorstellen, hoewel op een natuurlijke wijze en alsof de zaken slechts natuurlijk waren. Hij kan deze zaken op een zeer beweeglijke en klagende wijze in het gebed voorstellen. Ja, hij kan zijn natuurlijke gemoedsbewegingen zo opwekken, dat hij die zaken onder tranen kan uitspreken, vooral als hij weet dat hij gehoord wordt, of gehoord zou kunnen worden of als hij in een vergadering de voorbidder is. Hij weet dat hij zich door zo'n wijze van uitdrukken en door tranen aangenaam kan maken, aangezien het schijnt dat hij zeer geestelijk is, sterk de nabijheid van God ervaart en dat hij met een heilig vuur ontstoken is, terwijl het alles maar natuurlijk werk is. Daarom noem ik het gebed niet een uitdrukking geven aan zaken, maar aan begeerten.

De mens is maar een leeg vat. Hij moet zijn vervulling van elders, van buiten halen. De Heere heeft de mens daarom de vermogens gegeven om te begeren en om zijn begeerten uit te drukken. Naarmate hij gevoelig aangedaan is over zijn gebrek, over de zaken

waarvan hij meent dat ze hem kunnen bevredigen en dat ze groot en mooi zijn, en voor zover er de mogelijkheid is om die zaken te verkrijgen, naar die mate wordt de begeerte sterk en naar die mate doet hij moeite ze tot uitdrukking te brengen, maar naar die mate zijn ze zeker niet heilig. Daarom noemen wij het gebed niet slechts een uitdrukking van begeerten, maar een uitdrukking van heilige begeerten.

9. Een uitdrukking van heilige begeerten

Het gebed is een uitdrukking van *heilige* begeerten. Men kan lichamelijke zaken wel geestelijk begeren, en geestelijke zaken vleeselijk. Begeerten zijn vleeselijk, als zij tot zonde zijn of als men goede zaken begeert met een zondig doel: om eer, liefde, gunst, voordeel, vermaak te krijgen. Men begeert lichamelijke en geestelijke zaken geestelijk als men ze begeren mag en als men ze begeert om daardoor beter in staat te zijn God met blijdschap en ijver te kunnen dienen; als men ze begeert op de wijze die wij in paragraaf 6 hebben voorgesteld; als men die zaken begeert om Gods genade, goedheid, hulp, macht daarin te zien, te erkennen en te prijzen en om zich daarin te vermaken.

10. Een uitdrukking van heilige begeerten tot God

We noemen het gebed een uitdrukking van heilige begeerten tot God. Men ziet voorbij alle schepselen, slechte en goede. Men weet dat zij niet kunnen helpen. Ja, al zouden zij helpen, men zou hen toch niet willen aanbidden. Men zou zonder God niet door hen geholpen willen worden, omdat men God liefheeft en Zijn eer niet aan een ander wil geven.

a. Het is afgoderij om hen te dienen die van nature geen goden zijn (Gal. 4:8)

b. God wil dat men Hem alleen aanroep.

Ps. 50:15: *Roep Mij aan.*

Matth. 4:10: *Den Heere, uw God, zult gij aanbidden.*

c. Dan alleen bezit men de belofte uit Handelingen 2:21: *Een iegelijk die den Naam des Heerera zal aanroepen, zal zalig worden.*

d. God heeft de volmaaktheden die vereist worden in degene die aanbeden mag worden. De rechte bidder wil God in het gebed verheerlijken als Degene Die alleen aanbidde is; als de enige Fontein van alle goede giften; als de Alwetende, Die de harten kent en weet welke de mening des Geestes is; als de Almachtige voor Wie geen ding te wonderlijk is; als de Goede, de Barmhartige, de Genadige, Die zich verblijdt in weldoen, Die wacht totdat iemand tot Hem kome, opdat Hij hem genadig zij; als de Waarachtige, Die beloofd heeft te verhoren en te geven.

Daarom wendt de bidder zich tot de Heere, buigt zich voor Hem in ootmoed en met eerbied neer, legt zijn noden voor Hem open, bidt van Hem de vervulling van zijn begeerten en wacht zo op de Heere. God aanbidden is zijn vermaak en zijn blijdschap.

11. In de Naam van Christus

Het gebed moet gedaan worden in de Naam van Jezus Christus.

Ps. 80:16: *... om den Zoon, Dien Gij U gesterkt hebt.* Dan. 9:17: *... om des Heeren wil.*

Joh. 14:14: *Zo gij iets begeren zult in Mijn Naam, Ik zal het doen.*

Joh. 15:16: *... opdat, zo wat gij van den Vader begeren zult in Mijn Naam, Hij u dat geve.*

In de Naam betekent: a. Soms om de liefde van iemand.

Matth. 18:5: *Wie zodanig een kindeken ontvangt in Mijn Naam, die ontvangt Mij.*

Bidden in de Naam van Christus betekent dan zoveel alsof men zei: *Heere, Gij hebt Uw Zoon lief, Gij hebt een welbehagen in Zijn offerande, Uw Zoon heeft mij lief en ik Hem. Nu bid ik om de liefde die Gij tot Uw Zoon hebt, dat Gij mij verhoort en geeft.*

b. Soms betekent in de Naam: op bevel.

2 Thess. 3:6: *Wij bevelen u, broeders, in den Naam van onzen Heere Jezus Christus.*

Dan betekent het zoveel als: *Uw Zoon, Die met Uw toestemming mijn Borg is, heeft mij tot U gezonden en Hij heeft mij opgedragen dat ik U zou aanroepen en dat ik alles wat ik nodig heb van U zou begeren. Hij geeft mij vrijmoedigheid om het ootmoedig te verzoeken.*

c. Soms, ja meestal, betekent het: door Christus zelf, door Zijn lijden en sterven tot voldoening.

Hand. 3:16: *En door het geloof in Zijn Naam heeft Zijn Naam dezen gesterkt.* Hand. 4:12: *... er is ook onder den hemel geen andere naam.*

Hebr. 7:25: *Waarom Hij ook volkomenlijk kan zalig maken degenen die door Hem tot God gaan.*

Omdat de mens met zijn zonde een scheiding tussen zichzelf en God gemaakt heeft, kan noch mag hij zonder bemiddeling tot God gaan. God zou hem een verterend vuur zijn. Het zou hem vergaan als Nadab en Abihu, die met vreemd vuur tot God naderden en door God met vuur gedood werden. Maar de Heere heeft Jezus tot een Borg en Middelaar gegeven. Die heeft door Zijn lijden en sterven de zondaar met God verzoend en de scheiding weggenomen. Met Zijn dood scheurde het voorhangsel in de tempel, zodat men zonder verhindering in het Heilige der heiligen kon inzien en ingaan.

Zo hebben de gelovigen vrijmoedigheid om op een verse en levende Weg, Die Hij ons heeft ingewijd, door het voorhangsel, dat is door Zijn vlees, tot God te gaan (Hebr. 10:20). *Christus is de Weg, waardoor men alleen tot de Vader mag en kan gaan* (Joh. 14:6).

Als men dan bidt in Christus' Naam, dan is dat zoveel als om de verdienste van Christus. De bidder neemt Christus, Die hem aangeboden wordt, aan en krijgt zo deel aan Christus en aan al Zijn verdiensten. Met die verdiensten gaat hij tot God en hij vertoont ze en zo verzoekt hij van God alles wat hij begeert.

De bidders verkeren niet allemaal en altijd in dezelfde toestand.

- Sommigen kunnen zichzelf er niet van overtuigen dat ze deel aan Christus hebben en omdat ze een sterke begeerte hebben naar geestelijke en lichamelijke zegeningen, nemen ze de toevlucht tot God. Ze doen dat niet zonder bemiddeling, maar houden het oog op Christus en Zijn voldoening en ze bidden of God hun om Christus en om Zijn verdiensten genade wil bewijzen en hen wil zegenen. Dit is in Christus' Naam bidden, hoewel het geloof zwak is.
- Sommigen zijn in de grond wel verzekerd van hun deel aan Christus, maar er is een vervreemding. Als dezen willen gaan bidden, moeten ze eerst moeite doen om Christus aan te nemen en om nadrukkelijk Zijn verdiensten te overdenken en zo met hun gedachten een ommekeer maken; en zo vertonen ze Christus' verdiensten aan de Vader. Ze bidden dan om verhoring en vervulling van hun begeerten uit kracht van die verdiensten.
- Sommigen hebben een nabijer leven en hebben een verzekering van het verbond der genade, van de verzoening en de verdiensten van Christus voor hen. Als dezen bidden, hebben ze niet altijd van node die uitdrukkelijke onderhandelingen met Christus en het bijzonder denken aan Christus' verdiensten om die aan de Vader te vertonen, om te zeggen dat zij komen en bidden in Christus' Naam en dat zij de vervulling van hun begeerten verzoeken om de verdiensten van Christus; maar zij

komen en blijven in de gestalte als bondgenoten, als kinderen, als deelhebbenden aan Christus en zij bidden door de weg van het verbond en van de verzoening door Christus, hoewel zij dat niet noemen. Men moet er evenwel voor zorgen, dat men niet al te lang en te vaak zonder die wederkeer tot en uitdrukkelijke onderhandelingen met Christus blijft, opdat Christus niet uit het oog zou raken en men meer zonder bemiddeling tot God kome, en zo minder ootmoedig en minder betamelijk met God om zou gaan.

12. Door de Heilige Geest

Een recht gebed heeft als oorsprong *de Heilige Geest*. De mens is van nature geestelijk dood en heeft geen goede gestalte van het hart noch goede begeerten. Hij is blind en weet niet wat hem voldoen kan. Toch gevoelt hij lichamelijk gebrek en vreest voor het kwade. Hij neemt ook zijn toevlucht tot God, als hij de hulp van schepselen moet ontberen. Maar noch de gestalte van zijn hart noch zijn gebed is Gode aangenaam. Iemand kan dan pas recht bidden als de Heilige Geest zowel de gestalte als de begeerte en de woorden daarvoor geeft.

Zach. 12:10: ... *zal Ik uitstorten den Geest der genade en der gebeden*. Gal. 4:6: ... *heeft God den Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: Abba, Vader!*

Rom. 8:26: *De Geest Zelf bidt voor ons met onuitsprekelijke zuchtingen*.

Dat is: Die geeft gestalten en begeerten, Hij legt de woorden in de mond, Hij gaat hun voor en doet hen nabidden. Naarmate de Heilige Geest zacht of sterk beweegt, naar die mate is ook het gebed slapper of vuriger.

- Soms is de bidder in het begin van zijn gebed vurig. Maar het wordt allengs donkerder en hij wordt allengs dorder.
- Soms is hij in het begin duister en dodig, maar al worstelende wordt hij levendiger.
- Soms is hij geheel toegesloten en kan er geen gebed, noch zucht, noch tranen uit, en moet hij zo weer opstaan en weggaan.
- Soms is hij zo vol, dat hij niet weet waar al die begeerten, woorden en tranen vandaan komen, zodat hem meer tijd dan begeerte ontbreekt.

Men zou kunnen denken, als men zonder de Heilige Geest niet recht kan bidden, waarom wordt ons dan bevolen om de Geest te bidden? Antwoord: de mens heeft een natuurlijk verstand, hij voelt zijn gebrek en de natuur leert hem dat hij moet bidden. Onder de bediening van de genademiddelen leert hij dat de Heilige Geest het gebed werkt en hij leert uit het Woord dat hij God om de Heilige Geest moet bidden. Overeenkomstig deze natuurlijke overtuigingen en neigingen wekt de Geest in de uitverkorenen de genegenheid tot bidden en Hij toont hen dat zij niet in een goede biddende gestalte zijn, dat zij geen rechte begeerten hebben en dat zij die niet recht uitdrukken, dat de Heilige Geest het alles in hen moet werken en dat zij dus om de Heilige Geest moeten bidden.

Op die wijze wordt hij heimelijk bewerkt om de Geest te bidden. Zo bidt hij nu al door de Geest om de Geest. En die nu in zich het begin van de werking van de Geest bemerken, die bidden om vermeerdering daarvan door de Geest.

13. Het gebed is een werk van wedergeborenen

Als de Heilige Geest een biddende gestalte in de ziel heeft gewerkt en opgewekt, dan begint zo'n mens (die in formele zin de oorzaak van zijn daden is), uit het wedergeboren hart begeerten uit te drukken. Heeft een natuurlijke mens neiging tot het bidden, veel

meer heeft een wedergeborene het uit een wedergeboren gestalte van het hart. Omdat niet alle wedergeborenen weten dat ze wedergeboren zijn, en omdat ze zien dat ze een zondig hart hebben en dat uit die zondige gestalte allerlei zondige gedachten, woorden en daden voortkomen, daarom raken ze in bekommering of ze wel mogen bidden. Ja, soms durven ze niet te bidden. Het is alsof ze met God spotten, aangezien zij in het gebed altijd voornemen niet te zondigen en evenwel telkens weer in de zonde vallen. Het komt hun voor de aandacht: *Het offer der goddelozen is den HEERE een gruwel* (Spr. 15:8), *en: Die zijn oor afwendt van de wet te horen, diens gebed zelfs zal een gruwel zijn* (Spr. 28:9), *en: Wij weten dat God de zondaars niet hoort* (Joh. 9:31).

Tot onderwijs dient hier het volgende:

- a. Het is de plicht van alle goddelozen zich te bekeren en te bidden. De gruwel ligt niet in het feit dat zij bidden, maar daarin dat zij zich daarbij niet bekeren. Willens en wetens gaan ze voortdurend door in de zonde. Ze verzoeken geen verzoening met God noch een verandering van hart en van daden aan God. En toch slaan zij aan het bidden. Het kan zijn dat ze dat doen om lichamelijke zaken en uit sleur. Ze zijn van jongsaf gewend 's morgens en 's avonds een gebed te doen of op te zeggen. Als ze dat nalieten, zou het ongerustheid veroorzaken. Het kan zijn dat ze het doen uit geveinsdheid, omdat ze, niettegenstaande hun aardse wijze van leven, voor goede christenen geacht willen worden.
- b. Maar het gebed van hen van wie het hart oprecht is voor de Heere, die het om verzoening en vergeving van de zonde te doen is, die gaarne van de zonde verlost willen zijn en die in de liefde en vreze Gods naar Zijn wil willen leven en die daarom bidden, terwijl ze het oog gericht proberen te houden op de Heere Jezus, van zo iemand zal het gebed geen gruwel zijn. Het is de Heere aangenaam. De Heere zoekt zulke bidders. Hij handelt teder met zulke gekrookte rietjes en rokende vlaswiekjes. Neem dan vrijmoedigheid. Het telkens weer in zonde vallen is tegen uw voornemen. Het is u tot droefheid en het komt niet uit boze moedwilligheid voort, maar uit zwakheid, omdat het vlees de geest overmant.

14. In een herstelde staat

Degenen nu die weten dat ze uit de dood in het geestelijk leven zijn overgegaan, of die gronden in zich zien waaruit zij dat moeten opmaken (hoewel de verzekering daarvan niet erg sterk is), die komen soms in een toestand die meer zondig is dan hun gewone levenswandel. Zij worden soms gevangengenomen door de zonde. Ja, soms zo, dat ze voor die tijd niet kunnen komen tot een volkomen, vrolijk, moedig besluit om nu, nu, uit die zonde op te staan en tegen die ernstig te strijden. Of, wanneer zij in een goede levenswandel verkeren, vallen ze soms in een bijzondere zonde. Het zou een oneerbiedige handeling zijn, als ze zo in deze toestand terstond aan het bidden sloegen, zonder eerst tot zichzelf te komen en zonder zich te verheffen tot bekering, waarbij hun hart hen overtuigt dat zij het oprecht menen. Het zou God mishagen. Hij zou zelf geen vrijmoedigheid hebben om te bidden noch heilige aandacht, omdat zijn hart hem in dat doen veroordeelt. Dezen, bij wie dit het geval is, moeten zich eerst herstellen tot een oprecht voornemen om tegen de zonde te strijden, zodat ze tot het gebed komen om verzoening en om kracht tegen de zonde van God te verzoeken. Dan zullen ze vrijmoedigheid hebben omdat hun hart hen niet veroordeelt (1 Joh. 3:20, 21).

15. Hoe te handelen in dodigheid

Het gebeurt ook wel, dat een wedergeborene geheel leeg is van begeerten, niet in de grond maar in de werkzaamheid. Als hij wil gaan bidden, weet hij niet wat hij zal

bidden, want hij vindt geen behoeften in zich. De beminnelijkheid van de zaken is door een geestelijke duisternis uit het oog verdwenen of de moedeloosheid (omdat hij op zo veel gebed zijn begeerte niet heeft gekregen) sluit zijn hart toe. Wat zal hij doen? Hij kan niets. Het bidden nalaten? Hoewel zo iemand veel te vaak het bidden nalaat en door zo'n versloffing het gebed zich als het ware ontwent, kan hij dat toch niet doen, want het wedergeboren gedeelte laat dat niet toe en neigt nog gedurig tot gebed. Deze moet die kleine neigingen niet tegengaan, wat heel gemakkelijk gebeurt. Maar hij moet als een klein kind, of als een die uit een flauwte of bezwijming komt en die zich zeer zwak voelt en die zeer zacht spreekt, zijn zwakke neigingen opvolgen en die aan de Heere vertonen. Hij moet zich houden aan het gebed en zich aan de Heere gewennen, anders zal hij verder verachten. Maar als hij dat doet, dan zal hij ervaren, dat de Heere *Zich zal wenden tot het gebed desgenen, die gans ontbloot is*, en hun gebed niet zal versmaden (Ps. 102:18).

16. Het doel van het gebed

Het doel waartoe men zijn begeerten voorlegt, is de vervulling van die begeerten met het verzoek om iets te krijgen. De bidder doet een verzoek. Iemand die iets van een ander verzoekt, zal dat met beweegredenen omkleden. Zo gaat het hier ook. De bidder zal niet slechts zeggen: 'Heere, red mij; schep in mij een rein hart; zeg tot mijn ziel: *"Ik ben uw heil"*; leer mij en leid mij', maar hij breidt zijn verzoek uit met beweegredenen, zoals te zien is bij Christus, David en andere heiligen. Hij doet dit om de volgende redenen.

1. Het maakt de bidder ootmoediger. In het aandringen ziet hij helderder wie God is en wie hij zelf is. Hij denkt: *hoe durf ik zo vrijmoedig te spreken, ik die zo zondig, zo walgelijk en zo onwaardig ben*. Hij zinkt als het ware weg en erkent dat het niets dan onbegrijpelijke genade is dat hij met God mag spreken en dat God naar hem zou willen horen.
2. Het maakt de bidder sterker bewogen en het maakt het gebed vuriger, want hij ziet de noodzakelijkheid en de beminnelijkheid van de zaken helderder in. Zijn begeerten worden levendig en zijn hart krijgt lucht en vloeit uit als een waterstroom.
3. Dat maakt zijn gebed heiliger, want hij krijgt een zuiverder doel en hij ziet dat zuiverder doel beter. En hoe zuiverder men het doel voor ogen krijgt in het begeren van een zaak, des te vrijmoediger wordt men in het begeren.
4. Het maakt ons bekwamer om in bidden aan te houden. Men beschouwt de zaak van alle kanten, en het ene verlangen verwekt het andere en dat weer andere. Het aanhouden laat ons langer in de aanwezigheid van God verkeren. De ziel komt en blijft in een heiliger gestalte en heeft alreeds een zegen ontvangen.

De beweegredenen moeten niet naar de kunst ['gemaakt'] geschieden, maar zoals ze vanzelf uit het biddende hart voortkomen en zoals de Heere ons de zaken doet voorkomen. Het ene ogenblik dringt men aan op de verheerlijking van God, Wiens heerlijkheid, goedheid en macht zich zou openbaren in het verhoren van het gebed en in het geven van de zaak.

Dan neemt men beweegredenen op het gebied van de stichting der gemeente, van het nut dat anderen zouden ontvangen door onze bekwaamheden die men hebben zou als de Heere onze begeerte gaf.

Dan [weer] dringt men aan op de beloften van God met welke men zolang bezig is, totdat men de onveranderlijke waarheid Gods levendiger gelooft en men zich er sterker van overtuigen kan dat ook deze zaak ons ten deel zal vallen, omdat God de verhooring beloofd heeft.

Dan weer stelt men zich aan de Heere voor als Zijn kindeke. Wetend dat God er behagen in heeft dat Zijn kinderen naar Hem hongeren en dorsten en dat Hij hun daarop iets wil geven en hen wil verblijden, zoals een natuurlijke vader zich over zijn hongerige en dorstige kinderen ontfermt en zichzelf verblijdt in de blijdschap van zijn kinderen als hij hun verlangens vervult.

Dan weer dringt men aan op de verdiensten van de Heere Jezus.

Dan weer stelt men de Heere de goedertierenheden voor die voorheen aan ons bewezen zijn, zoals Jakob deed (Gen. 32:9-12) en zoals de Kerk het doet in Psalm 85:1-5. Hier wordt het geloof sterker, hier wordt de liefde gaande, hier handelt men vertrouwelijker, hier onderwerpt men zich in stille lijdzaamheid aan de wil van God.

17. De eigenschappen van het gebed

De eigenschappen van het gebed zijn: *ootmoedigheid; in geest en waarheid; ernst en ijver; volharding; in geloof.*

1. Ootmoedigheid. Dat is een gevoelige, nederige gestalte van de bidder die ontstaat uit het zicht op de hoogheid van God en op zijn eigen zondigheid, onwaardigheid en onmacht om zijn gebrek te herstellen of van God vervuld te worden. In alles moet de meng ootmoedig zijn jegens God. Micha 6:8: *Wat eist de HEERE van u, dan ... ootmoedigheid te wandelen met uw God?*

Vooral moet ootmoed aanwezig zijn in het gebed, want:

- a. dan nadert het schepsel tot zijn Schepper, de lage tot de Hoge en Verhevene, de zondaar tot de Heilige, de verachte tot de Heerlijke, de verdoemenswaardige tot de Rechter van hemel en aarde, Die dood en leven in Zijn macht heeft. Toen Mozes naderde tot het braambos, luidde de stem van God tot hem: *Nader hier niet toe; trek uw schoenen uit van uw voeten, want de plaats waarop gij staat, is heilig land* (Ex. 3:5). Men mag hier waarlijk denken: *Waarmede zal ik den HEERE tegenkomen, en mij bukken voor den hogen God?* (Micha 6:6). Abraham zei: *Zie toch, ik heb mij onderwonden te spreken tot den Heere, hoewel ik stof en as ben* (Gen. 18:27). *En de tollenaar van verre staande, wilde ook zelfs de ogen niet opheffen naar den hemel, maar sloeg op zijn borst, zeggende: O God, wees mij zondaar genadig* (Luk. 18:13).
- b. De ootmoedigheid in het gebed is de Heere buitengewoon aangenaam. Ps. 51:19: *De offeranden Gods zijn een gebroken geest; een gebroken en verslagen hart zult Gij, o God, niet verachten.* Hos. 14:4: *Immers zal een wees bij U ontfermd worden.*
- c. God hoort en verhoort ootmoedige bidders. Jes. 57:15: *Want also zegt de Hoge en Verhevene, Die in de eeuwigheid woont en Wiens Naam heilig is: Ik woon in de hoogte en in het heilige, en bij dien, die van een verbrijzelden en nederigen geest is, opdat Ik levend make den geest der nederigen en opdat Ik levend make het hart der verbrijzelden.*
- d. Een Godzalig bidder heeft zelf een buitengewoon behagen, ja, hij erkent het als een grote genade en als antwoord op zijn gebed, als hij met het oog op de hoogheid en heerlijkheid van de Heere zich in zo'n ootmoedige en eerbiedige gestalte mag bevinden, al kreeg hij verder op zijn gebed niets. Maar hij krijgt meteen een verzekering dat God hem verhoord heeft en hem zal geven naar Zijn wil, aangezien Hij de nederigen genade geeft (1 Petr. 5:5).

18. In geest en waarheid

Iets met de mond zeggen wat men van buiten kent, en de zaken niet te verstaan (en als men die verstaat, ze niet te begeren), is niet anders dan spotten met God, ook al let men op ieder woord en al bidt men God om een gemeenschappelijk doel. Het is dwaasheid

een zaak te begeren, en om die te verkrijgen een *Onze Vader*, een morgen of avondgebed op te zeggen.

Het bidden in geest en waarheid betekent:

- a. met *verstand* bidden, waarbij men kennis heeft van de Heere, Die men aanbidt, van Christus, door Welke men tot God nadert, van zichzelf in zijn bekommernis en onwaardigheid, van de zaak die men begeert en van het doel waarom men de zaak verzoekt. Niet alleen een in de grond aanwezige kennis is hier noodzakelijk, zodat men het weten kan als men er acht op zou geven, maar een daadwerkelijke erkenning, zodat men nu tijdens het bidden hetgeen gezegd wordt, ziet en beschouwt en door dat zien bewogen en gaande gemaakt wordt. 1 Kor. 14:15: *Ik zal wel met den geest bidden*, maar ik zal ook met het verstand bidden.
- b. Bij het verstand moet ook *de wil* komen, zodat men de zaken waarlijk begeert. Ons geweten moet dan voor God mede getuigen dat wij ze begeren, dat het ons daar om te doen is. Hierbij moet niet alleen de aandacht vallen op de zaak zelf, maar ook op de bijkomende zaken en men moet vrijwillig afstand doen van alles wat in tegenspraak is met de begeerde zaak. Een onbekeerde die de heiligheid op zichzelf hoort voorstellen in haar beminnelijkheid, zou wel zeggen: *Ja, ik wil, ik heb lust tot heiligheid*. Maar als zijn fatsoenlijke, beminde, vermakelijke en profijtelijke zonde daarnaast gelegd wordt, en dat hij daarvan dan geheel afstand moet doen, dan wil hij de heiligheid niet, maar zijn zonde. Alexander wilde Diogenes wel zijn, als hij Alexander niet was. De jongeling had wel begeerte tot de zaligheid en tot het onderhouden van de geboden van God, maar als hij dan zijn bezit moest missen, *ging hij bedroefd weg* (Matth. 19:21, 22).
- c. Tot in geest en waarheid bidden behoort *bedachtzaamheid en aandacht*. Men moet ervoor waken, dat de krachtige begeerte het verstand en de wil niet vooruitloopt. Het verstand en de wil moeten voorgaan, de vurigheid verwekken en leiden. Als het zo gaat, dan zal het hart in een ware gestalte blijven.
Pred. 4:17: *Bewaar uw voet, als gij ten huize Gods ingaat.*
Pred. 5:1: *Wees niet te snel met uw mond en uw hart haaste niet een woord voort te brengen voor Gods aangezicht; want God is in den hemel en gij zijt op de aarde; daarom, laat uw woorden weinig zijn.*

Geest en waarheid zijn volstrekt noodzakelijk bed om de volgende redenen:

- a. *God is een Geest en die Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en waarheid* (Joh. 4:24).
- b. God eist het hart. Spr. 23:26: *Mijn zoon, geef mij uw hart.*
- c. God kent het hart en de inhoud van de geest. 1 Kon. 8:39: *... want Gij alleen kent het hart van alle kinderen der mensen.*
- d. God heeft lust tot waarheid in het binnenste (Ps. 58:8). *Zijn ogen zien naar waarheid* (Jer. 5:3). *De Vader zoekt ook dezulken die Hem alzo aanbidden* (Joh. 4:23).
- f. God haat en straft hen die met het lichaam en zonder hart tot Hem komen.
Jes. 29:13, 14: *Daarom dat dit volk tot Mij nadert met zijn mond en zij Mij met hun lippen eren, doch hun hart verre van Mij doen; ... Daarom zie, Ik zal voorts wonderlijk handelen met dit volk, wonderlijk en wonderbaarlijk.*

19. Met ernst en ijver

De ernst en ijver bestaat niet in luid roepen, noch in veel woorden vloeiend lang achter elkaar te zeggen, noch in verstandige woorden heftig en klagelijk aaneen te voegen. Dat kan een natuurlijk mens ook allemaal. De ijver is echter een heftige beweging van het hart, die ontstaat uit een sterke begeerte en die zich verstandig en bedachtzaam uit. De

ijver spant alle krachten van de ziel en van het lichaam in. Ze dringt door alle tegenstand heen en overwint de verstrooiing van de gedachten, de traagheid van het vlees en opwellende ongelovige gedachten (als: 't is toch vergeefs; God hoort u niet, u zult niet ontvangen, enzovoort), de listige omleidingen van de satan en dergelijke. Hij kan er zo snel niet mee uitscheiden, de verlangens zijn te sterk; hij houdt aan. Gen. 32:26: *Ik zal U niet laten gaan, tenzij dat Gij mij zegent.*

Hij loopt met de Kananese vrouw [de Heere] achterna met bidden en smeken (Matth. 15:22). Doch de ijver neemt de eerbied voor God niet weg, noch de bedachtzame en kalme gestalte van de ziel. Stil en heftig gaan hier samen. Zij moeten zich schamen, die als het ware niet tot het gebed kunnen komen en maar heen en weer lopen en er geen zorgen over hebben. Als er op de tijd van hun gebed, zonder hun toedoen verandering komt, dan is men niet bedroefd, maar dan is men er heimelijk tevreden over dat men van het gebed ontslagen is. Men bidt meer om het geweten tevreden te stellen met te hebben gebeden dan om begeerten vervuld te krijgen. Men laat zich gemakkelijk weerhouden door de ongelovige gedachte dat men niet verhoord zal worden. Men heeft geen heftig verlangen tot een zaak en daarom springt men van de ene zaak op de andere. Men noemt slechts de zaken omdat stof, woorden en begeerten ontbreken. Het is een walgelijke zaak. Als u niets begeert, loop heen. Komt u niet omdat u nood hebt, om Gods wil hoeft u niet te komen. Hij heeft ook geen lust aan zo'n lauwe, lusteloze en luie dienst. De offeranden en het reukwerk moesten met vuur aangestoken worden. Zo moeten ook onze gebeden vurig zijn. Want:

- a. Vurige bidders zijn God aangenaam.
Zef. 3:10: ... zullen Mijn ernstige aanbidders ... Mijn offerande brengen.
- b. Een ernstig gebed vermag veel bij God.
Jak. 5:16: Een krachtig gebed des rechtvaardigen vermag veel.
- c. In alles wat een gelovige doet, moet hij ijverig zijn.
Rom. 12:11: Zijt vurig van geest.
Openb. 3:19: Wees dan ijverig.
- d. De voorbeelden van de heiligen, van wie wij de voetstappen moeten volgen, wekken ons op tot ijver in het gebed. Hun hele leven was bidden. David stond soms te middernacht op om het gebed, hij was de morgenschemering voor; hij riep, hij schreide en liet niet af. Zo betaamde het ons ook, opdat de Heere zou zien dat het er ons om te doen is dat wij Hem kennen en erkennen als de Gever, als de vrijwillige Gever en dat het alles genade moet zijn, die ons zou helpen.

20. Aanhouden in gebed

1 Thess. 5:17: *Bidt zonder ophouden.* Het aanhouden wil zeggen:

1. Zijn dagelijks werk maken van bidden. Zo went men zich eraan en komt het gebed niet in versloffing en ongewoonte. Een Christen is een bidder. De hele godsdienst is bidden (Gen. 4:26).
2. Altijd in een biddende gestalte zijn. Ook al bidt men niet nadrukkelijk, dan moet toch het hart altijd bij God zijn. Men moet Hem voor ogen houden, met God wandelen. Die gestalte zal steeds uitschietende gebeden opzenden, als men alleen is, over de weg gaat, in zijn werk bezig is, of als men bij mensen is. Nehemia bad tot God terwijl hij met de koning sprak (Neh. 2:4).
3. Er zijn zaken die God niet in één keer wil geven, maar geleidelijk, trapsgewijs, zoals de groei in geloof, hoop en liefde; het geestelijk leven; kracht tegen zonden; heiligmaking. Daarom moet men heel zijn leven volhouden daarom te bidden.

4. Er zijn bijzondere gelegenheden, waarin men de hulp van de Heere en de leiding van de Geest bijzonder nodig heeft. Bijvoorbeeld wanneer men uitgaat of thuiskomt; als men een bijzonder werk ter hand gaat nemen; als men in een gezelschap van mensen zal komen of iemand speciaal zal gaan bezoeken; als men in een gelegenheid zal komen waar valstrikken voor ons zijn klaargezet; als men het een of ander moet kiezen; als men een dienstbode zal aannemen; als men uitgaat om te kopen of te verkopen; als men in onvoorziene omstandigheden komt, steeds moet men zijn toevlucht nemen tot het gebed.
5. Er zijn zaken die buitengewoon benauwen of dreigen, of die wij sterk begeren en waarvan de uitslag nu aanstaande is. Zowel in het lichamelijke als in het geestelijke: men is onder een buitengewone aanvechting; er is een zonde die buitengewone kracht heeft; men heeft een sterke begeerte tot een meer dan gewone openbaring van God aan de ziel; men is uitermate verlangend naar de verzekering van zijn aandeel aan Christus en van de zaligheid of naar een voorsmaak van de hemel, enzovoort. In zulk soort omstandigheden houdt men aan:
 - a. met uitbreiding van hetzelfde gebed, aangezien men er niet mee kan uitscheiden, totdat men iets heeft ontvangen;
 - b. met herhaling van het gebed om dezelfde zaken op andere tijden, op de gebruikelijke tijd van de gebedsoefening of meermalen buiten deze tijden, als er de gelegenheid is alleen te kunnen zijn en als de begeerten heftig worden. Hierin mag men aanhouden en op de Heere zien, ja, als een stroom *Hem aanlopen* (Ps. 34:6). Men mag hierin aanhouden totdat de zaak een uitslag heeft of totdat de Heere ons de zaak of iets daarvan heeft gegeven, of totdat de ziel zo tevreden is met Zijn wil, dat de begeerten niet zo heftig meer zijn, maar men stil en wel tevreden zij, omdat men ervan verzekerd is dat de Heere het goed zal maken.
6. Soms heeft men een sterke begeerte tot het welzijn van anderen. Soms van de kerk in het algemeen, die in een eigenaardige of bijzondere nood verkeert of als er een predikant, ouderlingen en diakenen gekozen moeten worden. Of men heeft een sterke begeerte tot het welzijn van een bijzonder huisgezin of persoon naar lichaam of naar ziel, hetzij bekeerd of onbekeerd. Man, vrouw, kinderen of ouders liggen zwaar op het hart. Men heeft een sterke begeerte tot hun bekering en men begeeft zich tot het gebed. Men kan het niet laten. Men breidt het gebed in veel smekingen uit. Men herhaalt het dikwijls op andere tijden, tot de Heere de zaak geeft, of ons een stil vertrouwen geeft dat ons gebed voor diegene verhoord is, en dat de Heere het zal doen, ook al zien wij het niet. Of tot de Heere Zich begint te verbergen en men niet meer zo sterk durft aandringen, of totdat de Heere personen uit ons gebed uitsluit, omdat Hij niet tevergeefs door Zijn kinderen aangelopen wil worden. Maar waar het onze plicht is, moeten wij dat niet door traagheid noch door moedeloosheid verzuimen. Het kan ook zijn dat de Heere ons zoet verkwikt en dat Hij laat zien dat ons ernstig bidden Hem aangenaam is geweest en dat men de zaak in Gods hand geve en zo het gebed weerkeert in onze boezem (Ps. 35:15) en onze vrede op ons weerkeert (Matth. 10:13).

21. Opwekking tot aanhoudend bidden

Laten we de volgende zaken overwegen om ons tot het gebed op te wekken.

- a. Het aanhouden in het gebed wordt overal als een bijzondere plicht aanbevolen en bevolen. Rom. 12:12: *Volhardt in het gebed.*
 Ef. 6:18: *Met alle bidding en smeking biddende te allen tijde in den Geest en tot hetzelfde wakende met alle gedurigheid.*
 Kol. 4:2: *Houdt sterk aan in het gebed.*

Luk. 18:1: *En Hij zeide ook een gelijkenis tot hen, daartoe strekkende, dat men altijd bidden moet en niet vertragen.*

- b. Het aanhouden brengt de ziel in een goede gestalte.
 1. Het leert God beter erkennen als de vrijwillige Gever, Die aan ons niets verplicht is, en geven of niet geven kan. Als Hij geeft, is dat alleen genade en goedheid.
 2. De bidder wordt daardoor tot grotere ootmoedigheid gebracht, omdat hij zich beschouwt als alle genade en weldadigheid onwaardig. Spr. 18:23: *De arme spreekt smekingen.*
 3. Men acht de zaak waardevoller, als men ze op vele gebeden verkregen heeft. Men is meer verblijd, omdat men erin ziet, dat God het op onze gebeden gegeven heeft.
 4. Het aanhouden doet ontvangen. Op het lange worstelen werd Jakob gezegend (Gen. 32). Op het lange achternalopen kreeg de Kananese vrouw haar begeerte (Matth. 15). Op het dikwijls herhalen van het gebed kreeg Elia regen (1 Kon. 18). Op het gedurig gebed van de gemeente werd Petrus wonderlijk verlost uit de gevangenis (Hand. 12). Op het eendrachtig volharden in het bidden en smeken werd de Heilige Geest op de Pinksterdag overvloedig uitgestort (Hand. 1 en 2).

Omdat velen één keer ergens om bidden en daarna niet aanhouden, daarom krijgen ze ook niets. Zie dan toe, wacht u van alles wat u zou beletten om te volharden in het aanhouden, namelijk: sloomheid en luiheid; ongeloof dat u de zaken zult krijgen; slapheid in de begeerten; verdeeldheid in de begeerten, namelijk gedeeltelijk geestelijke en gedeeltelijk aardse dingen; onbestendigheid in begeerten. Deze en dergelijke dingen laten de bidder al snel met het bidden stoppen en verhinderen hem het meermalen te herhalen. Daarom moet hij heengaan zonder zijn begeerten te ontvangen. *Richt dan op de trage handen en de slappe knieën.*

22. In geloof

De vijfde eigenschap is *in het geloof* bidden. Het geloof is vooral in het gebed noodzakelijk.

Matth. 21:22: *En al wat gij begeren zult in het gebed, gelovende, zult gij ontvangen.*

Mark. 11:24: *Alle dingen die gij biddende begeert, gelooft, dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden.*

Jak. 1:6: *Maar dat hij ze begere in geloof, niet twijfelende.*

Hiertoe behoort:

1. Dat de gelovige bidder een ware bekeerde zij (Jak. 5:16). Luk. 18:7: *Zal God dan geen recht doen Zijn uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen, hoewel Hij lankmoedig is over hen?*

Zoals God de jonge raven hoort als zij tot Hem roepen, zo hoort God ook wel een onbekeerde en geeft hem ook wel enig goed. Maar dat is slechts iets lichamelijks en het komt voort uit een algemene goedheid van God, buiten de belofte. Zijn kinderen zijn echter erfgenamen van de beloften. Zij bidden door de Geest van het gebed. Daarom zijn de ogen des Heeren op de rechtvaardigen en Zijn oren tot hun geroep (Ps. 34:16). *Hij doet het welbehagen dergenen die Hem vrezen en hoort hun geroep en verlost hen* (Ps. 145:19).

2. Dat de bidder zich al de beloften in het Woord toeëigent; hen beschouwt als aan hem gedaan. Hij moet zich als een erfgenaam van de beloftenis aanmerken (Hebr. 6:17), niet alleen *dat alle beloften in Christus ja en amen zijn* (2 Kor. 1:20), maar ook dat ze hem zeker en waar zijn en bijzonder ook de belofte van de verhoring der gebeden.

3. Dat de bidder gelovig voor ogen houdt:

- a. Dat God het gebed heeft ingesteld als een middel aan de kant van de mens om hem daardoor alles te geven wat hij nodig heeft.
- b. Dat God niet alleen alwetend is en het hart van alle mensen kent, maar ook dat, als men bidt, God op de bidder ziet en op het uitdrukken van de begeerten let en ernaar hoort (Ps. 34 en 145).
- c. Dat God almachtig is en hem zijn begeerte kan geven of dat nu waarschijnlijk is en of de middelen nu voorhanden zijn of niet; ja zelfs, al schijnt alles tegen te zijn. Ef. 3:20: *Die machtig is meer dan overvloediglijk te doen boven al wat wij bidden of denken.* Luk. 1:37: *Geen ding zal bij God onmogelijk zijn.*
- d. Dat God welwillend is om de bidder zijn begeerte te geven. Hij is gaarne vergevende (Ps. 86:5), *vrijwillig liefhebbende* (Hos. 14:5). *Hij wacht opdat Hij iemand genadig zij* (Jes. 30:18). *Hij verblijdt Zich als Hij Zijn volk weldoet* (Jer. 32:14). Als zodanig moet het geloof God erkennen in het gebed.
- e. Dat God waarachtig is in het vervullen van alle beloften die Hij aan de bidders gedaan heeft. Ps. 81:11: *Doe uw mond wijd open, en Ik zal hem vervullen.*

4. De bidder moet met ernst en verheffing van het hart geloven:

- a. Dat een ieder die door Christus tot God komt. *God in Christus aangenaam is* (Dan. 9:23, Hand 10:30, 33).
- b. Dat de Heere behagen heeft in het uitzien, in de tranen, in het zuchten, in het roepen van Zijn kinderen tot Hem: Hoogt. 2:14: *Toon Mij uw gedaante, doe Mij uw stem horen; want uw stem is zoet en uw gedaante is lieflijk.*
- c. Dat God zijn aangezicht in Christus aanneemt, zijn gebed hoort en verhoort naar Zijn wil. Jes. 65:24: *En het zal geschieden, eer zij roepen, zo zal Ik antwoorden; terwijl zij nog spreken, zo zal Ik horen.*

Van deze dingen moet de bidder zich verzekeren, want ze zijn waarheid. Met hoe meer verheffing hij zich dit in zijn gebed voorstelt, des te meer bidt hij in het geloof, des te aangener is zijn gebed en des te zekerder verkrijgt hij de gebeden zaak.

Doch hier hapert het veel kinderen van God. Ze zijn niet werkzaam om deze genoemde zaken en gestalten te hebben. Ze spreken slechts hun begeerten uit. Ze zijn ook veelal zwak in het geloof, vooral in het geloof dat God hen zal verhoren en hun begeerte zal geven. Ze denken: hoe kan ik geloven, ik ben immers te zondig? En ook: ik heb zo vaak ondervonden dat ik op mijn gebed niets heb ontvangen.

Tot onderwijs van dezen dient:

- a. God hoort niet om onze gerechtigheid, maar om Christus' wil. Voor wie in Christus is, doet het er voor de verhoring niet toe of hij meer of minder genade van licht en leven heeft. Maar het slordig bidden en het geloof in het bidden niet te oefenen, dat belet de verhoring.
- b. U kunt niet in waarheid zeggen dat God u nooit heeft verhoord en uw bede nooit heeft gegeven. Het is zeker, dat God menigmaal een welgevallen heeft genomen in uw tranen en uw zuchten en u menigmaal zegeningen heeft gegeven op uw gebed. U hebt er evenwel niet op gelet en hebt wat God u gaf niet in verband gebracht met uw vorige gebed.
- c. Er zijn persoonlijke zaken die God verhoort als men ze aan de Heere voorlegt, maar de tijd, manier en de mate heeft God niet beloofd. Wij weten niet wat het beste is en voor menige zaak geldt: als God ze gaf zoals wij die gebeden hadden, dan zouden we daarna zien dat het beter was geweest als we ze niet gekregen hadden. Daarom

moet de bidder wel geloven dat zijn gebed de Heere aangenaam was en dat Hij het heeft verhoord. Maar hij moet zich onderwerpen, in tevredenheid onderwerpen aan Gods wil, zonder morren, zonder verdriet, zonder ongeloof, zonder te denken: God heeft mij niet lief. God verhoort mij toch niet. Dat zou God mishagen en het zou hemzelf niet nuttig zijn.

- d. Er zijn zaken die wij niet onbeperkt mogen begeren. Om die te krijgen mag men ook niet onbeperkt bidden. De bidder kan dan ook geen vrijmoedigheid hebben in het bidden. Als hij dan niet ontvangt moet hem dat niet vreemd voorkomen. Het is een grote dwaasheid als men wil dat God ons die bijzondere zaak gaf waarom wij zelfs tijd van het persoonlijke bidden hebben wij niet durven bidden. Daarom, leid uw begeerten naar Gods wil. Wees niet te vurig in uw begeerte naar lichamelijke zaken. Laat Gods wijsheid, goedheid en wil u lieflijk zijn, dan zult u in het geloof kunnen bidden en in berusting de verhooring afwachten. Hebr. 11:6: *Die tot God komt, moet geloven dat Hij is, en een Beloner is dergenen die Hem zoeken.*

23. De uiterlijke omstandigheden

De uiterlijke omstandigheden zijn *tijd, plaats, houding en stem.*

1. De tijd is in het algemeen elke dag, bij elke gelegenheid, altijd. De tijd in het bijzonder is zowel in het afzonderlijke als met anderen; zowel in openbare vergaderingen als in particuliere bijeenkomsten. Ook in onze particuliere huisoefeningen, die elk christelijk huisgezin behoort te houden, 's morgens en 's avonds, zo vaak de gelegenheid toelaat en ook 's middags. In deze huisoefeningen moet de huisvader (of bij zijn afwezigheid of onbekwaamheid: de huismoeder) een hoofdstuk lezen, daarover spreken en de kinderen en dienstboden catechiseren. Men zingt een psalm met elkaar en doet geknield een gebed, naar dat de Heere een ieder de bekwaamheid heeft. Jozua zou met zijn huis de Heere dienen (Jozua 24:15). Cornelius vreesde God met zijn gehele huis (Hand. 10:2).

Men moet van zijn huis een kleine kerk maken, dan zal de Heere het huis zegenen. De kinderen en dienstboden zullen de Heere leren vrezen en zo tot zaligheid komen. Men zal elkaar lief krijgen, men zal respect voor elkaar hebben. Men zal ieder ander van de zonden afhouden en men zal elkaar voorgaan in volgen van godzaligheid.

Al deze gelegenheden moet men te baat nemen, men moet vol aandacht zijn in het voorgaan en navolgen van het gebed.

Maar hiernaast moet ieder zijn persoonlijke gebedsoefeningen hebben, hetzij persoonlijke of buitengewone of in gewone omstandigheden. Over de tijd van het persoonlijke bidden hebben wij geen uitdrukkelijk bevel. Maar de heiligen hebben ons door hun gewoonte een voorbeeld ter navolging gegeven, namelijk 's morgens en 's middags en 's avonds. Zie de volgende teksten:

Dan.6:11: *Hij knielde drie tijden des daags op zijn knieën.*

Ps. 55:18: *Des avonds, en des morgens, en des middags zal ik klagen en getier maken; en Hij zal mijn stem horen.*

Deze voorbeelden moet men navolgen, niet omdat een gebed op die tijden voor God aangenamer is of krachtiger, maar om ons te brengen en te houden in een voortdurende gemeenschap met God. Als men hierin nalatig is, zal men merken, dat de gemeenschap met God zal afnemen. Ook al wordt men het aanvankelijk nog niet gewaar, omdat men steeds veel uischietende gebeden heeft, toch zal men ervaren, dat de uischietende gebeden ook langzamerhand zullen verminderen, en als men weer tot de gezette gebedsoefeningen komt, zal men zien hoever men weggezakt is. Men zal merken dat men niet zo'n vaste grond van innige gemeenschap met God had, dat men bijzondere

ontmoetingen en ondervindingen had van bijzondere openbaringen en verlichtingen in de verborgenheden der godzaligheid. Ja, men zal merken, dat de Geest des gebeds is geweken en dat men zelf niet bekwaam is om in de samenspraak met God zich enige tijd bezig te houden, die een verzekerde staat begeert, een voortdurende gemeenschap met God, hogere verlichting en ondervinding, een bestendige vreze Gods, die moet zich stipt aan de tijd van de oefening houden en hij moet zich daarvan niet laten afhouden. De duivel legt het daar immers zeer op toe.

Het is waar, iemand die zich stipt aan zijn gebed houdt, zal meer aanvechtingen, verduisteringen, zwakheden des geloofs en ongewone bestrijdingen gewaarworden, dan iemand die onregelmatig is in zijn oefeningen, die alleen maar bidt als hij bijzondere genegenheid daartoe heeft en daarbuiten zich tijdens zijn bezigheden met uitschietende gebeden tevreden stelt. Dat komt omdat men zich dieper onderzoekt, omdat men een hogere trap van gemeenschap op het oog heeft. Anderen letten daar niet zo nauw op en ontlopen op die manier de strijd. Bovendien groeit hij door die bijzondere bestrijdingen in de genade en wordt hij een man in Christus, waar anderen zonder voortgang blijven.

Iemand zou denken: *ik ben veel geestelijker in die uitschietende gebeden, dan wanneer ik mij bijzonder tot het bidden wil zetten. Dan word ik dor en duister, dan kan ik niet bidden. Daarom vraag ik me af of het niet het beste is dat ik geen vastgestelde tijden meer onderhoud en nog slechts dan bid, wanneer de Geest vaardig over mij is.*

Tot onderwijs dient het volgende.

- a. Dorheid en verduistering op de tijden van de gezette oefeningen komen vaak voort uit luiheid. Men wil niet worstelen, maar meteen van het begin zo bidden als God gewoonlijk op het laatste geeft. Ze willen terstond gedragen worden en niet gaan. De Schrift zegt: *zoekt en gij zult vinden*, maar niet: *vindt en gij zult zoeken*.
- b. De dorheid kan ook voortkomen uit de gedachte dat men op die tijden terstond een veel hoger licht, een verhevener gestalte en een sterkere inspanning zou moeten hebben dan buiten die tijd. Als men dat niet terstond vindt, laat men het werk liggen, terwijl men de tijd van de oefening zou moeten waarnemen om zich aan de Heere aan te bieden, om zich aan de Heere tot een morgen of avondoffer op te offeren. Men is [in zo'n geval] Gode aangenaam naar ons oogmerk en onze werkzaamheid, om dat te verkrijgen, en niet naar dat Hij ons met licht en genade te hulp komt. Men wil hoger vliegen dan waar men vleugels voor heeft. Men meent dat die hoge gestalte in onze macht is en dat men die dan behoorde te gebruiken. Of, dat God ons op die tijd waarop wij ons gezet hebben om ons af te scheiden om de Heere te zoeken, terstond behoorde bekwaamheid te geven om het werk met gemak te kunnen verrichten. Als men dat dan niet vindt, dan worden de handen slap. Dan denkt men: God kan geen behagen hebben in zo'n dor en lichamelijk werk. Het zal het beste zijn dat ik ermee stop. En zo valt men op de grond, omdat men eerst te hoog wilde vliegen. Zo raakt men in duisternis, omdat men eerst te sterk in het licht wilde kijken.
- c. Maar meestal is de oorzaak van de dorheid in degenen die zich niet stipt aan de tijd van de gezette oefening houden een andere. Ze zijn niet in werkzaamheid en in erkenning dat ze hebben mogen zoeken. Ze beginnen al snel te bemerken dat er in een godzalige een hoger licht, een inniger gemeenschap en een vertrouwelijker omgang is dan zij hebben. Tevoren meenden ze, dat het al vrij goed was, ja, dat ze al goede voortgang in de godzaligheid gemaakt hadden; nu zien ze dat ze maar klein licht, klein leven en kleine krachten hebben. Zij noemen het dorheid en onttrekking

van Geest, terwijl het slechts hun kleine gestalte is die bezwijkt als er een groter werk te doen is, of als ze een groter werk willen doen dan hun krachten toelaten. Men wenne zich aan de tijd van de oefening en men zij werkzaam naar zijn meer of mindere kracht, meer of mindere geestelijkheid.

24. Plaats

De tweede omstandigheid bij het bidden is de *plaats*. Het maakt niet uit waar. De plaats voegt geen waarde toe aan het gebed. De plaats moet slechts eenzaam zijn, buiten het gezicht van de mensen.

- a. Dit gebiedt de Heere Jezus. Matth. 6:6: *Maar gij, wanneer gij bidt, ga in uw binnenkamer, en uw deur gesloten hebbende, bid uw Vader, Die in het verborgen is.*
- b. Zo deden de heiligen het. Izak ging uit om te bidden in het veld (Gen. 24:63). Jakob bleef alleen aan de andere zijde van de rivier Jabbok om te bidden (Gen. 32:24). Daniël ging in zijn opperkamer (Dan. 6:11). Petrus klom bovenop het plat van het huis (Hand. 10:9).
- c. De gestalte van onze ziel en de zaak die wij voor te stellen hebben, vereisen eenzaamheid. Men zou die dikwijls niet aan mensen willen bekendmaken.
- d. De nabijheid van mensen verstoort onze aandacht en verbreekt de ijver. Als men maar denkt dat er iemand in de buurt is of dat men beluisterd wordt, wordt men verhinderd.

25. Houding

De derde omstandigheid bij het bidden zijn de bewegingen en de houding van het lichaam. Deze geven ook geen waarde of kracht aan het gebed. De heiligen hebben in verscheidene houdingen van het lichaam gebeden: neervallende op het aangezicht, zittende, staande. Maar meestal hebben zij het knielende gedaan. Dat is een van de grootste verootmoedigingen.

- a. Dat beveelt David aan: Ps. 95:6: *Komt, laat ons aanbidden en nederbukken, laat ons knielen voor den HEERE, Die ons gemaakt heeft.*
- b. Zo hebben de heiligen gehandeld. Salomo, de koning, deed zijn gebed knielende (1 Kon. 8:54). Daniël knielde drie tijden des daags (Dan. 6:11). De Heere Jezus Zelf knielde neer en bad (Luk. 22:41). Dat deed Stefanus ook (Hand. 7:60). Dat deed Paulus met de gemeente (Hand. 20:36). Hoe kunnen wij dan anders in zo'n nederige houding van het lichaam tot God komen, om God te verheerlijken zowel in onze lichamen als in onze zielen?

26. Stem

De vierde omstandigheid is *de stem*. Die is niet echt noodzakelijk. Men kan wel in de geest bidden met zijn gedachten zonder zijn stem te laten horen. Maar de Heere heeft ons zo geschapen, dat wij onze gedachten door de tong kunnen uiten en Hij wil dat wij overeenkomstig onze natuur ook met Hem handelen. Hij gebiedt ons dat wij tot Hem zouden roepen (Ps. 50:15), onze mond zouden opendoen (Ps. 81:11), tot God zouden spreken. (Luk. 11:1). De ernst en emoties zijn soms zo heftig, dat ze de mond vanzelf wel ontsluiten. Men heeft dan ook niet zoveel last van verstrooiingen van de gedachten. De ziel krijgt door het spreken wel opening en de aandrang van de ziel wordt daardoor wel levend. Maar men moet hierbij letten op het volgende: als men ver van mensen is, kan men de stem wel verheffen naar de aandoeningen van het hart. Als men dicht bij de mensen is, dan moet de stem daarnaar ook bedwongen worden, zodat men wel zichzelf hoort, maar niemand anders. Zo luid te bidden dat anderen het horen, vormt voor onbekeerden een aanstoot en het is zelfs hinderlijk voor de godzalige hoorders. Dat men

in zijn binnenkamer moet gaan om te bidden, betekent niet alleen buiten het gezicht, maar ook buiten het gehoor van de mensen. Zo luid te bidden dat men het op de straat kan horen, betekent 'hetzelfde als zou men op de straat gaan staan of liggen bidden.'

27. Opwekking om te bidden

Nu komen wij tot de opwekking. Bid om de volgende redenen.

1. Het bidden verheerlijkt God. Ps. 50:23: *Wie dank offert, die zal Mij eren.* Een gelovige heeft lust om God te verheerlijken. Ook al had hij niets nodig, dan zou hij nog God willen aanbidden, omdat hij God wil geven wat Hem toekomt. Hij wil God erkennen als de ene Aanbiddelijke. In het gebed erkent men al de eigenschappen van God, zoals zij zich in Christus openbaren: Zijn rechtvaardigheid en heiligheid, omdat men niet dan door Christus tot Hem mag naderen. Zijn goedheid, omdat Hij een weg en zo'n weg van toenadering gegeven heeft en omdat Hij gewillig is om te verhoren en om de begeerte te geven van degenen die door God tot Christus gaan. Zijn hoogheid waarvoor men zich met vreugde in eerbied neerbuigt. Zijn alwetendheid, dat Hij het hart en de bedoeling daarvan kent. Zijn almachtigheid, dat Hij alles kan geven. Zijn waarheid, dat Hij al Zijn beloften, en ook die aan de aanbidder gedaan zijn, zal inlossen. De bidder verblijdt zich erin, dat hij al deze volmaaktheden ziet. Het erkennen ervan is hem groter vreugde, dan vele andere weldaden van God te ontvangen. Wie kan zich van het gebed afhouden? Wie van hen die dit kennen, krijgt geen lust om te bidden?
2. Het gebed van de ware bidder is God aangenaam. Hoe zwak hij ook is, God heeft daar behagen in. Het gebed is voor Hem als een lieflijk reukwerk (Ps. 141:2). Hij getuigt dat de stem van de bidder Hem zoet is (Hoogl. 2:14). En heeft u het verlangen om de Heere welbehaaglijk te zijn? Om iets te doen dat Hem aangenaam is? Welnu, u kunt niet beter doen dan bidden.
3. God hoort naar het gebed. Hij ziet de bidder al van verre aankomen en gaat hem tegemoet (Luk. 15:20). En als men nu bidt, dan hoort Hij ernaar en laat Hij de bidder zijn hart voor Hem uitstorten. Zijn oren zijn tot hun geroep (Ps. 34:16).
4. Het bidden is een heerlijk werk. Want men wordt toegelaten tot de binnenkamers van de Koning aller Koningen, tot God, de Heere van hemel en aarde. Ja, men komt in de hemel zelf en spreekt daar van nabij voor de troon der genade. Het bidden is een zoet werk. Het is iemand nog lange tijd daarna tot blijdschap, als hij eens week heeft kunnen worden en heeft kunnen schreien voor de Heere, als hij zijn begeerte eens voor de Heere openhartig en van nabij heeft kunnen uitspreken, als hij eens heeft kunnen smeken en met sterk geroep en tranen de Heere eens heeft kunnen aanlopen. Het is hem tot blijdschap, zo vaak als hij daaraan denkt. En als het op een ongewone plaats is geweest, verkwikt het hem zo vaak als hij op die plaats komt of eraan denkt.
5. Het bidden is een heiligend werk. Toen Mozes met God op de berg was geweest, was zijn aangezicht blinkende geworden. Toen de Heere Jezus bad, kwam een hemelse glans op Hem (Matth. 17:2). Zo gaat het nu nog, als men veel in het gebed is geweest. Al schijnt het dat men die zaak, waarom men bijzonder gebeden had, niet verkrijgt, zo draagt men er nog een heilige en blinkende ziel vandaan. Beschouw dit, en uw ziel zal vleugels krijgen en u zult verlangen om te bidden.

6. Het gebed is het middel waardoor en waarop God de begeerten van de gelovigen vervult. Als zij niet bidden, ontvangen ze ook niet. Als God hen niet opwekt tot gebed om een begeerde zaak, is het meestal een teken, dat God niet van plan is hun die te geven. Jak. 4:2: *Gij hebt niet, omdat gij niet bidt.*

Maar als God Zich voorgenomen heeft Zijn kinderen iets te geven, dan geeft Hij meestal eerst dat zij daarom bidden. De beloften zijn voor de bidders. Als God beloofd had een nieuw hart te geven en te doen wandelen in Zijn wegen, en allerlei lichamelijke en geestelijke zegeningen te geven, dan zegt de Heere als een grotere zegen: *Daarenboven zal Ik hierom van het huis Israëls verzocht worden, dat Ik het hun doe* (Ez. 36:26-37).

De beloften van verhoring zijn menigvuldig: Ps. 50:15: *En roep Mij aan in den dag der benauwdheid; Ik zal er u uithelpen.* Ps. 81:11: *Doe uw mond wijd open, en Ik zal hem vervullen.* Matth. 7:7, 8: *Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal opengedaan worden. Want een iegelijk die bidt, die ontvangt; en die zoekt, die vindt; en die klopt, dien zal opengedaan worden.*

Wat hebben de heiligen al niet door gebed gekregen! Door het gebed van Mozes is Amalek verslagen (Ex. 17:11, 12). Door het gebed heeft Jozua de zon en de maan doen stilstaan (Joz. 10:12). Door het gebed heeft de onvruchtbare Hanna een zoon, een Samuël gekregen (1 Sam. 1:50). Door het gebed heeft Asa Zerah, de Moor, met duizendmaal duizend mannen verslagen (2 Kron. 14:9-12) en Josafat Moab met zijn bondgenoten (2 Kron. 20). Door het gebed heeft Elia de hemel ontsloten zodat het regende na drieënehalf jaar van droogte (1 Kon. 18:42-45). Door het gebed heeft Elisa een dode levend gemaakt (2 Kon. 4:35 enzovoort). Door het gebed heeft Hizkia vijftien jaar verlenging van zijn leven gekregen (Jes. 38:5). En wat voor grote dingen hebben de gelovigen door het gebed niet gekregen!

Welnu, God is nog dezelfde God. De beloften op het gebed zijn nog dezelfde. Zij waren mensen van gelijke bewegingen als wij. Daarom, gelovigen, als u iets begeert of nodig hebt: aan het bidden.

7. Voeg er nog aan toe, dat men veel meer blijdschap geniet als God op ons gebed iets geeft, dan wanneer onze begeerte komt, zonder dat wij erom gebeden hebben. Immers, dan hebben wij door het bidden meteen een heilige gestalte gekregen. Dan hebben wij van nabij met de Heere mogen spreken. Dan merken wij, dat de Heere ons in Christus tot kinderen heeft aangenomen. Dan blijkt het dat God naar ons heeft gehoord, dat God vriendelijk jegens ons is. Wij hebben Zijn volmaaktheden gezien en de ontvangen zaak op het gebed onder Zijn zegenende [hand]. Daarom, gewen u aan het bidden.

28. Verhinderig om te bidden

Wat klaagt u, godzaligen, over uw gebrekkigheid met betrekking tot de ziel, over uw wederwaardigheden naar het lichaam, terwijl u zo nalatig bent in het bidden, zo moeizaam tot gebed komt, zo lusteloos zijt in het bidden, u er zo snel van af maakt? Bid als u wat wilt hebben. Hier baten geen uitvluchten die vele luie bidders maken en die sommige tere godzaligen bekommernis bezorgen. Als u ijverig in uw bidden zou zijn, dan zou u de beletsels ontwijken, en gemakkelijk kunnen beantwoorden, zodat ze u niet zouden belemmeren. De belangrijkste belemmerende gedachten zijn de volgende.

1. *God kent mijn noden, benauwdheden en begeerten wel. Waarom moet ik ze dan in mijn gebed de Heere voorleggen?* Antwoord: Niet om God iets bekend te maken,

wat Hij niet weet, maar om te tonen dat u ze ook kent, gevoelt en dat u God erkent als de enige Helper.

2. *God heeft immers al besloten wat ik hebben of niet hebben zal. Dat besluit kan ik immers door het gebed niet veranderen.* Antwoord: De verborgen dingen zijn voor de Heere, maar de geopenbaarde dingen zijn voor ons. God heeft ons aan de middelen gebonden. Hij wil dat wij de beloften die Hij aan gewetensvolle gebruikers van de middelen gedaan heeft, zullen geloven en dat we daar staat op maken. God heeft ook al besloten hoe lang u zult leven; laat u daarom het eten en het drinken na?
3. *Veel mensen bidden niet en krijgen toch alles in overvloed.* Antwoord: Dat zijn slechts lichamelijke zaken, waarmee u niet tevreden bent. Die aardse goederen zijn hun niet gezegend. Door hun zondigheid misbruiken ze alle goedheden van God tot hun verderf. De voorspoed zal de goddeloze doden. Maar het weinige dat een rechtvaardige op zijn bidden ontvangt, is beter dan de overvloed van vele goddelozen, omdat het voor hen gezegend is. Zij worden daardoor tot God getrokken. En afgezien daarvan, het is u hoofdzakelijk om het geestelijke te doen. Dat geeft de Heere zeker op het gebed. U zou meer krijgen als u meer bad.
4. *Ik heb wel vaak om deze of gene zaken gebeden, maar God hoort mij niet. Ik ontvang niet.* Antwoord: U kent misschien de antwoordende stem van God nog niet, evenals Samuël. U hebt misschien niet met aandacht opgemerkt wat u op het gebed hebt ontvangen. Of u hebt dat wat u ontvangen hebt door ongelovigheid niet in verband gebracht met uw gebed. U bent misschien te begerig en u bent misschien teveel gezet op uw [eigen] zin, en u erkent niets, zolang u niet alles hebt ontvangen wat uw ongeregelde begeerten eisen, zonder onderwerping aan de wijze en goede bedeling over u. Indien u dit alles opmerkt, dan zal u niet kunnen zeggen, dat God uw gebed nooit heeft gehoord, dat u nooit iets op uw gebed hebt ontvangen.
5. *Alles ontbreekt mij wat ik gehoord heb in het hierboven verhandelde over het gebed. Als ik wil beginnen, sluit zich mijn hart toe.* Antwoord: U ziet de geestelijkheid van het gebed in een hogere mate dan u zelf bent, en u wilt op die geestelijke wijze bidden en anders niet. Als u een kind bent, bid als een kind. Als u een man bent, als een man. God hoort ook het kirren als van een duif, het piepen als van een zwaluw. Zelfs het zuchten is voor Hem niet verborgen. God geeft niet om het gebed, maar op het gebed. Niet alleen op het geestelijke en vloeiend gebed, maar ook op de nietige pogingen om zijn begeerte uit te drukken. Hij versmaadt niet het gebed van de gans ontblote.
6. *Ik zondig steeds weer, daarom durf ik niet weer tot God te komen. Het is alsof ik met God aan het spotten ben.* Antwoord: Toen u op het allerbekwaamste bad en God uw gebed hoorde en antwoordde, toen zag God al uw toekomstige zonden alsof ze daar aanwezig waren. God wil dat wij onze naaste zeventig maal zevenmaal zullen vergeven en dat op één dag. God nu is oneindig meer lankmoedig en vriendelijk dan de mens. De verzoening is alreeds in Christus. U mag die elk ogenblik tot uw voortdurende rechtvaardigmaking aannemen. Het is niet in uw macht uzelf voor de zonden te bewaren. De oude mens is daartoe te verdorven en te sterk. God laat hierom zonden in u over, opdat u altijd in een nederige toestand zou zijn en opdat u dagelijks Christus zou gebruiken. Het zou spotten zijn, als u niet steeds hartelijk begeerde om niet meer te zondigen en zowel om kracht tegen als om vergeving van de zonde bad. Maar nu u dat doet, laat u dan door het voortdurend zondigen niet van het gebed afhouden, maar kom te meer [in het gebed], omdat u verzoening en kracht nodig hebt en opdat de genade Gods te meer verheerlijkt worde.

7. *Ik vrees dat ik niet wedergeboren ben, waarom moet ik dan bidden? Want het gebed van onbekeerden is voor God niet aangenaam.* Antwoord: Bid omdat de nood u dringt, omdat u het zonder die begeerde zaak niet uithouden kunt, ook al kan uw gebed niet in het register van deugden ingeschreven worden. God hoort wel de jonge raven als zij tot Hem roepen. God hoorde het geschrei van Ismaël, toen hij van dorst zou versmachten, terwijl hij onder een struik gelegd was. U verlangt ernaar om bekeerd te worden, om deel aan Christus te hebben, naar heiligheid en alle geestelijke weldaden. Hoe meer u daaraan deel kreeg, hoe liever het u zou zijn. Die begeerten en aandoeningen zijn waarlijk beginselen van wedergeboorte en van leven. De Heilige Geest alleen heeft die in u gewerkt en Hij port u daarom aan om te bidden. Welaan dan, volg de Geest, en u zult ervaren dat uw gebed de Heere aangenaam is. Dat Hij u steeds zoveel zal geven als voor u naar lichaam en ziel nodig is.

Ik acht dat nu uw bekommerde gedachten voldaan zijn. Neem dan vrijmoedigheid om te bidden. Maar zie toe, dat u deze uitvluchten niet maakt om uw luiheid te koesteren en u enigszins gerust te stellen als u het bidden nalaat.

29. De voorbereiding

Nu rest ons nog dat wij de opgewekte bidder enkele raadgevingen doen, hoe hij zich dient te gedragen in de voorbereiding, de oefening en de nabetrachting.

De voorbereiding moet in overeenstemming zijn met de toestand waarin men zich bevindt. Is men in een goede gestalte:

1. Men trekke zijn hart af van zijn bezigheden en zette zich alsof men alleen op de wereld was en niets te doen had dan met zijn God te wandelen.
2. Men stelle zich God met verheffing des geestes voor ogen als de Aanbidder, als de Fontein van alle goede gaven, als de Alwetende, als de Almachtige of zoals de Heere Zich openbaart als men zich tot Hem verheft en in het gebed gaat.
3. Men trachte zijn hart te brengen in een eerbiedige en nederige toestand.
4. Men verheffe zijn hart met een zucht om de Geest des gebeds, om bijstand en een zegen over de oefening.

Als men in een afgedwaalde toestand verkeert, als men zich vlak ervoor onledig hield met ijdele gedachten en woorden, als men een zonde bedreven heeft, als men door aardse bezigheden afgetrokken was of als men door iets anders onvrijmoedig, verward of verontrust is, dan moet men tot inkeer komen, het hart weer thuis brengen, zich in een nederige en lage gestalte brengen. Men moet uit die gestalte met een oprechte wil opstaan en met een vast voornemen om zich in de toekomst voor die zonde te wachten en om tegen de zonden te strijden als men opnieuw door die zonde besprongen zou worden. Daardoor zal ons hart ons niet veroordelen, en kan men met vrijmoedigheid tot God naderen, terwijl het gemoed vrij en stil is. En als men daaraan toevoegt wat wij bij de eerste gestalte noemden, dan zullen wij zelf bekwaam zijn [tot het gebed] en bij God aangenaam in onze toenadering.

Evenwel moet men zich doorgaans niet te lang bezighouden met de voorbereiding. Men moet niet tijdens de voorbereiding willen doen wat tot het gebed zelf behoort. Want daardoor kan men gemakkelijk duister en verward worden en minder bekwaam tot de beoefening van het geloof.

30. De beoefening

In de beoefening [van het bidden] moet men zich niet aan een bepaalde orde binden, maar men moet zich richten naar de gestalte van de ziel, die vaak zeer verschillend is. Als men dor is, dan kan men beginnen met het lezen van het Woord om zijn hart door

de waarheden te laten bewerken, of met het lezen of het zingen van een psalm om zijn geest daardoor te verlevendigen. Als men in een dankende of biddende gestalte is, dan moet men zich daarvan niet laten afbrengen. Men moet zich voegen naar die gestalte en terstond met het gebed beginnen en wel op de volgende wijze.

- a. *In de aanspraak moet men zich wachten voor sleur.* Men moet niet altijd dezelfde benamingen gebruiken, maar men moet de Heere aanspreken met een benaming die bij de gestalte van de ziel past of met een benaming die past bij de wijze waarop de Heere Zich op dat ogenblik openbaart. Men kan ook de benaming gebruiken die past bij de wijze waarop men zich voor de Heere wil stellen hetzij om nederig te worden, hetzij om de Heere te verheerlijken of om zijn geloof te versterken. Evenwel moet men hierin niet al te veel naar overleg, maar naar zijn hart te werk gaan. Anders zal men gemakkelijk de biddende gestalte kwijtraken.
- b. *In het gebed moet men geen opgepronkte woorden gebruiken.* Men moet ook niet de inhoud van het gebed laten bestaan uit een aaneenschakeling van bijbelteksten; dat beroert zelden een bidder of een hoorder. Het is wat anders wanneer men een Schriftplaats neemt om daarmee aan te dringen op een belofte of om ons te verplichten tot gehoorzaamheid.
- c. *Men moet zich ook niet pijnigen om een vloeiende rede achter elkaar uit te spreken.* Het is soms noodzakelijk even te wachten. Dat kan zijn omdat het onderwerp of de gestalte van de ziel dat nodig maken. Daarna kan men weer met nieuwe kracht en gemoedsbeweging beginnen. Men moet ook niet bezorgd zijn wat men het eerst of het laatst moet zeggen. Dat is meer studie dan hartewerk. Men moet zich er ook niet om bekommeren als men dezelfde woorden en dezelfde zaken steeds weer herhaalt, zolang dat niet uit onachtzaamheid voortkomt. Maar men moet zich er zorgvuldig voor wachten dat men het woord *Heere* niet onnadenkend als een stopwoord gebruikt.
- d. *Soms is men dor en duister, wanneer men begint te bidden.* Men moet dan niet terstond ophouden en weggaan, maar men moet aanhouden. Het komt wel voor dat na een grote duisternis een helder licht komt en dat de dorre ziel daarna wel zeer levendig wordt. Als men zelf geheel niet kan worstelen, dan is het vaak nuttig om te bidden terwijl men een psalm leest. Als de ziel levendig wordt, stopt men met het verder lezen van de psalm en dan breidt men zijn gemoedsbewegingen uit; als ze weer ophouden, dan gaat men voort al biddende te lezen.
- e. *Soms begint men met veel licht en levendigheid en wordt het al snel duister.* Als dit uit onszelf ontstaat, hetzij omdat men te hoog stond, hetzij omdat men de ootmoed en eerbied vergat, dan moet men snel in zijn niet zinken en met een echte diepe vernedering beginnen om zich als een klein kindje te gedragen en trapsgewijs hoger te klimmen. Als het duister wordt door een of andere bezigheid, aardse beslomming of begeerlijkheid die plots opwelt, dan moet men daardoor gebracht worden tot het gezicht van zijn zondig hart en zo zondig met veel vernedering zich voor de Heere vertonen als een ellendige. Dan moet men verzoening zoeken en erkennen dat het enkel genade is dat zo'n zondig mens met de Heere kan spreken. Als het een plotselinge opwelling van ongeloof is, dan moet men daartegen worstelen door aan te dringen op beloften die bevestigd zijn in de Middelaar.

Als het ongeloof is over een persoonlijke zaak, bijzonder een lichamelijke, dan moet men zich zeer benaarstigen, zodat men zich met tevredenheid aan de wil des Heeren ten aanzien van de uitslag onderwerpe. Als de ziel van eigenzinnigheid en verkleefdheid is verlost en in de vrijheid is gebracht, dan krijgt ze wel weer vrijmoedigheid en levendigheid in het bidden, ja, soms meer dan tevoren. Als het een aanval van de satan

is, dan moet men die afslaan zonder er acht op te geven en zonder die te beantwoorden. En hoewel de ziel daardoor een wond gekregen heeft, zo moet men evenwel doorgaan met zich boven zichzelf verheffen in God alsof men die niet gevoelde. Daardoor zal het minder hinderen en de Heere neemt zo'n ziel wel onder Zijn hoede, als in de schuilplaats, en Hij geeft ze soms wel meer troost. En als het anders is, dan zal Hij tonen dat het afslaan en het ontlopen van de vijand Hem aangenaam is. Maar als het zo is, dat de duisterheid die in het midden van ons gebed komt, een onttrekking van de Geest is en als het zo blijft, ofschoon men probeert door te dringen, dan is het goed het gebed samen te vatten en te verkorten met een onderwerping aan de soevereine wil van God. Evenwel het beëindigen moet geenszins uit luiheid voortkomen, met een stille tevredenheid dat men ermee uitscheiden kan.

31. Verhoring

Tijdens het bidden moet men bidden om verhoring, zowel *in het begin, in het midden als aan het einde van het gebed*. Dit zien wij ook doorgaans bij David. Ja, niet alleen bidden, maar ook streven naar een levende verzekering, dat wij en dat ons gebed God aangenaam is, dat Hij ernaar luistert, en dat Hij het verhoort en het zeker geven zal. Deze verzekering rust niet op onze godzaligheid, noch op de bekwaamheid van ons gebed, maar op de beloften van het Woord, op de verdiensten van de Heere Jezus en omdat die geestelijke verlangens die wij in het gebed geuit hebben, voortgekomen zijn van de Heilige Geest Zelf. In die verzekering krijgt men vrijmoedigheid en ernst en men besluit met dankzegging dat wij hebben mogen bidden en nog hebben kunnen bidden, al was het maar een geestelijke zucht. Ook dankzegging omdat de Heere het verhoord heeft en Hij de begeerten naar Zijn wil zeker zal geven. Men besluit dit met een gelovig amen: het zal zo zijn.

32. Nabetrachting

De nabetrachting bestaat met name in deze twee zaken.

- Eerst, in het bewaren van die eerbiedige en godzalige gestalte, zodat er als het ware een glans op ons zij, die te kennen geeft dat wij bij de Heere geweest zijn, zoals Mozes glinsterend van de berg afkwam. Wacht uzelf nauwgezet voor de zonden die men in het gebed beleden heeft en tegen welke men een heilig voornemen heeft.
- Ten tweede in het aandachtig opmerken hoe God ons gebed beantwoordt.

Dat God ernstige en gelovige gebeden beantwoordt, blijkt:

1. Uit de beloften van God:

Jes. 30:19: *Gewisselijk zal Hij u genadig zijn op de stem uws geroep; zo haast Hij die horen zal, zal Hij u antwoorden.*

Jes. 58:9: *Dan zult gij roepen en de HEERE zal antwoorden.*

Jer. 33:3: *Roep tot Mij en ik zal u antwoorden en Ik zal bekendmaken grote en vaste dingen, die gij niet weet.*

2. Uit het bidden om antwoord van de heiligen:

Ps. 27:7: *Hoor, HEERE, mijn stem, als ik roep; en wees mij genadig en antwoord mij.*

2. Uit hun verklaringen dat God hen geantwoord heeft:

Ps. 34:5: *Ik heb den HEERE gezocht, en Hij heeft mij geantwoord.*

Jona 2:2: *Ik riep uit mijn benauwdheid tot den HEERE en Hij antwoordde mij.*

Zie dit bij Eliëzer (Gen. 24:15), Elia (Jak. 5:17, 18), David (1 Sam. 30:8), Daniël (Dan. 9:23) en bij anderen met hun bijzondere verzoeken. De voorbeelden zijn ons beschreven, opdat wij zouden weten dat God de gebeden van Zijn kinderen beantwoordt

en opdat wij daardoor ervan verzekerd zouden worden dat Hij ook op onze gebeden zal antwoorden.

4. Uit de klachten van de heiligen wanneer God hen niet antwoordde:

Job 30:20: *Ik schrei tot U maar Gij antwoordt mij niet.*

Ps. 22:3: *Mijn God, ik roep des daags, maar Gij antwoordt niet.*

33. Men moet luisteren naar een antwoord

Nu het zo is dat God antwoordt, zo is aan u de verplichting om op te letten of God u antwoordt en hoe Hij u antwoordt. Het is niet voldoende om de uitkomst maar aan God over te laten en te geloven dat Hij het goed zal maken. Men moet ook aandachtig letten op de uitkomst. Men moet die in verbinding brengen met het gebed, als een antwoord daarop. En wel om de volgende redenen.

a. Het zal u aangenaam bewegen tot verwondering en dankbaarheid. De Heere heeft naar uw stem gehoord en u zult met David uitroepen:

Wat zal ik den HEERE vergelden (Ps. 116:12)? David zag hierbij op vers 1 en 2: *De HEERE hoort mijn stem.*

Dit doet zeggen: *Dit is van den HEERE geschied en het is wonderlijk in onze ogen (Ps. 118:23).*

Wie ben ik, Heere HEERE, en wat is mijn huis, dat Gij mij tot hiertoe gebracht hebt? (2 Sam. 7:18).

b. De ondervinding dat de Heere op ons gebed antwoordt, verwekt liefde tot God: Ps. 116:1: *Ik heb lief, want de HEERE hoort mijn stem, mijn smekingen.*

c. Het geeft lust tot het bidden en ijver in het bidden:

Ps. 116:2: *Hij neigt Zijn oor tot mij; dies zal ik Hem in mijn dagen aanroepen.*

Ps. 32:5, 6: *Ik zal belijdenis ... doen ... en Gij vergaapt... Hierom zal U een ieder heilige aanbidden in vindenstijd.*

d. Het verblijdt een gelovige meer dan het ontvangen van de zaak waarom hij bad. Want hij heeft liever dat hij ziet dat God hem liefheeft, dan alles te genieten wat buiten God is.

e. Het wekt sterk op tot een voorzichtig en heilig leven. Niets wekt onze liefde meer op dan dat een beminde ons zijn liefde toont. Als men merkt dat God ons liefheeft en Zijn goedheid voor ons is, dan is men gewillig om wederkerig alles voor God te zijn:

Ps. 116:1, 9: *De HEERE hoort mijn stem... Ik zal wandelen voor het aangezicht des HEEREN.* Jes. 38:15: *Wat zal ik spreken? Gelijk Hij het mij heeft toegezegd, also heeft Hij het gedaan. Ik zal nu al zoetkens voorttreden.*

Die heerlijke gestalten met de gevolgen ervan, ontvangt de bidder die aandachtig let op de beantwoording van zijn gebeden en al zou de Heere zijn gebeden nergens anders mee beantwoorden, was het dan niet al een duidelijk antwoord? Maar die slechts bidt en de uitslag aan de Heere overlaat met onderwerping, bij die beantwoordt de Heere zijn gebed wel, maar omdat hij op dat antwoorden niet let en de genadegaven niet verbindt met zijn gebed als de antwoorden daarop, daarom berooft die zich van deze gewenste vruchten.

34. De verschillende manieren waarop God antwoord geeft

Velen zijn als Samuël, toen hij de stem des Heeren nog niet kende. Ze zullen vragen: *Wanneer antwoordt God? Waaraan kan men dat antwoord kennen?*

Tot onderwijs dient dat God antwoordt bij de aanvang van het gebed, tijdens het bidden en na het bidden.

1. God antwoordt soms *in het begin* van het gebed.

Jes. 65:24: *En het zal geschieden, eer zij roepen, zo zal Ik antwoorden.*

Daniël 9:23: *In het begin uwer smekingen is het woord uitgegaan.*

De Heere toont dat Hij antwoorden wil als de Geest bijzonder en buitengewoon beweegt tot bidden, gedurig aanport en de ziel geen rust laat, totdat zij bidt en vrije toegang vindt. Ja, soms zo gemeenzaam en vriendelijk, dat men er moeite mee heeft te blijven denken dat men een mens, dat men een zondaar is om zich in de allerdiepste gestalte van ootmoed te houden. Wat is dat anders dan te zeggen: *Ik ken u, gij hebt genade gevonden in Mijn ogen. Ik heb u lief. Mijn oog zal op u zijn. Ik zal u leiden door Mijn raad en zal u daarna tot Mij in heerlijkheid opnemen?* De bidder beschouwt het dan ook zo. Hij verwondert en verblijdt zich en kan niets anders zeggen dan: *Abba, Vader.*

2. God antwoordt *tijdens* het bidden.

- a. Hij doet dit als men na duisternis, verwarring en worstelingen komt in een stille en blijde gestalte, doordat de ziel als het ware de stem van God hoort: *Gij zijt Mijne. Ik ben uw Heil. Uw zonden zijn u vergeven. Uw gebed is Mij aangenaam.* Dit antwoord brengt de ziel in een heilige gestalte om de Heere met geheel haar hart te dienen en tot verheerlijking van haar God te zijn. Dit zien wij in veel psalmen van David, waarin hij aanvangt met klagen, voortgaat met blijdschap en in dankzegging eindigt.
- b. God antwoordt tijdens het bidden, als men om een persoonlijke zaak (hetzij een verlossing uit ellende, hetzij een begeerde zaak) sterk aanhoudt in het gebed en als de Heere dan Zijn vriendelijk aangezicht aan de bidder laat zien en als Hij dan hem met liefde omhelst. Dat is antwoorden. Dan. 9:23: *Gij zijt een zeer gewenst man.* 2 Kor. 12:9: *Mijn genade is u genoeg.*
- c. Als de Heere zo antwoordt, dan maakt de bidder er vaak meer van dan het is. Hij meent dat het een zekere belofte was, dat dit kwaad niet zou komen, dat hij de begeerde zaak zou krijgen. Als het dan niet komt, dan kan dat een bidder soms zeer krenken, alsof de belofte niet overeenkwam met de daad. Maar de Heere heeft toch slechts getoond dat de bidder tijdens het gebed Hem aangenaam was en dat Hij de zaak tot zijn bestwil zou laten uitvallen. De Heere had geen belofte van de tijd en wijze gedaan. Als men van het antwoord niet meer gemaakt had dan het was, maar het zo opgevat had als hij had behoren te doen, dan zou hij in een heiliger toestand gekomen zijn. De wil van God zou hem genoeg gegeven hebben en de betoning van de liefde Gods zou hem meer hebben verheugd alsof hij naar zijn wens de zaak zelf had gekregen.
- d. God antwoordt de bidder als Hij hem een sterk geloof en een volle verzekering geeft van de verhoring van zijn gebed. God kan dit doen door de toepassing van de beloften van de verhoring van gebeden of zo nu en dan door directe werking in zijn hart zonder dat de manier waarop de Heere verhoort, bekendgemaakt wordt. Dat antwoord is voldoende om de bidder, die tijd en wijze met genoeg aan de Heere overlaat, te verheugen. Maar hij misleidt zich gemakkelijk als hij terwijl hij bidt afhankelijk van het al of niet waarschijnlijk zijn [van de vervulling] zelf zijn hart neigt tot toestemming van God dat hij de zaak zal ontvangen, of tot afwijzing dat hij het niet zal deelachtig worden. Immers, als hij daarvan uitgaat, dan komt zijn inbeelding soms niet uit, en als hij de vervulling van zich afzet, dan maakt hij zich onbekwaam om verder aan te houden.

Het gebeurt zelden en dat aan zeer weinigen dat God iemand directe openbaringen geeft over toekomstige dingen, hoewel ik ervan verzekerd ben dat de geest der profetie of openbaring van de toekomstige dingen niet geheel uit de kerk verdwenen is. In zo'n geval weet de mens duidelijk dat God het hem openbaart. Net zo duidelijk als hij weet dat zijn bekende vriend dit of dat tegen hem zegt. En dat God iets aan iemand openbaart, is geen grond of regel voor de ander. Ik raad dit aan, dat niemand een sterke begeerte heeft dat God hem de uitslag van deze of gene persoonlijke zaak van tevoren openbare, opdat hij God niet zou verzoeken en opdat hij zichzelf niet door zijn sterke begeerte in een waan brengt.

Als God iemand van verhooring van zijn gebed verzekert, dan moet hij dat als een antwoord op zijn gebed beschouwen. Hij moet daar blij mee zijn en God ervoor danken. De zaak en de wijze van uitvoering moet hij aan de Heere overlaten en hij ziet aan de uitkomst op welke wijze de Heere de vervulling van Zijn belofte vervult. Dat zal veel zekerheid en gerustheid geven.

3. God antwoordt *na* het gebed.

God beantwoordt het gebed met het geven van de gebeden zaak na het gebed. Hier moet de bidder nauwkeurig opmerkzaam zijn.

- a. *Er zijn zaken waarvan men weet, dat God die aanvankelijk niet geheel en volkomen, maar trapsgewijs wil geven, zoals het opwassen in de genade.* Als men daarom hartelijk gebeden heeft en God geeft enige groei, enige kracht tegen een bijzondere zonde, een bestendiger godzalige staat van de ziel, meer sterkte van geloof ten aanzien van zijn staat, oefening van een bijzondere deugd, meer levendigheid en blijdschap in de hope van de eeuwige zaligheid en dergelijke, dan moet men dat beschouwen als een antwoord op al onze gebeden en in het bijzonder op dat gebed dat zo nadrukkelijk om het een of het andere gedaan was.
- b. *Er zijn zaken die God in één keer geeft, zoals de verlossing uit een tegenwoordig drukkende of dreigende nood, het verkrijgen van een bijzondere zaak die men graag zou hebben en waarvan de uitkomst binnen zo'n korte tijd te verwachten is of waarvan de tijd onbepaald is.* Als God die zaak meteen geeft, dan zal hij die op de beantwoording van zijn gebeden let, duidelijker zien dat God zijn gebed beantwoordt heeft. Op deze wijze antwoordde de Heere Eliëzer (Gen. 24:13-21). Als God de zaak enige tijd daarna geeft en als men dan terugziet en men wordt gewaar dat men daarom eerder gebeden heeft, dan zal men ze ook beschouwen als een antwoord op onze gebeden en men zal er dubbel blij over zijn. Op die wijze antwoordde de Heere op het gebed van Zacharias (Luk. 1:13). God beantwoordt ook onze gebeden als Hij weliswaar die bijzondere zaak niet geeft, maar als Hij iets anders in de plaats geeft. Dat andere kan dan enige betrekking hebben op de begeerde zaak en kan voor ons op zichzelf, of door enige omstandigheden, of door de gevolgen nuttiger of wenselijker zijn. Zo werd Abrahams begeerte vervuld, toen hij Izak kreeg, terwijl hij bad om Ismaël, opdat door die de beloften van de vermenigvuldiging van zijn zaad vervuld mocht worden.
- c. *Er zijn zaken die betrekking hebben op anderen.* Dat kan zijn de kerk in het algemeen, of deze of gene godzalige, of de bekering van onze naaste bloedvriend of van iemand anders, of hun lichamelijke welstand. Als God het geeft en men gedenkt dat men daarom gebeden heeft, dan heeft men antwoord op het gebed en dat moet dubbel blij en dankbaar maken. En als men het niet verneemt, dan moet men evenwel geloven dat het gebed verhoord is, want ieder waarachtig gebed wordt verhoord, hetzij dat God het naderhand geeft, al was het na onze dood, hetzij dat de Heere het gebed van de bidder op een andere wijze beantwoordt.

35. Besluit

Als u iets verkrijgt, let er toch nauwkeurig op, dat u dat niet beschouwt als iets van de algemene voorzienigheid van God. En waak er nog zorgvuldiger voor, dat u het niet aan het toeval toeschrijft of dat u in de tweede oorzaak blijft steken. Dit is onze verdorven natuur zeer eigen. Zelfs Job kwam tot deze uitspraak: *Indien ik roep en Hij mij antwoordt, ik zal niet geloven, dat Hij mijn stem ter ore genomen heeft* (Job 9:16). Erken dan des Heeren hand in al het goede dat u ontvangt, van het minste tot het meeste, zowel van het gewone als het buitengewone.

En als u iets goeds ontvangt en u kunt zich niet herinneren dat u er hartelijk om gebeden hebt, zo verwondert u veel meer dat de Heere aan u dacht toen u niet aan Hem dacht. Verwonder u dat Hij u meer gegeven heeft, dan u ooit van Hem verzocht hebt en zeg met Hagar: *Heb ik ook hier gezien naar Dien, Die mij aanziet?* (Gen. 16:13)

Maar indien u iets ontvangt en het wordt u, terwijl u terugdenkt aan vroeger, duidelijk dat u er om gebeden hebt, al was het in uw jeugd, verbindt dan de gave met het gebed als een antwoord erop. Laat u daar niet door zondigheid van afbrengen, noch door de zwakheid, noch door gebrekkigheid in het gebed. Erken dat de minste, oprechte zucht van de Geest kwam en dat de Heere het daarom gehoord heeft. Dat zal u dankbaar en godvruchtig maken. *Gewen u toch aan Hem en heb vrede; daardoor zal Hij u het goede overkomen* (Job 22:21).

Hoofdstuk 26

Verklarende en toepassende uitbreiding van het Gebed des Heeren.

Gebed des Heeren, bij Mattheüs en Lukas.

In het vorige Hoofdstuk hebben wij 't Gebed in 't algemeen vertoond, in zijn natuur, inwendige vereiste hoedanigheden, uitwendige omstandigheden, noodzakelijkheid en nuttigheid; nu zullen wij de bidder aantonen de zaken, om welke men bidden moet, en de orde, in welke zij te bidden zijn, ons van de Heere Jezus voorgesteld, in het gebed, 't welk Hij op de begeerte van zijn discipelen ons heeft gegeven, 't welk doorgaans genoemd wordt: *Het Gebed des Heeren*, beschreven in Matth. 6:9-13, en Lukas 11:2-4. Mattheüs verhaalt het met het besluit, Lukas laat het besluit na. Niet dat de Heere Jezus het er niet bijgedaan heeft, maar omdat zijn voornemen was, alleen de te bidden zaken, en de orde, in welke zij te bidden zijn, te verhalen; gelijk de Evangelisten, dezelfde zaken verhalende, de een dezelve breder, de ander korter verhalen, en de een deze, en de ander geen zaken beschrijven, omdat zij allen tegelijk bij alles niet tegenwoordig zijn geweest, als de Heere Jezus wat zei of deed, en ook omdat de Heere Jezus zo vele zaken heeft gesproken en gedaan, dat ze niet alle beschreven konden worden: Joh. 21:25. *En er zijn nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft, welke, zo zij elk bijzonder beschreven werden, ik acht, dat ook de wereld zelf de geschreven boeken niet zou bevatten. Maar de geschrevene zijn genoeg, opdat gij gelooft dat Jezus is de Christus, de Zoon van God; en omdat gij, gelovende het leven hebt in zijn Naam*, Joh. 20:31. De papisten verhalen het gebed uit Lukas zonder 't besluit, wij uit Mattheüs met het besluit.

Is een voorschrift, waarnaar onze gebeden te richten zijn.

II. De Heere Jezus heeft dit gebed gegeven tot een voorschrift, of voorbeeld, waarnaar wij onze gebeden moeten richten, zo ten opzichte van zaken, als orde, welke zaken hoger of ondergestelder zijn, en alzo zijn te begeren; maar niet dat wij het gebed van woord tot woord zouden verhalen. De apostelen hebben in hun gebeden die beschreven zijn, nooit dit gebed van woord tot woord gesproken. Wij mogen dit gebed, het zij in openbare vergaderingen, hetzij alleen zijnde, wel bidden, maar wij zijn er niet aan verbonden; wij moeten niet menen, dat het een heiliger gebed is, als men dit heeft uitgesproken, dan als men zijn eigen woorden heeft gebruikt; dit gebed is volmaakt in zichzelf; maar daarom heeft de bidder niet volmaakt gebeden, al heeft hij dit gebed opgezegd; als men de zin van iedere bede, ja woord, niet wel verstaat, men iedere zaak niet heilig en verstandig begeert, en men zegt het evenwel op, zo is het een misbruik van Gods Naam, en het is spotten met God, alsof Die met gerammel van woorden, waarvan men de zin niet verstaat, en waardoor men zijn begeerten niet uitdrukt, gediend was, schoon men een gewone gedachte had, om God te bidden. God eist het hart; bidden is zijn heilige begeerten voor God uitdrukken; het bidden moet geschieden in geest en waarheid. 1 Kor. 14:15 ... *Ik zal wel met de geest bidden, maar ik zal ook met het verstand bidden.*

De afdeling.

III. Tot klaarder bevatting van dit gebed moet men zijn delen onderscheiden. Het is tot wegneming van de zin van dit geestelijke gebed, en een grove verdraaiing van het

woord van de ontzaggelijke God, dit gebed in versierde zeven perioden of tijdorden te onderscheiden, waardoor men moet stellen, dat sommige zaken al voorbij zijn, en niet meer te bidden, anderen zouden nog toekomstige zijn, en in onze tijden niet geschieden; één zaak is tegenwoordig, maar welke die zou zijn, weet men niet te bepalen. Immers voor de zielsnoden van iedere bijzondere zou hier niets te vinden zijn; maar het is met de eerste opslag te zien, dat zich drie delen opdoen:

1. Een aanspraak.
2. De beden.
3. Het besluit.

De beden kunnen wederom op verscheiden manieren onderscheiden worden,

- óf in de hoogste zaak, die als het einde van alles te begeren is, dat in de eerste bede, en in de middelen, die begeerd worden tot dat einde, welke zijn de vijf volgende beden.
- Óf in drie, die men begeert ten opzichte van God, en drie, die opzicht hebben op zichzelf en zijn naaste.

Aanspraak.

Onze Vader, Die in de hemelen zijt!

I. Zal men bidden, men moet zich toekeren tot degene, van welke men iets verzoeken wil; omdat in dit gebed zaken verzocht worden, die niemand geven kan, dan God, zo keert de bidder zich tot God, de Vader der lichten, van welke alle goede gave en volmaakte gift is afkomende, en erkent Hem als de Alleen-aanbiddelijke, voor Welke men zich in de allerdiepste ootmoedigheid neerbuigt, en met al zijn hart neerbuigen wil, en Hem aanbidden in alle eerbiedigheid, Hem eer en heerlijkheid gevende, al had men niets van node of van Hem te verzoeken; maar omdat men altijd iets van node heeft. Zo keert men zich tot God, als de Fontein van alles wat wij zijn, wat wij ontvangen hebben, en wat wij begeren te ontvangen; men schrikt van iemand anders iets te verzoeken, men wil 't niet doen. Ja, als men iets van een mens verzoekt, zo verzoekt men het van God, en van de mens, maar als een middel in Gods hand, omdat God het hun gebiedt. Men merkt God aan:

- als Alwetend, Die én onze noden én onze begeerten weet en ziet, en naar de biddende bidder hoort.
- Als de Almachtige, Die geven kan wat wij begeren, hetzij dat er middelen bij de hand zijn of niet, ja dat Hij meer doen kan, dan wij bidden, en dat enkel met Zijn wil.
- Als goedig niet alleen over alle mensen, hun goed doende, en hun harten vervullende met spijs en vrolijkheid: De Heere is aan allen goed, en Zijn barmhartigheden zijn over al Zijn werken, Psalm 145:9, maar over Zijn kinderen in Christus heeft Hij een Vaderlijke en onbedenklijke goedheid. Hij verblijdt Zich in hun wel te doen, Hij heeft lust tot weldadigheid. Hij zegt tot hen: *Roep Mij aan in de dag van de benauwdheid, en Ik zal er u uithelpen; doet uw mond wijd open, en Ik zal hem vervullen; laat Mij uw stem horen, want zij is zoet.*
- Als waarachtig, Die al Zijn beloften aan Zijn kinderen, de erfgenamen der beloften, vervult, en bijzonder die: *Zo wat gij begeren zult in Mijn Naam, dat zal Ik doen.* Joh. 14:13. *En alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft, dat gij ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden,* Markus 11:24.
- Zodanig is God, zodanig handelt God met Zijn kinderen; zodanig moet Hem ook de bidder erkennen, zal hij aangenaam zijn, en zal hij vrijmoedigheid hebben om te

bidden; het bidden toont dat men Hem zo erkent; want anders zou men tot Hem niet lopen; maar een levende erkenning veroorzaakt een levend gebed.

Hoe God in het begin van het gebed aan te merken.

II. De bidder keert zich niet alleen tot God, als zodanig, maar spreekt Hem ook aan met een benaming, die past, of op de gestalte van de ziel naast God, of op de nood, in welke men is, of op de begeerte, die men heeft, om zich in een biddende gestalte in eerbiedigheid, in gelovigheid te brengen. De heiligen hebben verscheiden aanspraken gebruikt; dan *Heere*, dan *o Heere*, *o God*, *mijner goedertierenheid*, *Heere mijn sterkte*. *Mijn God*, *mijn God*. *Gij Heere*, *kenner der harten van allen*; *Heere*, *Gij zijt de God*, *Die gemaakt hebt, hemel en aarde*, enz. *O heilige en waarachtige Heerser*.

God aan te spreken met de Naam van Vader.

De Heere Jezus gebruikt in zijn gebeden doorgaans de aanspraak Vader, mijn Vader, en leert ons ook God aanspreken met de Naam Vader. Niet dat men geen andere aanspraken zou mogen gebruiken; want de heiligen in het Oude Testament en Nieuwe Testament hebben doorgaans andere gebruikt; maar het woord Vader is de allergeezaamste, de allervriendelijkste, de allerzielroerendste, de allerliefelijkste benaming, die de allergrootste eerbiedigheid, en het grootste vertrouwen verwekt; dat voorrecht geeft de Heere Jezus de gelovigen, dat zij de hoge en levende God met de Naam Vader mogen aanspreken.

Vader in verscheiden opzichten.

III. God wordt in verscheiden opzichten Vader genoemd.

- (a) Door de eeuwige generatie, ten opzichte van God de Zoon: Psalm 2:7 ... *Gij zijt Mijn Zoon, heden heb Ik U gegenereerd*.
- (b) Door schepping en onderhouding, ten opzichte van engelen, en alle mensen. Zo noemden de heidenen God. Zo wordt Adam een zoon van God, Lukas 3:38. Zo worden *de engelen kinderen van God genoemd*, Job 38:7. *In dit opzicht staat er Mal 2:10. Hebben wij niet allen één Vader? Heeft niet één God ons geschapen? Zo Psalm 68:6. Hij is een Vader der wezen. Maar in deze opzichte kan het woord Vader geen troost geven, maar is tot verschrikking omdat de mens van God is afgevallen, en Hij hun om de zonde is geworden een grimmige Wreker*.
- (c) Ten opzichte van de aanneming. God heeft van eeuwigheid voorgenomen, zijn uitverkorenen in van de tijd tot kinderen aan te nemen: Efëze 1:5. *Die ons tevoren verordineerd heeft, tot aanneming tot kinderen*. Naar dit voornemen wederbaart Hij hen, en geeft ze het geestelijk leven, en maakt hen daardoor kinderen van God: Joh. 1:13. *Welke kinderen Gods ... uit God geboren zijn*. Jak 1:18. *Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard door het Woord der waarheid*.
- (d) Deze brengt Hij tot zijn Zoon Jezus Christus, Hij geeft hun het geloof, waardoor zij Hem aannemen tot hun rantsoen en gerechtigheid, en zich in het geestelijk huwelijks verbond met Jezus inlaten, en met Hem verenigen. Waardoor de Vader van de Bruidgom ook hun Vader wordt: Joh. 1:12. *Zovelen Hem aangenomen hebben, die heeft Hij macht gegeven, kinderen Gods te worden*. Gal. 3:26. *Gij zijt allen kinderen Gods door het geloof in Christus Jezus*. In deze opzichte zegt de Heere Jezus, Joh. 20:17, *Ik vaar op tot, mijn Vader en uw Vader*. Dezelfde God en Vader van Christus en van de gelovigen, doch in verscheiden opzichten. De gelovigen, alzo kinderen van God zijnde, en ontvangen hebbende de geest der aanneming tot kinderen, zo roepen ze: *Abba, Vader!* Rom. 8:15 Gal. 4:6. Deze benaming is de gelovigen tot liefde, vrijmoedigheid, troost en vertrouwen.

Niet in tegenstelling van het Oude Testament

IV. De benaming van Vader geschiedt niet in tegenstelling van de gelovigen van het Oude Testament, alsof die God niet konden aanspreken met de Naam van Vader; want ook zij waren uit God geboren, zij hadden ook het geloof in Christus, zij hadden ook de Geest van Christus, Psalm 51:13. Waardoor zij geleid werden, Psalm 143:10. God was hun Vader, Mal 1:6. Deut. 32:6 ... *Is Hij niet uw Vader?* Zij waren kinderen van God: Jes. 1:2 ... *Ik heb kinderen groot gemaakt.* Deut. 14:1. *Gij zijt kinderen des Heeren, uws Gods.* Zij spraken God ook aan met de Naam van Vader: Jer. 3:4. *Zult gij niet van nu af tot Mij roepen: Mijn Vader! Gij zijt de Leidsman mijner jeugd!* Jes. 63:16. *Gij zijt toch onze Vader ... Gij, o Heere! zijt onze Vader.* Jes. 64:8. *Doch nu Heere! Gij zijt onze Vader!*

Zo is het dan een voorrecht van alle gelovige bondgenoten van het verbond der genade van alle tijden, en niet een voorrecht van de gelovigen in het Nieuwe Testament; want ook het Oude Testament had toen, (toen de Heere Jezus zijn discipelen leerde zeggen, Vader) stand; de ceremoniële dienst was nog in zijn kracht.

Hoe hier genomen wordt.

V. Het woord Vader wordt soms wezenlijk aangemerkt, voor de Drie-enige God: Jak 1:17 *Vader der lichten.* Mal 2:10. Hebben wij niet allen één Vader? Soms persoonlijk, voor de eerste Persoon in het Goddelijk Wezen, of liever God, bestaande in de eerste zelfstandigheid; want men kan geen Goddelijk Persoon aftrekken van het wezen, en zo afgetrokken bevatten; maar wel het wezen met de zelfstandigheid of Persoon. Zó wordt Vader genomen: Efëze 3:14. *Om deze oorzaak buig ik mijn knieën tot de Vader van onze Heere Jezus Christus.* Joh. 15:1, *Mijn vader is de Landman.*

Hier is de bedenking: *Hoe men het woord Vader in de aanspraak moet vatten?*

Antwoord. Niet ten opzichte van de schepping en onderhouding. Niet ten opzichte van de eeuwige generatie, maar ten opzichte van de aanneming; want de bidder komt met een kinderlijke gestalte.

Of Wezenlijk, of Persoonlijk.

VI. Verder is de bedenking: Of men het woord Vader hier Wezenlijk moet verstaan, of Persoonlijk?

Antwoord. De bidder, door de Heilige Geest, de Geest der gebeden, die voorbidt met onuitsprekelijke zuchtingen, tot bidden opgewekt, en in het bidden bestuurd wordende, gaat door de Zoon tot de Vader, tot God, bestaande in de eerste Bestaanlijkheid, zonder uitsluiting van de Zoon, en de Heilige Geest, en moet zich wachten, het onbegrijpelijke te willen doorzien, en de Personen af te trekken van het Wezen en te ver van elkaar te scheiden. Daardoor worden sommige eerstbeginnenden wel verward in hun gedachten, alsof de een Persoon het Zich aantrekken zou, als men een andere Persoon meerder aansprak dan de anderen; maar men moet hier eenvoudig te werk gaan, en door de Geest bestuurd wordende, door de Zoon als Middelaar, gaan tot de Vader, en alzo de enige, eeuwige God aanbidden en aanspreken.

In welk opzicht *Onze*.

VII. De Heere Jezus leert ons niet alleen God aanspreken met de Naam Vader; maar doet er het betrekkelijke en eigenende woordje *onze* bij: *Onze Vader.* Omdat het woord Vader ziet op de genadige aanneming, wedergeboorte, ondertrouw en vereniging met de Heere Jezus, de Zoon van God door het geloof, zo worden dan door het woord *onze* niet verstaan alle mensen, maar alleen de wedergeborenen, gelovige kinderen van God. Een

onbekeerde is geen kind van God, zo kan hij dan ook God niet aanspreken met de Naam van Vader; en of hij wel een schepsel van God is, en God zijn Vader is door schepping, zo kan dat woord Vader in dit opzicht hem geen troost geven noch vrijmoedigheid om tot God te naderen, omdat de zonde hem van God en zijn gunst ten enenmale heeft afgescheiden, en hem gebracht onder de toorn van God, zodat God hem is een verterend Vuur, en tot verschrikking. Daar is geen toenadering tot God, dan door Christus, en hij, zonder Christus zijnde, zo kan hij tot God niet komen, en Hem aanspreken met de Naam van Vader. En de gelovige bidder sluit zich niet alleen in het woord onze, maar hij sluit alle ware gelovigen in, die hij kent, en die hij niet kent; hij is een lid van de kerk Gods, van welke God de Vader is: 2 Kor. 6:18. *Ik zal u tot een Vader zijn, en gij zult Mij tot zonen en dochters zijn, zegt de Heere, de Almachtige.*

Dus sluit hij de gehele gemeente Gods in, als hij zegt: *Onze Vader*, en toont daarmee zijn liefde tot alle huisgenoten Gods, en zijn geloof, dat hij eigendom aan God heeft, en die aanspreken mag met de Naam Vader, en dat hij een huisgenoot van het gezin van God is, en gemeenschap heeft met alle heiligen.

Mijn Vader.

VIII. Mag men, in plaats van onze, niet zeggen: *mijn Vader* als men alleen is en bidt? Antwoord. Dit gebed heeft de Heere Jezus niet gegeven om deszelfs woorden te gebruiken. Een gelovige bidt veel voor zichzelf in het verborgen, en dan mag hij in het bijzonder ook zeggen: mijn Vader, gelijk Elihu: Job 34:36. *Mijn Vader; laat Job beproefd worden tot het einde toe.*

Hoe een zwakgelovige bidt: Onze Vader.

IX. Hoe zal een zwak gelovige het maken, die niet verzekerd is, dat God zijn Vader is? Mag hij de woorden: *onze Vader*, overslaan? Mag hij denken op Vader door schepping? Mag hij wensende zeggen: och! waart Gij mijn Vader?

Antwoord. De bidder in zijn eenzaamheid is niet bepaald tot de woorden van dit gebed, maar hij mag zijn eigen woorden gebruiken en voorstellen, zo hij best kan. Geen gebed is Gode aangenaam, en zal verhoord worden, dat niet in het geloof geschiedt. Het geloof nu bestaat niet in de verzekering, maar in het toevertrouwen van zijn ziel aan Jezus tot zijn rantsoen en gerechtigheid. Hij weet, daar is geen andere weg om tot God te naderen, dan door Christus; hij keurt die weg goed, hij wil ook geen andere weg, hij kiest die, en in zijn toenadering heeft hij het oog op Christus, 't zij hebbelijk, 't zij dadelijk werkzaam, hij ziet naar Hem uit, hij bidt, hij reikhalst, hij neemt Hem aan, hij geeft zich aan Hem over, en door die werkzaamheid bevindt hij, dat hij een afkeer heeft van zonden, die zijn hem tot droefheid en een zware last, hij heeft lust en begeerte om in eenvoudigheid, liefde, kinderlijke vreze de Heere te gehoorzamen, en dat is ook zijn toeleeg. Indien hij zijn mening in 't algemeen van een zo werkende zou geven, hij zou zeggen, dat zulk een waar gelovige was, en dat die God in vrijmoedigheid wel mocht noemen Vader; maar omdat hij zijn duisterheid, traagheid, en gedurig zondigen ziet, zo durft hij God niet Vader noemen, schoon hij die bovengezegde zaken in zich ziet. Deze heeft het ongeloof over te stappen, en het daarvoor te houden, en God als zijn Vader te houden, die deze gestalte en uitwerkingen hem gegeven heeft, en is 't niet in verzekering immers in oordeel en hartelijke begeerten, God al biddende te noemen: *mijn Vader*. Ja, deze bekommelingen en worstelingen zijn een bewijs van leven en geloof; en omdat in een zodanige is, niet alleen liefde tot de Heere Jezus, maar ook tot al Zijn leden, en tot de kerk, zo sluit hij hen allen ook in zijn gebed, en dus zegt hij niet alleen: *Vader, mijn Vader*, maar ook: *onze Vader*.

In de hemel, wat te zeggen.

X. De Heere Jezus doet ons daarbij zeggen: *Die Gij zijt in de hemelen.* 't Is op te merken, dat hier staat hemelen; niet hemel, gelijk in de derde bede. Daardoor wordt te kennen gegeven:

1. Dat in de hemelen te zijn geen plaats betekent; want God is oneindig, Hij vervult hemel en aarde, en oneindig buiten dezelve: 1 Kon. 8:27 Zie, de hemelen, ja, de hemel der hemelen zouden U niet begrijpen. [= bevatten]
2. Door hemelen wordt ook niet verstaan de derde hemel, de woonplaats van de heilige engelen en van de verheerlijkten, het paradijs Gods, het huis des Vaders, de troon Gods, waar Gods heerlijkheid gezien wordt; die wordt in de derde bede verstaan, maar hier niet; hier staat *hemelen*, en sluit alle hemelen in, en bepaalt de biddende mens niet tot een plaatselijke verbeelding van de derde hemel, maar verheft de bidder boven het gebouw van hemel en aarde, dat als een nietig ding uit het hart en oog van de bidder verdwijnt; doet God aanmerken als oneindig, als de Allerhoogste, Heerlijke, Almachtige, Onzienlijke, die een ontoegankelijk licht bewoont, en Zich met het licht, als met een kleed, bedekt. God in het gebed zo aan te merken leert de natuur en de gewoonte van de heiligen, met het verheffen van hart en oog naar boven, zonder verbeelding van plaats, maar tot God als onzienlijk en alles ziende.

Is niet een tegenstelling tegen Jeruzalem.

XI. Hier is niet een tegenstelling tussen de bidders in het Oude Testament en Nieuwe Testament Tussen Jeruzalem, de tempel, het Heilige der heiligen, en de derde hemel, alsof zij in het Oude Testament moesten zeggen: *O God, Die te Jeruzalem woont, en tussen de Cherubs zit;* maar dat wij in het Nieuwe Testament rechtuit tot God mochten gaan en zeggen: *Onze Vader, Die in de hemelen zijt.* Want ook in het Oude Testament verhieven de bidders hart en oog tot God in de hemel: Jes. 33:14. *Mijn ogen verhieven zich omhoog, o Heere!* Klaagl. 3:41. *Laat ons onze harten opheffen, én de handen, tot God in de hemel.* Psalm 123:1. *Ik hef mijn ogen op tot U, Die in de hemel zit.* Zij baden, dat God van de hemel op hen zien wilde: Jes. 63:15. *Zie van de hemel af, en aanschouw van Uw heilige en heerlijke woning.* En God verhoorde hen uit de hemel: Psalm 20:7, *Hij zal hem verhoren uit de hemel Zijner heiligheid.*

Zo zijn ze dan daarin met die van het Nieuwe Testament gelijk, en het neemt de gedachten van het onderscheid tussen het Oude Testament en Nieuwe Testament in deze plaats weg. Dat zij biddende hun aangezichten naar Jeruzalem wendden, en zeiden: *O Herder Israëls! Die tussen de Cherubim zit, verschijn blinkende,* Psalm 80:2, dat geeft te kennen, dat zij biddende, door de Messias tot God gingen, en in zijn Naam baden, welke door dat verzoendeksel, dat door de vleugelen van de Cherubs overdekt werd, afgebeeld werd; gelijk wij ook nu in het Nieuwe Testament niet anders, dan door de Middelaar tot God gaan, en in zijn Naam bidden. En zo beide door de offerande en Hogepriester Jezus Christus, toe te komen, en nu gekomen, tot God gaande, waren ze beide aangenaam, en werden beide verhoord, omdat God in de offerande zijns Zoons behagen had: Matth. 17:5, *Deze is Mijn geliefde Zoon, in Denwelken Ik Mijn welbehagen heb.*

De aanspraak geeft vrijmoedigheid en ontzag.

XII. Met een Goddelijke wijsheid voegt de Heere Jezus in de aanspraak deze zaken te samen: *Vader, onze Vader, Die Gij zijt in de hemelen.* 't Woord Vader geeft vrijmoedigheid, om als een kind met een kinderlijk hart onze noden aan God, als Vader, gemeenzaam te klagen en onze begeerten te openbaren, en om vervulling te bidden; en opdat wij door de gemeenzaamheid de eerbied en ontzag niet verliezen zouden, zo

moeten wij daarbij voegen de ontzagwekkende uitdrukking: *Die Gij zijt in de hemelen*; en opdat wij door het ontzag van de hoge Majesteit niet bevreesd zouden worden om te naderen, zo voegen wij het woord Vader daarbij; kinderlijke vrijmoedigheid en ontzag moeten samengaan; en om onze liefde tot de kinderen van God te betonen, zeggen wij *onze*.

Zo ook andere aanspraken.

XIII. Dus leert de Heere Jezus ons gepaste aanspraken in onze gebeden te gebruiken; 't is een teken van een geesteloze bidder, ja 't is het gebed met zonde te beginnen, als men God maar uit de sleur en gewoonte met een benaming aanspreekt, die maar eerst in de mond komt, zonder bedachtzame erkenning van God, van ons zelf en van de staat, in welke men is; ook moet men zich niet enige tijd bezighouden met overleggen met welke Naam men God aanspreken zal, dat neemt doorgaans de biddende gestalte weg. Maar als de bidder zich van alles aftrekt en tot God toekeert, zo zal die biddende gestalte hem wel een gepaste aanspraak in de mond leggen; 't zij door aanmerking van Gods goedheid, almachtigheid, barmhartigheid, waarheid, heiligheid of heerlijkheid en ontzaglijkheid; of onze nood, of vreze, of begeerte zal ons een gepaste aanspraak geven, die onze ziel in een biddende gestalte zal brengen of verder opleiden; of als niets bijzonder voorkomt, zo neemt de vrijmoedigheid, om op 't bevel van de Heere Jezus, God aan te spreken, met *onze Vader, die Gij zijt in de hemelen*.

Verzuchtingen gebruikelijk in het bidden.

XIV. Doorgaans zal de aandachtig biddende gestalte een zucht opgeven, en beginnen met o of och! Is men in 't gezelschap van mensen, dan moet men zich inhouden, dat de zuchtende stem van anderen niet gehoord worde, dat belet anderen. De zuchtingen moeten niet gemaakt worden, dat is geveinsdheid. De zuchtingen moeten ook niet uit de gesteldheid van het lichaam voortkomen, die behoren niet tot het gebed. Ook moeten zij niet voortkomen uit een aanwensel of gewoonte, dat is sleurwerk, 't welk verre van 't gebed moet zijn; maar de zuchting moet een stem van de ziel zijn, die voortkomt van de Heilige Geest, Die voor ons bidt met onuitsprekelijke zuchtingen, Rom. 8:26.

- (a) Soms is de ziel zo overstelpt met droefheid of lichaams- of ziels-ellende, dat zij niet één woord kan uitbrengen; maar zij vertoont zich voor de Heere, en stort haar hart voor de Alwetende uit met een innige zucht, met een stem van een tortelduif, welke de Heere, die de mening des Geestes weet, aangenaam is en eist ze te horen: Hoogl. 2:16. *Mijn duive! doe Mij uw stem horen, want uw stem is zoet.*
- (b) Soms is de ziel leeg, zij is ingespannen, wil bidden, maar daar komen geen zaken voor, de begeerten tot een zaak zijn niet levend en wekken de ziel niet op; wat zal zij doen? Weggaan? Dat kan ze niet; zij weet dat haar alles ontbreekt, en niet particulier wat, zo uit zij haar ledigheid met een verzuchting, die om vervulling roept, en van God wel verstaan wordt.
- (c) Soms is de ziel zeer ingespannen op een begeerde geestelijke zaak, zij ziet die zo diep in, en de begeerten zijn zo innig, dat zij geen woorden vinden kan om die onuitdrukkelijke zaken en begeerten uit te drukken; daarom kan zij niet anders dan dezelve met een zucht te kennen geven, welke meer zegt dan vele woorden zouden kunnen doen.
- (d) Soms is de ziel in een zondige staat, zij zou wel willen naderen; maar zij is beschaamd, zij durft niet, zij verschuilt zich, en komt al kruipende tot de troon der genade en niet durvende spreken, zo laat ze zich horen door stille verzuchting, wel vergezelschap met stille tranen, een bevallige vertoning van een boetvaardige ziel.

De aanspraak: *Mijn, Onze Vader, is zoet en krachtig.*

XV. Of de bidder wel allerlei aanspraken in 't gebed mag gebruiken, zo is er toch geen zo zoet, zo zielroerende en zo nuttig als: *Vader, mijn Vader, onze Vader*. Als de bidder in het geloof zich inlaat in de overdenking van het woord *Vader*, en dat beziet aan de kant van God, aan de zijde van hem, en wat die betrekking al in heeft, zo is het bekwaam om de ziel te verrukken, en in verwondering zichzelf te verliezen.

Want hij ziet zichzelf aan als een worm, en daarenboven zo zondig van buiten en binnen, zo verachtelijk, zo hatelijk, zo verdoemelijk, dat geen oog zelfs medelijden hebben kon, en dat het een wonderlijke lankmoedigheid Gods is, dat hij niet al voor lang in de hel geworpen is; hij, verlost te zijn van dat eeuwige verderf, waarin verre het merendeel van de mensen, die niet slimmer zijn dan hij, verzinken! Hij, hij daarenboven opgenomen te zijn tot een kind van God, tot een erfgenaam van God, en tot een mede-erfgenaam van Christus in de eeuwige heerlijkheid! Dat gaat alle begrip van engelen en mensen te boven. Hij, God te mogen aanspreken met de Naam *Vader, mijn Vader!*

- Ziet de bidder op God, Die hij Vader mag noemen, en beschouwt hij God in Zijn hoogheid, heerlijkheid, heiligheid en volheid van zaligheid, en dat alles, wat God is, dat dit alles voor hem is, om hem te vervullen, hem te verzadigen, hem te verblijden in de alleen zalige God, alle zaligheid en dat voor eeuwig te bezitten, dat zal in alle eeuwigheid niet doorzien kunnen worden. Dat is bekwaam de bidder zó te verrukken, dat het lichaam en de ziel niet machtig zijn die wonderlijke goedheid Gods te verdragen, de ziel zou van verwondering en blijdschap overstelpt worden, en de geest zou bezwijken.
- Ziet de bidder op de relatie en betrekking, die God op Hem heeft en hij op God, hij moet er over uitroepen: *het is van de Heere geschied, en het is wonderlijk in onze ogen!* Want is God zijn Vader, zo bemint God hem met een eeuwige en Vaderlijke liefde; dan is Gods almachtig en trouw Vaderlijk oog op hem, om hem te bewaren voor alle kwaad, om hem te verzorgen van alles, wat hij van node heeft naar ziel en lichaam, en alles zal hem medewerken ten goede. Dan is Gods Vaderlijke teerhartigheid en barmhartigheid over hem, om medelijden met hem te hebben, als hij in ellendigheid, nood en dood komt. Dan maakt God hem een erfgenaam van alle goederen van het genadeverbond; dan zal God als zijn Vader hem verhoren, als hij tot Hem roept: *Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal uw Vader, Die in de hemelen is, goede gaven geven degenen, die ze van Hem bidden!* Matth. 7:11. Doet de Heere het op staande voet niet, geeft Hij dat niet wat wij begeren, Hij zal het op die tijd doen, in welke het ons best is, en Hij zal geven dat nuttig is. 't Is Vaderlijke liefde, als Hij geeft; 't is Vaderlijke liefde, als Hij onthoudt. En gij, vertrouwt het uw Vader geheel en al toe zonder vreze en bekommernis, en als een kindeke eert uw Vader, vreest Hem, bemint Hem, gehoorzaamt en dient Hem met een gewillige ziel. Ziet dit alles, en meer dan wij zeggen kunnen, is in deze aanspraak opgesloten, gebruikt die dan in geloof en aandachtigheid, en gaat also voort tot de zaken, die gij te bidden hebt, in de volgende zes beden ingesloten.

Eerste Bede.
Uw Naam worde geheiligd.

't Einde maakt de werker gaande.

I. 't Einde maakt de werker gaande, stelt hem middelen ter hand en maakt zware middelen licht. De redeloze dieren, schoon zij het einde niet kennen, worden door een ingezette natuurlijke drift tot het einde, hun van God gesteld, gedreven, en weten middelen te gebruiken; maar de redelijke mens, eer hij iets begint te doen, kent en beoogt iets, dat hij gaarne had, en stelt zich dat als zijn einde voor om het te bekomen, en naardat het einde hem noodzakelijk, nuttig en beminnelijk is, daarnaar is hij heftig in het gebruiken van de middelen; zo is 't in het natuurlijke, zo is 't in het geestelijke. Naardat iemand de geestelijke zaken kent en bemint, daarnaar is hij traag of ijverig; daarnaar kan hij óf zich niet afscheiden van de wereld, óf daarnaar is het hem licht de wereld te verzaken, en volkomen besluit te nemen om alleen de Heere Jezus tot rechtvaardigmaking, heiligmaking, tot zijn leven en blijdschap te zoeken.

't Uiterste einde, eerst in de beoging.

II. 't Uiterste einde is eerst in de beoging, en laatst in de uitvoering. Eerst beoogt de mens zulke of zulke zaak, daar houdt hij op, daar blijft hij bij staan, hij heeft niets verders in 't oog; de middelen tot het bekomen van zo'n zaak zijn zonder einden, die hij telkens beoogt te bekomen; doch niet om er in staan te blijven, maar om daardoor wederom wat anders te bekomen, en dat bekomene gebruikt hij wederom tot wat anders te bekomen, totdat hij tot genot van zijn eerst beoogde zaak komt, daar staat hij stil; dit komt in 't geestelijke te pas. Men zal daardoor kunnen zien, hoe zuiver of onzuiver men te werk gaat, wat men beoogt, hoe en waartoe men de middelen gebruikt. De Heere Jezus leert in dit gebed, welke het uiterste einde is, 't welk men zich moet voorstellen, en in de eerste plaats heeft te begeren, en waartoe men de andere gebeden moet begeren en brengen.

Bedenking over de beoging.

III. Hieruit ontstaat een bedenking, omdat het zeker is, dat het uiterste einde eerst is in de beoging, en de Heere Jezus de verheerlijking van Gods Naam in de eerste bede, als het einde, waarom en waartoe men de andere beden moet begeren, stelt: of het begeren en zoeken van zijn behoudenis en zaligheid, van bekering, geloof, heiligheid, zonder daartoe gaande gemaakt te worden, enkel en alleen door de liefde en beoging van de verheerlijking van Gods Naam, zondige eigenliefde is, en nagelaten moet worden, totdat men eerst de liefde tot de verheerlijking Gods bekomen heeft, en dat die liefde en die beoging ons enkel en alleen aanzette om onze behoudenis en zaligheid te zoeken?

Antwoord 1.

IV. Als iemand zijn eeuwige zaligheid beoogt, zonder verdere beoging te hebben, en hij zoekt om die te bekomen, de Heere Jezus tot rechtvaardigmaking en heiligmaking door het een en het ander, door hartelijke biddingen en smekingen tot God, en oefening van het geloof en werkzaamheid tegen zonde, en tot Godzaligheid, zo werkt hij naar de bovengestelde grondregel; de zaligheid is eerst in zijn beoging, en hij gebruikt middelen om die, als het laatste te bekomen.

Antwoord 2.

V. Dit gebed is volmaakt, zo in opzicht van zaken, als orde; zal iemand dit volmaakt bidden, zo moet hij zelf volmaakt zijn; nu, iemand in dit leven is volmaakt, daarom kan hij ook niet volmaakt bidden. Wat dan? Zal hij het bidden en alles laten staan, omdat zijn bidden en doen gebrekkig en met zondigheden besmet is, opdat hij niet zondige? Geheel niet, anders hield alle godsdienst op, maar dat is waar, hij kan zijn bidden en werken niet stellen op het register van de volmaakte deugden, hij kan daardoor tot God niet komen, noch voor God bestaan, of God verplichten dat Hij zijn gebed verhoore; de oprechtheid in de beoging, en werkzaamheid uit de beoging van dat uiterste einde is Gode aangenaam, omdat hij het in Christus beoogt en werkt, en dat zijn doen iets geestelijks en geestelijk levend is, en God verhoort dat gebrekkige gebed niet om de deugdzaamheid, die daarin is, maar naar Zijn Vaderlijke goedheid en belofte in de voldoening van Christus.

Antwoord 3.

VI. Als iemand nog dat hoogste, zijnde de verheerlijking van Gods Naam, niet kent, en door de liefde tot dat niet aangezet wordt, maar hij beoogt alleen zijn zaligheid en eeuwige behoudenis, zo heeft hij iets in 't oog, dat God gebiedt: Filip. 2:12, *Werkt uws zelfs zaligheid met vreze en beven*. Hand. 16:30, *Wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?* De beoging was zaligheid, de apostel wijst hem het middel daartoe aan: vers 31, *Geloof in de Heere Jezus Christus, en gij zult zalig worden*. Een mens, ook zoekende zalig te worden, en daartoe zich trachtende te bekeren, en te geloven in de Heere Jezus, hij werkt wel niet volmaakt, maar hij werkt ook niet verkeerd; God wil dat hij zoekende zalig te worden, dat hij de weg van geloven in Christus insla; als hij dat doet, zo is 't aangenaam, en Hij belooft aan de zodanige de zaligheid te geven.

Antwoord 4.

VII. God leidt Zijn kinderen niet op die weg, van eerst de liefde tot de verheerlijking van Gods Naam te hebben, en enkel en alleen door de liefde en door die beoging gaande gemaakt te worden tot het zoeken van zijn zaligheid, tot bekering en geloof; ik zeg, God leidt zo Zijn kinderen niet, nooit hebben de profeten en apostelen hun leerlingen die weg ingeleid; zo iemand zulke weg leert, en wil inleiden, die openbaart, dat hijzelf maar natuurlijkheid heeft en dat de weg van de zaligheid voor hem verborgen is, en hij, blinde leidman, verleidt de zielen, die onder zijn handen komen; want door die weg zullen zij nooit zalig worden. Nooit zal iemand tot de hoogste trap van heiligheid komen, zo hij niet van de laagste begint; men begint niet van de hoogste en daalt tot de laagste, maar men begint van de laagste, en klimt op tot de hoogste.

Antwoord 5.

VIII. Een geestelijke en verstandige vader zal zijn kind, dat lezen en schrijven zal leren, hetzelfde niet eerst de verheerlijking van Gods Naam doen kennen en beminnen, om daardoor aangezet te worden tot het leren lezen, want hij weet, dat dit boven het bereik is van het kinderverstand. Zo leidt God Zijn kinderen naar hun begrip, eerst tot de lagere, om hen bij trapjes hoger en hoger te leiden. Een eerstbeginnende, ofschoon hij door de liefde tot de verheerlijking van Gods Naam niet tot het werk aangezet wordt, zo is hij daar niet tegen, maar hij keurt het goed, naardat het hem voorgesteld wordt en hij het begrijpen kan; ja hij eindigt daarin telkens, als hij God dankt voor het genotene.

Wij bidden niet tot nut van God.

IX. Als wij bidden: *uw Naam worde geheiligd*, zo moeten wij geen inbeelding hebben, alsof wij iets voor de Heere baden, alsof wij Hem iets toebrengen wilden, alsof wij met

Zijn Naam te heiligen Hem heerlijker maakten; dat was God te onteren, want Hij is volmaakt en algenoegzaam: Hand. 17:25. *En wordt ook van mensenheden niet gediend, als iets behoevende.* Psalm 16:2 ... *mijn goedheid raakt tot U niet.* Job 22:3. *Is het voor de Almachtige nuttigheid, dat gij rechtvaardig zijt? Of gewin, dat gij uw wegen volmaakt?* 't Is niet Gods, maar *des mensen* zaligheid; dat hij God kent, lieft, dient, looft, 't is een genade, dat hij het doen mag, en zijn hoogste einde en zaligheid, als hij het doen kan en doet.

Naam wat betekent.

X. In de woorden van de eerste bede is aan te merken:

1. Het voorwerp, *Uw Naam*.
2. Het begeerde werk, *worde geheiligd*.

1. Het voorwerp is uw Naam. Een naam is een woord, waardoor men iets anders onderscheidt, als men er van spreekt; ieder mens heeft zijn eigen naam; 't woord *naam* betekent soms persoon: Hand. 1:15, *Een schare van omtrent honderd en twintig onomatoon (namen) personen*; omdat ieder persoon zijn eigen naam heeft; zo vele namen, zovele personen.

- Zo betekent de Naam van God, Godzelf: Lev. 24:11. *Toen lasterde hij uitdrukkelijk de Naam, en vloekte.* Spr. 30:4. *Hoe is Zijn Naam, en hoe is de Naam Zijns Zoons? Zo gij het weet.* Dat is, Gods Wezen, en Zijn bestaan; het is voor u onbegrijpelijk en onuitdrukkelijk. Dit blijkt ook uit zulke teksten, in welke de Naam van God wordt gezegd te werken, Psalm 20:2. In welke de mens gezegd wordt op de Naam van God te vertrouwen, Jes. 50:10. De Naam aan te bidden, Zef. 3:9. De Naam te vrezen, Mal 4:2.
- Soms wordt door de Naam van God verstaan de woorden, met welke God Zichzelf noemt of laat noemen; als *Jehovah*; Jes. 42:8. *Ik ben Jehovah; dat is Mijn Naam.* Ook wordt door de Naam van God verstaan de roem van God, gelijk men van een mens zegt, hij heeft een goede Naam, dat is: gerucht, achting, roem; zo betekent het van God: Jozua 7:9 ... *wat zult gij dan Uwen groten Naam doen?* Hier betekent de Naam van God, Godzelf, Zijn Wezen, Zijn volmaaktheden, en in enige opzichten ook de roem.

Heiligen verscheiden genomen.

XI. De verzochte daad of werkzaamheid naast Gods Naam is, *worde geheiligd*. Omdat het woord *heiligen* verscheiden werkingen betekent, zijn in sommige kleinwetenden verwarde gedachten, wat men verstaan moet door het heiligen van Gods Naam. Tot onderscheiden kennis dient aangemerkt, dat *heiligen* anders genomen wordt, als het de mens of enige zaak tot een voorwerp heeft, en anders als God het Voorwerp is.

Als het de mens of iets anders tot een voorwerp heeft, betekent het:

- (a) afscheiden van alle anderen, daar alleen stellen.
- (b) Devovéren, Gode toe-eigenen, over te geven tot Zijn eigendom en dienst.
- (c) Prepareren, bereiden, bekwaam maken tot de dienst Gods, en alzo verlichten, wederbaren, 't beeld Gods in de mens te herstellen, heilig, deugdzaam maken, glans en heerlijkheid, door de heiligheid, op iemand leggen.
- (d) In de dienst Gods, in een van God geboden werk heilig bezig te zijn. Dit wordt soms Gode, soms de mens toegeschreven.

Wat het betekent als het Gode wordt toegeschreven.

XII. Als het Gode toegeschreven wordt, dan betekent het:

- (a) een volk of persoon af te zonderen, om hen over hun zonden te bestraffen: Jer. 12:3 ... *heilig ze tot de dag der doding.*
- (b) Volkeren af te zonderen, te bereiden en bekwaam te maken, om zijn oordelen over anderen uit te voeren: Jer. 22:7. *Ik zal verdervers tegen u heiligen, elk met zijn gereedschap.*
- (c) Een zaak of dag tot zijn dienst af te zonderen: 1 Kon. 9:3 ... Ik heb dat huis geheiligd. Ex 20:11 ... *daarom zegende de Heere de sabbatdag en heiligde denzelve.*
- (d) Een volk of persoon af te zonderen van anderen tot zijn eigendom en dienst: Nu 3:13 ... *heb Ik Mij geheiligd alle eerstgeborenen in Israël.* Lev. 20:8, *Ik ben de Heere, Die u heiligt.*
- (e) En tot zijn dienst bekwaam te maken, te veranderen, heilig en geestelijk te maken; Joh. 17:17. *Heilig ze in uw waarheid.* 1 Thess. 5:23. *De God des vredes zelf heilige u geheel en al.* Zo heeft God ook de Heere Jezus afgezonderd tot de Borg en Middelaar, en Hem bekwaam gemaakt door de vereniging van de twee naturen en buitengewone uitstorting des Heiligen Geestes: Joh. 10:36, *Die de Vader geheiligd en in de wereld gezonden heeft.* Hebr. 2:10 ... *de overste Leidsman door lijden zou heiligen.*

Wat als mensen.

XIII. Als heiligen, mensen toegeschreven wordt, dan betekent het:

- (a) op Gods bevel, dag, of zaak, of persoon af te zonderen tot de dienst Gods.
 - Dag: Ex 20:8. *Gedenkt de sabbatdag, dat gij dien heiligt.*
 - Zaak: 2Kr 29:17 ... *en heiligden het huis des Heeren.*
 - Personen: Ex. 13:2. *Heilig Mij alle eerstgeborenen.*
- (b) Zichzelf afzonderen. Gode toeëigenen, zich bereiden ten dienste des Heeren: Jozua 7:13 ... *Heiligt u tegen morgen.* 2 Kor. 7:1 ... *laat ons onszelven reinigen van alle besmetting des vlees en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods.*

Al deze betekenissen van 't woord heiligen hebben hier geen plaats; maar omdat ze nodig zijn geweten te worden, om van verwarring van de gedachten bevrijd te zijn, en te bekwaamer de zin van heiligen hier te verstaan, hebben wij ze willen aanwijzen. Dit is heiligen, als 't de mens of iets anders tot een voorwerp heeft.

XIV. Hier wordt van heiligen gesproken, als hebbende God tot een Voorwerp; dit wordt soms Gode toegeschreven, soms de mens.

God heiligt Zichzelf: Ezech. 36:23. *Ik zal mijn groten Naam heiligen.* God heiligt Zichzelf, als Hij Zich aan mensen openbaar maakt, hoedanig een God Hij is in de werken van de natuur en van de genade.

In de werken van de natuur.

- (a) Als Hij Zich openbaar maakt als de enige God. Jes. 44:24, 6, *Ik ben de Heere, Die alles doet. Die de hemel uitbreidt, Ik alleen ... behalve Mij is er geen God.* Dit kan de mens uit de schepselen zien: Rom. 1:20 ... *uit de schepselen (worden) verstaan en doorzien, beide zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid.* Hand. 14:17. Hoewel Hij nochtans Zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, goed doende van de hemel.
- (b) Als hij Zijn goedheid aan de mensen door lichamelijke weldaden bekendmaakt: Psalm 104:24. *Het aardrijk is vol van Uw goederen.*

- (c) Als hij Zijn rechtvaardigheid toont, in 't straffen van de zondaren. Dit zien de heidenen zelfs; een van hen zegt: *Ik heb lang bij mij zelf getwijfeld, of God alles regeerde, dan of alles door 't geval rolde; maar ten laatste stilde de straf van Rufinus deze oloop van gedachten, en verontschuldigde God. Zij (de godlozen) worden in de hoogte opgevoerd, opdat zij door een zwaarder val zouden verpletterd worden.* Dit wordt menigmaal in de Heilige Schrift vermeld, ziet maar deze twee teksten: Ezech. 28:22, *Ziet, Ik wil aan u, o Sidon! en zal in het midden van u verheerlijkt worden; en zij zullen weten, dat Ik de Heere ben, als Ik gericht in haar zal hebben geoefend, en in haar geheiligd zal zijn.* Exod. 14:18, *En de Egyptenaars zullen weten, dat Ik de Heere ben, wanneer Ik verheerlijkt zal worden aan Farao, aan zijn wagens en aan zijn ruiters.*
- (d) Als de Heere Zijn onweerstandelijke almachtigheid openbaart in Zijn werken; Ex. 9:16. *Waarlijk, daarom heb Ik u verwekt, omdat Ik Mijn kracht aan u betoonde, en opdat men Mijn Naam vertelle op de ganse aarde.* Ziet ook: Dan. 4:34, 35 *Ik loofde de Allerhoogste, en ik prees en verheerlijkte de Eeuwigelevende, omdat Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, en Zijn koninkrijk is van geslacht tot geslacht; en al de inwoners van de aarde zijn als niets geacht, en Hij doet naar Zijn wil met het heir des hemels en de inwoners der aarde, en er is niemand, die Zijn hand afslaan, of tot Hem zeggen kan: wat doet Gij?*

Bijzonder in de werken van de genade.

XV. Maar bijzonder heiligt God Zich in het werk van de genade, in 't welk God zich openbaar maakt, als:

- (a) rechtvaardigheid, die de zonde niet kan ongestraft laten, en met de zondaar niet kan verzoend worden, dan door het volkomen straffen van de begane zonden: Rom. 3:25. *Welke God voorgesteld heeft tot een verzoening door het geloof in Zijn bloed, tot een betoning van Zijn rechtvaardigheid.*
- (b) Daarin betoont God Zijn goedheid: Titus 3:4, 5. *Wanneer de goedertierenheid Gods, onze Zaligmaker, en Zijn liefde tot de mensen verschenen is, heeft Hij ons zalig gemaakt.*
- (c) Zijn wijsheid: Efése 3:10. *Opdat nu, door de gemeente bekend gemaakt worde, aan de overheden en de machten in de hemel de veelvuldige wijsheid Gods.*
- (d) Daarin openbaart God zijn waarheid: 2 Kor. 1:20. *Zo vele beloften Gods, als er zijn, die zijn in Hem ja, en zijn in Hem amen, Gode tot heerlijkheid.*
- (e) Daarin vertoont Zich Gods getrouwheid: 2 Kor. 1:18. *God is getrouw, dat ons woord, dat tot u is geschied, niet is geweest ja en neen.*
- (f) Daarin vertoont zich Gods onveranderlijkheid: Heb 6:17. *Waarin God, willende de erfgenamen van de beloftenis overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van zijn raad. Daarom zegt de Heere: Jes. 54:10, Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wankelen. Dus openbaart God zijn volmaaktheden en heiligt zijn Naam.*

Mensen heiligen andere mensen.

XVI. Mensen worden ook gezegd te heiligen, zichzelf, andere mensen, verscheiden dingen, en dan betekent het:

- (a) afzonderen van het gemeen tot godsdienstig gebruik: Ex. 13:2. *Heilig Mij alle eerstgeborenen.* Hand. 13:2 ... *Zondert Mij af beide Barnabas en Saulus.*
- (b) Devovéren, Gode toe-eigenen, overgeven ten dienste des Heeren, opofferen: Joh. 17:19. *Ik heilige Mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn.* Hierop ziet: 2

Kor. 8:5, *Zij gaven zichzelf eerst aan den Heere.* Zo ook: Jes. 44:5. *Deze zal zeggen: ik ben des Heeren; en gene zal met zijn hand schrijven: ik ben des Heeren.*

- (c) Ten dienste des Heeren bereiden: 1 Sam. 16:5 ... *heiligt u, en komt met mij ten offer.*
- (d) Op een heilige wijze in 't werk des Heeren bezig zijn. Ex 20:8. *Gedenkt de sabbatdag dat gij dien heiligt.* Hiertoe behoort Godzalig en heilig te zijn in zijn gehele leven en daden: Lev. 11:44 ... *daarom zult gij u heiligen, en heilig zijn, omdat Ik heilig ben.*

God op verscheiden wijzen.

XVII. De mens wordt ook gezegd *God te heiligen*; dan betekent het niet al datgene, wat wij nu genoemd hebben; God is volmaakt, Hem kan niets ontnomen, noch toegebracht worden; maar tot het heiligen van de Naam van God behoort:

1. Te kennen, met opmerking te beschouwen, waar en waarin God zijn Naam heiligt, zo in de werken van de natuur, als van de genade, waarvan § 14 en 15 gesproken is. Die dan de Naam van God heiligen zal, moet letten, waarin Zich God openbaart, en welke volmaaktheden van God Zich daarin opdoen: Psalm 46:9. *Komt, aanschouwt de daden des Heeren.* Psalm 107:43 ... *dat ze verstandig letten op de goedertierenheden des Heeren.*
2. Te erkennen, en met blijdschap goed te keuren, dat God zo'n God is: Openb. 16:7.. *Ja, Heere, Gij almachtige God! Uw oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig.*
3. De Naam van God als zodanig te verheerlijken, te loven en te prijzen: Psalm 117. *Looft de Heere, alle Heidenen! prijst Hem, alle natiën! Want Zijn goedertierenheid is geweldig over ons, en de waarheid des Heeren is in der eeuwigheid.*
Dit geschiedt:
 - (a) met het hart: Psalm 103:1. *Loof de Heere, mijn ziel! en al wat binnen in mij is, zijn heiligen Naam.* 1 Petrus 3:15. *Heiligt God den Heere in uw harten.*
 - (b) Met de mond: Psalm 145:5. *Ik zal uitspreken de heerlijkheid van de eer uwer Majesteit, en uw wonderlijke daden*
 - (c) Met het leven en de daden: Joh. 15:8. *Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt.*
4. Aan anderen te tonen, hoe heerlijk een God onze God is, en uit de Heilige Schrift, en uit Zijn werken, zowel van de gewone als buitengewone voorzienigheid, aanwijzen, welke volmaaktheden Gods zich in die en die zaak opdoen, en hen daardoor op te leiden tot de kennis, erkentenis, liefde en verheerlijking van God. Daartoe wekt David een ieder op, zo overal in de Psalmen, als ook Psalm 148. Hij spreekt aan: *engelen, alle heirscharen, koningen, vorsten, richters, jongelingen, maagden, ouden, jongen: hij wekt hen op tot de lof Gods, en des Heeren heerlijkheid te zien in al zijn werken van de schepping, van de onderhouding, van de regering en van de verlossing Zijns volks, en hij besluit vers 13, 14. Dat zij de Naam des Heeren loven; want zijn Naam alleen is hoog verheven; Zijn majesteit is over de aarde en de hemel. En Hij heeft de hoorn Zijns volks verhoogd, enz.* De psalmist noemt ook de dieren, vogels, vissen, zon, geboomte; niet, dat die het doen kunnen, maar als stof aan de mens gevende, om God te verheerlijken, en hij eindigt het boek der Psalmen met: *Alles, wat adem heeft, love den Heere! Hallelujah!*

Wat het bidden: Geheilgd worde Uw Naam vervat.

XVIII. Tot hiertoe hebben wij getoond, hoe en waardoor men Gods Naam heiligt; nu is overig, te tonen, wat het bidden is: *Uw Naam worde geheilgd.* Het vervat:

1. Een sterke liefde en begeerte, dat Gods Naam verheerlijkt en geprezen worde: Psalm 70:5 ... *Laat de liefhebbers uws heils gedurig zeggen: God zij groot gemaakt.*
2. Een erkenning, dat wij en andere mensen niet waardig zijn, dat God Zich in 't allerminste aan ons openbaart, dat wij ons over de openbaring zouden verblijden, dat wij de lof Gods in onze monden zouden nemen. Als de heilige engelen God verheerlijkten, en het driemaal heilig uitriepen, zo bedekten zij hun aangezichten, Jes. 6. Abraham zei: ik, die stof en as ben, heb mij onderwonden met de Heere te spreken, Gen. 18:27. En zo erkent men, dat het een onbegrijpelijke genade en goedheid Gods zou zijn, als de Heere ons toeliet, dat wij Hem verheerlijken mochten en konden; om die genade bidt men.
3. 't Vervat een erkenning van onmacht om het te kunnen doen; want een liefhebber van de heiliging van Gods Naam vindt zich aan alle kanten verlegen, zijn verstand is te duister, de wil te koud, de hartstochten te stijf; hij kan niet beginnen, hij kan niet voortgaan, en doet hij wat, 't is meer hersen- dan hartenwerk, hij moet er uitscheiden, en dus ziet hij, dat het hem uit genade moet gegeven worden; daarom zegt hij: *Heere! open mijn lippen, zo zal mijn mond Uw lof verkondigen.* Psalm 51:17.
4. 't Vertoon geloof, dat God het doen kan en ook geven wil, en geeft: Jes. 43:21. *Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen mijn lof vertellen.* Jes. 61:3 ... *een planting des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde.* De Heere Jezus zou het ons niet in de mond leggen, zo de Heere niet voorgenomen had, het de bidder te geven.
5. 't Vervat een hartelijk verzoek,
 - (a) dat God Zich wil openbaren hoedanig Hij is, en dat Hij het is, Die alles regeert van het minste tot het meeste, dat Hij het is, Die straft en Die zegent, Die in oorlog overwinning of nederlaag geeft: Psalm 80:2, 3, 4. *O Herder Israëls! verschijn blinkende. Wek uw macht op voor het aangezicht van Efraim, enz ... laat uw aanschijn lichten.* Psalm 94:1 ... *O Heere, God der wraken! verschijn blinkende.*
 - (b) Dat én de bidder én anderen, God, Zich in zijn Woord, door de Geest in Zijn werken Zich openbarende, mogen zien en erkennen, gelijk God wel doet. *De goddeloze ... ziet de hoogheid des Heeren niet aan,* Jes. 26:10. *Maar de rechtvaardige zal zich verblijden, als hij de wrake Gods aanschouwt,* Psalm 58:10, 11. *En de mens zal zeggen, immers is er vrucht voor de rechtvaardige; immers er is een God, die op aarde richt.* Ezech. 37:14. *Gij zult weten, dat Ik, de Heere, dit gesproken en gedaan heb.*
 - (c) Dat en de bidder en anderen door het kennen van de Heere, dat Hij zo'n hoge, heilige, heerlijke, goede en almachtige Heere is, Hem liefhebben, vrezen, gehoorzamen en loven, uit die gestalte en begeerte alles, wat Hij doet, beginnen, daarin werken, daarin eindigen, en zeggen en metterdaad uitroepen: *Uit Hem, en door Hem, en tot Hem zijn alle dingen, Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid.* Dit behoort tot bidden, *geheilgd worde uw Naam.*

XIX. In de sterke liefde, dat God verheerlijkt worde onder de mensen, en het gezicht van zijn onwaardigheid om het te mogen doen, en onbekwaamheid om het te kunnen doen, stelt de bidder in het geloof als een kindeke zich voor God, als Zijn Vader in Christus, en bidt: *Laat Uw werk aan Uw knechten gezien worden, en Uw heerlijkheid over hun kinderen,* Psalm 90:16. *Laat mijn mond vervuld worden met Uw lof, de ganse dag met Uw heerlijkheid,* Psalm 71:8.

Velen deze bede opzeggende, spotten met God.

XX. Maar hoe ver is het er vandaan onder de mensen! De Heidenen kennen God niet, willen God niet, verheerlijken God niet, zijn zonder God. De Christenen moesten immers God verheerlijken; maar die maken het in sommige opzichten erger dan de Heidenen; want in plaats van God te verheerlijken, ontoren zij Hem, ja spotten onverdraaglijk met God.

Maar, zult u zeggen: waarin spotten zij met God?

Daarin, dat zij dagelijks in de mond nemen: *geheiligd worde uw Naam*; want zij zeggen dagelijks dit gebed op, en zij menen, dat zij grote zonden zouden doen, en dat zij niet wel gebeden hadden, als het *Onze Vader* het slot niet was geweest van hun gebeden, en ondertussen heeft men geen kennis wat het is, *geheiligd worde uw Naam*.

Men heeft daartoe geen begeerte, de lust daartoe zet hen niet aan om te bidden, men denkt er niet aan, men rabbelt het er maar heen. Is dat geen spotten? Zou u zó een koning, ja een aanzienlijk man wel durven aanspreken? Zou u menen dat hij u op zulk oneerbiedig rabbelen uw verzoek zou geven? Erkent dan wat een gruwel het is, zo oneerbiedig daar voor God wat heen te rabbelen, en dan nog te menen, dat gij God had gebeden.

Men heeft geen lust aan de middelen, waardoor Gods Naam geheiligd wordt, namelijk, *de toekomst van Gods koninkrijk*, en de volgende beden; zo hebben zij dan ook geen lust tot de verheerlijking van Gods Naam zelf, en nochtans moet deze bede dagelijks zonder kennis, zonder begeerte tot de zaak, oneerbiedig opgezegd worden. Is dat geen spotten met de grote God? 't Zou minder zonde zijn geheel niet te bidden, dan op zo'n spottende wijze wat voor God te rabbelen.

En hebben schrikkelijke oordelen te verwachten.

XXI. Hoort dan gij onwetenden, die noch God, noch de inhoud van deze bede verstaat, die geen lust daartoe hebt; hoort gij rabbelaars, sleur-opzeggers, God bespotters, u, verscheurders en vertreders van Gods wetten, misbruikers van de heilige Naam van God; u, die met uw goddeloze wandel de Naam van God doet lasteren, hoort en neemt ter harte.

1. God laat Zich niet bespotten en verachten: Gal. 6:7. *Dwaalt niet; God laat Zich niet bespotten*. Spr. 3:34. *Zeker, de spotters zal Hij bespotten*. O wat zal dat u een verschrikkelijk bespotten zijn!
2. God wil, zo lang gij in zo'n staat leeft, van u niet aanbeden zijn: Jes. 1:12, 15 ... *wie heeft dit van uw hand geëist, dat gij Mijn voorhoven betreden zou? Als gij uw handen uitbreidt, verberg Ik Mijn ogen voor u; ook wanneer gij het gebed vermenigvuldigt, hoor Ik niet*. Dat is een rampzalige staat, niet te mogen bidden; ja zelfs is hun godsdienst een gruwel voor God: Spr. 15:8. *Het offer des goddelozen is de Heere een gruwel*. God verbiedt hun zelfs van Goddelijke dingen te spreken: Psalm 50:16. *Maar tot de goddeloze zegt God; wat hebt gij Mijn inzettingen te vertellen, en neemt Mijn verbond in uw mond? O! God is zo heilig, dat men niet dan op een heilige wijze tot Hem naderen mag*.
3. Als men de Naam van God niet heiligt, als men maar met de mond zegt: *geheiligd worde uw Naam*, en men verstaat niet wat men zegt, en men heeft geen hartelijke begeerte dat de zake geschiedt, zo zal God Zichzelf heiligen met u te straffen, dat een ieder daaruit zie, hoe zeer God te vrezen is en hoe eerbiedig men tot Hem komen moet. Toen Nadab en Abihu met vreemd vuur voor de Heere kwamen, toen ging een vuur uit van het aangezicht des Heeren, en verteerde hen. Waarop Mozes zei: *Dat is het, wat de Heere gesproken heeft, zeggende: in degenen, die tot Mij naderen, zal Ik geheiligd worden*, Lev. 10:1-3. Al doet God dit altijd niet terstond, zo zal nochtans de Heere het op zijn tijd en wijze doen, en zij zullen gewaar worden

de vervulling van de bedreiging, Jes. 29:13, 14, *Daarom dat dit volk tot Mij nadert met zijn mond, en zij Mij met hun lippen eren, doch het hart verre van Mij doen. Daarom, ziet, Ik zal voorts wonderlijk handelen met dit volk, wonderlijk en wonderbaarlijk.* Daarom ziet ook hoe gij bidt, kent en begeert hetgeen gij tot God spreekt: *Wees niet te snel met uw mond, en uw hart haaste niet een woord voort te brengen voor Gods aangezicht*, Pred. 5:1. Dit tot de kwade bidders.

XXII. Ook zijn de Godzaligen in deze bede te bidden zeer gebrekkelijk, en daarom te bestraffen. Velen blijven te veel in zichzelf, zij zijn gezet op het gevoel van de vergeving van de zonden, op de verzekering van hun staat, op de overwinning van hun zonden, op heiligheid en deugdzaamheid. 't Is wèl gedaan, maar niet genoeg; men moest zich meer gewennen om het grootste einde, de verheerlijking van Gods Naam te kennen, te lieven, en in 't oog te hebben, en hartelijk in de gebede te verzoeken.

Niet moedeloos daarvoor staan blijven, met te zeggen: ik kan God niet verheerlijken, ik ben te duister, ik weet niet, hoe ik het beginnen zal, ik ben te zondig, en de kracht van mij verdorvenheden beroeren mijn ziel, mijn kruis drukt mij ter neer, ik ben omzet met droefheden ik kan kwalijk geloven dat Hij mijn God is: hoe kan ik dan Zijn Naam verheerlijken? En als ik het al eens begin, zo moet ik er terstond uitscheiden; want mij ontbreekt stof, en ik heb er ook geen zoetigheid in, 't is maar hersenwerk.

Waarlijk u bent te bestran. Dit na te laten doet u klein blijven; u wilt terstond in te hoge trap voor u de heerlijkheid des Heeren zien, gevoelige en brandende liefde hebben. Men moet in een lage gestalte van de ziel beginnen, en door overdenking van de betamelijkheid, dat alle schepsel God heilige, en van de gelukzaligheid van degenen, die het met lust en liefde doen, en van uw eigen begeerte daartoe, zich opleiden tot gedurig voorstellen van dit einde, om er zich toe te gewennen; zo doende zal men een meerdere hebbelijkheid verkrijgen.

Opwekking tot het heiligen van Gods Naam.

XXIII. Komt dan, wekt uw ziel op tot de heiliging van Gods Naam, en tot gedurig daarom te bidden; want:

- (1) God is het waardig, Openb. 4:10. Het betaamt u, Jes. 43:21.
- (2) God heeft er behagen in, Psalm 22:4. En het is al uw vermaak, Psalm 71:8.
- (3) De vogeltjes, het uitspansel, Psalm 19:2. De engelen, Jes. 6:3. De heiligen op aarde, Psalm 92:1, 15 Psalm 69:30, die maken er hun vermakelijk werk van. En zou u alleen dan zwijgen?
- (4) Dat maakt uw werk zuiverder, Joh. 3:21. Dat is een groot voorrecht voor u. Psalm 99:3, 6.
- (5) God verheerlijkt allen, die Hem verheerlijken, 1 Sam. 2:30. 't Is het allerzoetste werk, Psalm 147:1. Ja, 't is de zaligheid en 't zal eeuwig het werk van de verheerlijking zijn, Openb. 5:9-12.

Welaan dan, hebt er lust aan, begint het, let verstandelijk, waarin God Zijn volmaaktheden openbaart, en prijst de Heere. Begint uit dit einde, en eindigt daarin. *Alles wat adem heeft, love de Heere.*

Deze zaken zijn in kapittel 13 uitgebreid en aangedrongen; voegt dit hoofdstuk hierbij, want het behoort hiertoe; zo ik het daar niet uitvoerig gedaan had, ik had het hier moeten doen, maar omdat het daar geschied is, zo zeg ik hier daarvan minder.

Hoofdstuk 27

Tweede Bede – Uw Koninkrijk kome.

God heeft einde en middelen om het doeleinde te verkrijgen door een onverbreekelijke band samengevoegd: die de middelen niet gebruikt, heeft het einde niet te verwachten, dit is alle mensen bekend. Soms zijn de middelen onaangenaam, en men zou ze niet willen ter hand nemen, zo het niet was om het begeerde einde te bekomen, gelijk zware arbeid, gevaren. Soms zijn de middelen voor zichzelf aangenaam, men zou de zaken gebruiken, schoon men daardoor niet wat anders beoogde, gelijk smakelijke spijs en drank.

In 't geestelijke is het alles zoet, en einde, en middelen, die men gebruikt, (ik spreek niet van lijden) en ter hand neemt, om het einde te bekomen; zoet zijn zij om het einde, zoet zijn zij in zichzelf. Hoe liefelijk en begeerlijk het uiterste einde, de heiliging van Gods Naam is, hebben wij in de voorgaande bede getoond; de middelen tot dat einde, zijnde de volgende vijf beden. Ieder op zichzelf is zeer beminnelijk en verblijdende voor een oprecht geestelijke. Het naaste middel tot de verheerlijking van Gods Naam is de komst van Gods koninkrijk, welker natuur, heerlijkheid, voordeel en begeerlijkheid, wij nu zullen verklaren.

II. In de tweede bede wordt gesproken van een Koninkrijk; en daarnevens wordt gebeden, dat het kome.

Een Koninkrijk.

Een koninkrijk is een verenigd volk onder één hoofd. Daar zijn altijd vele koninkrijken in de wereld geweest, en zij is nog in vele verdeeld. Onder deze zijn vier monarchieën geweest, dat is, de gehele wereld onder één hoofd. Namelijk, dat van Babel, dat van de Meden en Perzen, van de Grieken en van de Romeinen; daar is nog een vijfde monarchie van een geheel andere natuur, namelijk, het koninkrijk van de Heere Jezus, van 't welk wij nu spreken; dit wordt anders genoemd de gemeente Gods, van Christus, wij noemen het met een onschriftuurlijk woord, de kerk.

III. Uw.

In dit gebed wordt *God de Vader* aangesproken. Dus wordt hier *het koninkrijk des Vaders* gezegd, omdat uit Hem, en door Hem alles is, en de Vader dit koninkrijk door de Zoon Jezus Christus, vergadert, regeert en bewaart; daarom worden zij beide samengevoegd: Openb. 12:10, *Nu is de zaligheid, en de kracht, en het koninkrijk geworden onzes Gods, en de macht van Zijn Christus.*

God is Koning door Zichzelf, Hij heeft alle eersteid, opperheid, hoogheid, alle majesteit en heerlijkheid, alle macht en heerschappij van alle eeuwigheid in Zichzelf, eer daar schepselen waren, en nu er schepselen zijn, zo zijn zij allen Gode door Zijn natuur onderworpen: 1 Kron. 29:11. *Uwe, o Heere is de grootheid, en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit; want alles wat in de hemel en op de aarde is, is Uw; Uw, o Heere! is het koninkrijk, en gij hebt U verhoogd tot een Hoofd boven alles.* De Heere is een groot, ja een alleen Koning: Mal 1:14 ... Ik ben een groot Koning, zegt de Heere der heerscharen, en mijn Naam is vreselijk onder de Heidenen.

IV. Het Koninkrijk van God wordt onderscheiden in het Koninkrijk van de macht, van de heerlijkheid en van de genade.

Koninkrijk van Gods macht.

Het Koninkrijk van de macht heeft alle schepselen onder zich; engelen, goede en kwade; mensen, goede en kwade; alle levende dieren, alle levenloze dingen in de hemelen en op aarde. Alles is zo in Zijn hand, dat zij zich niet bewegen kunnen, en dat zij op Zijn bevel terstond gereed zijn, en Zijn wil uitvoeren; daarom wordt de Heere doorgaans in de Schrift genoemd, de Heere der heirscharen. David zegt, Psalm 119:91. *Naar uw verordening en blijven zij nog heden staan; want zij allen zijn Uw knechten.* En Psalm 103:19, *De Heere heeft Zijn troon in de hemelen bevestigd, en Zijn koninkrijk heerst over alles.* Dit erkende Nebukadnézar zeggende: Dan. 4:34, 35, *Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, en Zijn koninkrijk is van geslacht tot geslacht; en al de inwoners der aarde zijn als niets geacht, en Hij doet naar Zijn wil met het heir des hemels en de inwoners der aarde, en er is niemand, die Zijn hand afslaan, of tot Hem zeggen kan: wat doet Gij?*

Der heerlijkheid.

V. Het Koninkrijk der heerlijkheid heeft tot onderdanen de heilige engelen, en de verheerlijkte uitverkorenen in de derde hemel, het paradijs, 't huis des Vaders: Matth. 25:34. *Komt gij, gezegenden van mijns Vaders! beërft dat koninkrijk, dat u bereid is van de grondlegging der wereld.* 1 Thess. 2:12, *Die u roept tot Zijn koninkrijk en heerlijkheid, dat is tot zijn heerlijk Koninkrijk.*

Der genade.

VI. Het Koninkrijk van de genade wordt anders genoemd, de gemeente Gods, de kerk.

1. Hiervan zijn onderdanen alle de ware gelovigen en bekeerden: Openb. 17:14 ... *het Lam zal hen overwinnen ... en die met Hem zijn, de geroepenen, en uitverkorenen, en gelovigen.*
2. Deze scheidt God af van de wereld, van alle volkeren, van alle vergaderingen, van alle koninkrijken, en doet ze alleen op zichzelf bestaan: Num. 23:9 ... *Dat volk zal alleen wonen, en het zal onder de Heidenen niet gerekend worden.* 2 Kor. 6:17. *Gaat uit het midden van hen, en scheidt u af, zegt de Heere en raak niet aan hetgeen onrein is, en Ik zal ulieden aannemen.*
3. 't Is onder elkaar zeer nauw verenigd, door een allernauwste en geestelijke band, zodat zij allen te samen als één zijn: Hand. 4:23. *En de menigte van degenen, die geloofden, was één hart en één ziel.* Deze band is:
 - (a) de ware leer. Ze zijn gebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, Eféze 2:20. *Eén Heere, één geloof,* Eféze 4:5. Daarom vermaant de apostel, 2 Joh. vers 10, *Indien iemand tot ulieden komt, en deze leer niet brengt, ontvangt hem niet in huis.*
 - (b) Zij zijn verenigd door dezelfde Geest, die in hen allen woont, en waardoor zij allen leven: Rom. 8:14. *Zo velen zal er door de Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods.* Eféze 2:18. *Door Hem hebben wij beiden de toegang door één Geest tot den Vader.*
 - (c) Door de liefde: Kol. 2:2 ... *en zij samengevoegd zijn in de liefde.* Joh. 13:35. *Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkaar.*
 - (d) Door datzelfde geloof worden zij verenigd met Christus, en in Christus met elkaar: Joh. 17:21. *Opdat zij allen één zijn, gelijkterwijs Gij, Vader! in Mij en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn.*

Van 't welk Jezus Koning is.

VII. 4. Dit Koninkrijk heeft de Heere Jezus tot zijn Koning: Psalm 2:6. Ik toch heb Mijn Koning gezalfd over Sion, den berg Mijner heiligheid. Alhoewel alleen de ware gelovigen eigenlijk onderdanen zijn van deze Koning, omdat die alleen samenstellende leden van de kerk zijn, en door de geestelijke band met de Heere Jezus, en in Hem met elkaar verbonden zijn; zo is de Heere Jezus Koning over de gehele vergadering, zoals zij in de wereld uitkomt, en met zeer vele onbekeerden vervuld is. Zoals de koning heerst over de vreemdelingen, inwoners, bedekte vijanden en verraders, zo heerst ook Christus over de onbekeerden in Zijn koninkrijk. Want zij erkennen Hem als Koning, zij begeven zich onder Hem, zij hebben Hem trouw gezworen, zij belijden Hem, ofschoon zij het maar uitwendig zonder een veranderd hart doen.

Is een voorwerp van Gods zegeningen.

VIII. 5. Dit koninkrijk stelt God tot een voorwerp van zijn goedheid en allerlei zegeningen.

- (a) Daar is God met zijn genadige tegenwoordigheid: Psalm 46:6. *God is in het midden van haar.* Psalm 76:3 ... *zijn woning is in Sion.* Daar is Jezus hun Koning: Hij wandelt in het midden van de zeven gouden kandelaren, Openb. 2:1.
- (b) Daar is veiligheid: Jes. 27:3. *Ik, de Heere, behoed die (wijngaard), alle ogenblik zal Ik hem bevochtigen; opdat de vijand hem niet bezoeke, zal Ik hem bewaren nacht en dag.* Zach. 2:5. *Ik zal haar wezen, spreekt de Heere, een vurige muur rondom; en Ik zal tot heerlijkheid wezen in het midden van haar.* Daarom lopen allen, die de Heere kennen, daarheen om te schuilen: Jes. 14:32 ... *de Heere heeft Sion gegrond, opdat de bedrukten zijns volks een toevlucht daarin hebben zouden.*
- (c) Daar is licht: Jes. 60:1-3. *Maak u op, word verlicht; want uw Licht komt, en de heerlijkheid des Heeren gaat over u op; ... over u zal de Heere opgaan en zijn heerlijkheid zal over u gezien worden. En de heidenen zullen tot uw licht gaan, en koningen tot de glans, die u is opgegaan.*
- (d) Daar is geestelijkheid, daar is leven, daar is heiligheid: 1 Petrus 2:9 ... *gij zijt een heilig volk.*
- (e) Daar is vrede en blijdschap: Rom. 14:17. *Het koninkrijk van God is ... rechtvaardigheid, en vrede, en blijdschap, door de Heilige Geest.*
- (f) Daar is troost en verkwikking voor een benauwde ziel: Psalm 87:7 ... *al Mijn fonteynen zullen binnen u zijn.*
- (g) Daar worden de uitverkorenen bekeerd, daar worden zij samenvergaderd: Psalm 87:5. *Van Sion zal gezegd worden: die en die is daarin geboren.* Hand. 2:47, *de Heere deed dagelijks tot de gemeente, die zalig werden.* Zulke heerlijke dingen worden van de stad Gods, van het koninkrijk van Christus gezegd.

Is begonnen met de eerste belofte, eindigt met Christus' komst ten oordeel.

IX. Dit koninkrijk heeft zijn begin van het eerste Evangelie van Adam, en zal zonder ophouden blijven tot aan het einde van de wereld.

- Van Adam tot Abraham is het vergaderd uit allerlei natiën; maar bijzonder was het bevestigd in de heilige linie.
- Van Abraham tot op Christus heeft het bestaan in het zaad Abrahams, hoewel vele andere particulieren zich daarbij voegden: Psalm 147:19, 20. *Hij maakt Jakob zijn woorden bekend, Israël zijn inzettingen en rechten. Alzo heeft Hij geen volk gedaan.*
- Na Christus' komst is alle onderscheid van natie weggenomen, en een ieder, die gelooft, en de Heere vreest, is Hem aangenaam, van welke natie hij zij: Openb. 5:9 ... *en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht, en taal, en volk, en natie.*

Wordt genoemd het Koninkrijk der Hemelen.

X. Dit koninkrijk is het koninkrijk der hemelen, in tegenstelling van alle aardse koninkrijken: Joh. 18:36, *Mijn koninkrijk is niet van deze wereld.* 't Is uit de hemel, 't heeft een hemelse natuur, 't is hemels wat er in omgaat, en 't eindigt in de hemel, daarom wordt het genoemd het Koninkrijk der hemelen. Omdat dit koninkrijk van Adam tot op Christus altijd hetzelfde is, en dezelfde natuur heeft, zo is het in alle tijden een koninkrijk der hemelen; maar bijzonder wordt de kerk van het Nieuwe Testament alzo genoemd, omdat al de uiterlijkheden van de schaduwachtige dienst van het Oude Testament weg zijn, de kerk nu geen uiterlijk koninkrijk, onder koningen en vorsten, en met uiterlijke wapenen voorzien is, gelijk in het Oude Testament; maar zij nu geheel en al van al de aardse uiterlijkheden afgescheiden, en enkel hemels, ook in de openbare vertoning is, zo is de kerk van het Nieuwe Testament op een bijzondere wijze het Koninkrijk der hemelen. Zo noemt Johannes de Doper het: Matth. 3:2 ... *want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.* Zo noemt de Heere Jezus het doorgaans in de Evangeliën, en wil dat zijn apostelen het ook alzo noemen zouden: Matth. 10:7 ... *predikt, zeggende: het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.*

Waarom.

XI. Een koninkrijk is het omdat het staat onder een Koning, namelijk, Jezus Christus; Die het vergadert, beschermt en regeert. Het koninkrijk der hemelen wordt zo genoemd:

- (a) Omdat het van de hemel zijn oorsprong heeft, daarom wordt het dikwijls genoemd het koninkrijk van God. God openbaart de Middelaar en de weg tot de zaligheid, door het Evangelie. God bekeert en brengt toe, die het Hem behaagt, God zendt leraren; daarom wordt de roeping hemels genoemd: Heb 3:1 ... *heilige broeders! die van de hemelse roeping deelachtig zijt.*
- (b) De onderdanen hebben hemelse naturen. Zij zijn uit God geboren. Joh. 1:13. *Zij zijn der Goddelijke natuur deelachtig,* 2 Petrus 1:4. *Zij worden door de Geest Gods geleid.* Rom. 8:14. *Zij zijn geestelijk,* Gal. 6:1.
- (c) De goederen van dit koninkrijk zijn hemels. God zelf is hun deel, Klaagl. 3:24. *De Heere Jezus is hun wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing,* 1 Kor. 1:30. Alle goederen van het genadeverbond zijn de hunne. Zij zijn erfgenamen van de belofte, Hebr. 6:17.
- (d) Al hun werk, waarin zij bezig zijn, is hemels; 't is bidden, geloven, liefhebben, deugden te oefenen.
- (e) Zij hebben geen lichamelijke wapenen, zij zijn weerloos, schoon de gehele wereld hun vijand is; maar hun strijd is geestelijk, en hun wapenen zijn geestelijk; die de apostel van 't hoofd tot de voeten beschrijft, Efëze 6:13-18. 2 Kor. 10:4. *De wapenen van onze krijg zijn niet vleselijk, maar krachtig door God.*
- (f) Dit koninkrijk eindigt in de hemel: 1 Petrus 1:9. *Verkrijgende het einde uws geloofs, namelijk de zaligheid van de zielen.* 1 Petrus 5:4. *Als de overste Herder verschenen zal zijn, zo zult gij de onverwelkelijke kroon der heerlijkheid behalen.*
Om deze redenen wordt het 't koninkrijk der hemelen genoemd.

Is tot verheerlijking van God.

XII. Dit koninkrijk is tot verheerlijking van God. én door 't geen God in hen werkt, én door 't geen God naast hen doet, én door 't geen de kerk doet naast God.

- (1) Gods volmaaktheden blinken, in de kerk te vergaderen en zielen te bekeren, enkel door het Woord; in de gelovigen te verenigen met Christus en hen door zijn rantsoen en gerechtigheid te rechtvaardigen, te heiligen, te leiden en te vertroosten, daarin

openbaart God zijn wijsheid, goedheid, almachtigheid en getrouwheid. Dus wordt Hij verheerlijkt in zijn heiligen, en wonderbaar in allen die geloven, 2 Thess. 1:10.

- (2) Ook wordt God verheerlijkt door 't geen God omtrent de kerk doet; als Hij de kerk straft om haar zonden, dan wordt Gods heiligheid bekend, die de zonde in Zijn kinderen zelfs niet verdragen kan, en hen daarom met de roede bezoekt. Als Hij Zijn kerk bewaart, als schapen in 't midden van de wolven, zodat ze staan blijft in alle aanvallen van de vijanden, die naar de mens, hen zeer gemakkelijk zouden verslinden, en als Hij ze uit de allerlaagste staat wederom heerlijk te voorschijn doet komen, dan openbaart God zijn almachtigheid en getrouwheid, dat het Zijn volk is, en Zich wreekt over de verdrukkers van de kerk, 2 Thess. 1:6, 7.
- (3) Ook wordt God verheerlijkt van de kerk, als zij met woorden en daden verkondigen de deugden Desgenen, Die uit de duisternis hen geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht, 1 Petrus 2:9. Jes. 43:21. *Dit volk heb Ik Mij geformeerd, zij zullen Mijn lof vertellen.* Zodat dit koninkrijk het naaste middel is van de heiliging van Gods Naam; daarom leert de Heere Jezus bidden: *Uw koninkrijk kome.*

Wanneer het komt.

XIII. Naast dit koninkrijk bidt men, *dat het kome.*

Wanneer komt dit koninkrijk? Toen de Heere Jezus dit gebed tot een voorschrift gaf, was het koninkrijk der hemelen, dat is, de staat van het Nieuwe Testament, nog niet gekomen; want de Heere Jezus had nog het rantsoen niet betaald en was nog niet verheerlijkt. De Heilige Geest was nog op die buitengewone wijze niet uitgestort; 't Evangelie was nog tot de Heidenen niet overgebracht; maar 't was nabij. Dus konden zij bidden, dat komen mocht, dat nog niet, maar nabij was; maar hoe kan men nu, nu dat alles geschied is, bidden dat het geschiede?

Antwoord. Of wel die grote verandering in zijn begin geschied is, zo geschiedt de voortgang nog dagelijks en zal niet ophouden te geschieden, totdat de Heere Jezus ten oordeel komt; als wij dan nu bidden: uw koninkrijk kome, dat heeft opzicht op particuliere personen, en op de kerkstaat in 't algemeen.

Ten opzichte van particuliere personen.

XIV. Ten opzichte van particuliere personen. Gelijk een huis opgebouwd wordt door steen tot steen te voegen, en gelijk een koninkrijk bestaat en vermeerderd wordt door de vereniging van meer en meer onderdanen, alzo komt ook dit koninkrijk door overbrenging van particuliere mensen uit het rijk des satans, in het rijk van Christus. Dit geschiedt, als God iemand door het Woord des koninkrijks het verstand verlicht, en hem met ontroering zijn zondige en rampzalige staat, de weg ter zaligheid, en de beminlijkheid van de verlostte staat, doet zien; als God het stenen hart uit hen wegneemt, en hun een vlezen, een gedwee, een horend, een buigzaam hart geeft, hun het geloof geeft, waardoor ze Christus tot hun rantsoen en gerechtigheid aannemen; hen wederbaart en het geestelijk leven geeft, en hen als levende stenen tot dit geestelijk gebouw, en als getrouwe onderdanen van dat hemels koninkrijk toebrengt. En hoe meerder zij in licht en heiligheid toenemen, hoe meerder het koninkrijk van God in hen is.

En van de kerkstaat in 't algemeen op verscheiden wijzen.

XV. Ten opzichte van de kerk staat in het algemeen, komt dit koninkrijk.

- (1) Als de kerk blinkt in zuiver heilig licht, de rook van de dwalingen en ketterijen verdrijft, uitmunt in heiligheid, en er uitziet als de dageraad, schoon gelijk de maan, zuiver als de zon, schrikkelijk als slagorden met banieren, Hoogl. 6:10. Als zij

schittert in heilige sieraden, Psalm 110:3. Die het huis des Heeren sierlijk is, Psalm 94:5. En alzo is een lof op aarde, Jes. 62:7. En een sierlijke kroon in de hand des Heeren, en een koninklijke hoed in de hand van God, vers 3. En zo'n heerlijke glans van zich geeft, dat anderen zich bij haar niet durven voegen, maar haar in de waarde houden, Hand. 5:13.

- (2) Als de kerk vermenigvuldigt, en bij menigten tot haar toevloeien in de plaatsen, waar de kerk is; en als het Evangelie tot andere plaatsen, volkeren en koninkrijken overgebracht wordt, en het Evangelie aldaar gretig wordt aangenomen, volgens de belofte, Matth. 24:14, *En dit Evangelie des koninkrijks zal in de gehele wereld gepredikt worden tot een getuigenis alle volken.*
- (3) Als de Heere de kerk uit overstromende verdrukkingen, die haar in de woestijn deed vluchten, redt, en heerlijker wederom te voorschijn doet komen, gelijk toen, wanneer de Heere de kerk verlostte uit de vervolgingen van de Heidense keizers ten tijde van Constantijn de Grote, en ten tijde van de hervorming, uit de verdrukkingen van de Antichrist. Als God de troon van het beest, Rome, zal verwoesten, de paus van Rome, zal vernielen; want zoveel als de Antichrist vermindert, vermeerderd de kerk.
- (4) Als de Joden tot de Messias, Jezus Christus, zullen toevloeien, Hem erkennen, in Hem geloven, zich tot de Heere zullen bekeren, zich verenigen zullen met de gelovigen uit de heidenen, en te samen één kerk zullen uitmaken, volgens de belofte, Rom. 11:25, 26, *Ik wil niet, broeders! dat u deze verborgenheid onbekend zij ... dat de verharding voor een deel over Israël gekomen is, totdat de volheid van de Heidenen zal ingegaan zijn. En alzo zal geheel Israël zalig worden; gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit Sion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.* vers 15. *Wat zal de aanneming wezen, anders dan het leven uit de doden?*
- (5) Als de tijd zal komen, van welke staat. Openb. 20:2, *En hij greep de draak, de oude slang, welke is de duivel en satanas, en bond hem duizend jaren.* vers 4, *En ik zag tronen, en zij zaten op dezelve ... en zij leefden en heersten als koningen met Christus, de duizend jaren. De heerlijkheid van de kerk in de duizend jaren zal bestaan in de vernietiging van de Antichristen van de Turk, twee hoofdvijanden van de kerk. In de binding des satans en zijn insluiting in de hel. In de bekering van de Joden. In de grote ijver onder de heidenen, in allerlei naties. In uitnemend licht, heiligheid en vrede. In buitengewone inwoning van God onder hen, een wonderlijke openbaring van de Heere Jezus, als Koning, niet lichamelijk, maar in de Geest. En God zal de aarde zonderling vruchtbaar maken. O! wat zal dat een heerlijke tijd zijn! Wie verlangt niet naar die tijd? Hierin bestaat de komst van Gods koninkrijk. Hierom moet men bidden.*

XVI. De Heere Jezus wil, dat wij bidden zouden om de toekomst van het koninkrijk. Zo hebben de heiligen in het Oude Testament gedaan: Psalm 72:15 ... *men zal gedurig voor Hem bidden.* Dat is voor het koninkrijk, waarvan de Messias Koning is, en zo is de kerk, welke het geestelijk lichaam van Christus is, de vervulling Desgenen, Die alles in allen vervult. Efése 1:23. Want des Konings heerlijkheid bestaat in de menigte van Zijn onderdanen, In hoe grote verlegenheden David ook was, de kerk lag op zijn hart, hij kon uit het bidden om verlossing niet scheiden, of daar moest nog een zucht voor Sion zijn: Psalm 51:18. *Doe wel bij Sion naar Uw welbehagen; bouw de muren van Jeruzalem op.* Psalm 25:22. *O God! verlos Israël uit al zijn benauwdheden.* En hij wekt er een ieder toe op: Psalm 122:6. *Bidt om de vrede van Jeruzalem; wel moeten ze varen, die u beminnen.*

XVII. Zo is 't ook onze plicht te bidden: *Uw koninkrijk kome*. Dat sluit in: *laat Uw kerk blinken in licht en heiligheid, breid ze uit tot allerlei volkeren, verlos ze uit al haar verdrukkingen en benauwdheden, roei de Antichrist uit en alle vijanden van de kerk, bekeer de Joden, laat de beloofde heerlijke staat van de kerk komen. Zegen alle middelen, die tot aanwas van de kerk dienen; namelijk:*

- (1) Zend getrouwe en bekwame dienaars, bevestigd in de waarheid, ijverig, bekwaam om te leren: Matth. 9:38. *Bidt dan de Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote*. En wel zodanige als de Heere beloofd heeft: Jes. 60:17 ... *en zal uw opziens vreedzaam maken, en uw drijvers rechtvaardigen*.
- (2) Laat het Woord en zijn prediking gezegend en vruchtbaar zijn: 2 Thess. 3:1 ... *bidt voor ons, opdat het Woord des Heeren zijn loop hebbe, en verheerlijkt worde, gelijk ook bij u*. Kol. 4:3. *Biddende met een ook voor ons, dat God ons de deur des Woords opene, om te spreken de verborgenheid van Christus*.
- (3) Laat de kweekscholen, zo van de kinderen, als van de zonen van de profeten, gezegend zijn, en de opvoeding van de kinderen, opdat de gezinnen kleine kerken worden: Efëze 6:4. *Gij vaders! voedt hen op in de lering en vermaning des Heeren*.
- (4) Geef goede overheden, die het goede van de kerk zoeken naar de belofte: Jes. 49:23. *Koningen zullen uw voedsterheren zijn, hun vorstinnen uw zoogvrouwen*.

Wat tot wèl bidden behoort.

XVIII. Tot het wel bidden voor de komst van dit koninkrijk behoort:

- (1) kennis: waarin deszelfs toekomst en heerlijkheid bestaat, en wat samenvoeging het heeft met de eerste bede, of hoe Gods Naam geheiligd wordt door de toekomst van het, koninkrijk, welke beide boven zijn vertoond.
- (2) Liefde tot de welstand van de kerk.
- (3) Erkentenis van de onmacht, zo van particulieren om zich te bekeren, zich als een levend lid van de kerk toe te voegen, en als een kerkverheerlijkend lid te leven, als van de kerk in 't gemeen om zich te vergaderen en bijeen te houden, om zich te bewaren bij de zuiverheid van de leer en heilig leven, om zich uit te breiden en tegen de vervolgingen staande te blijven.
- (4) Geloof, dat God het alleen is, die het doen kan, doen wil, voor deze altijd gedaan heeft en nu nog doet, en beloofd heeft het gebed van zijn kinderen in deze te verhoren, en het in 't toekomende nog te zullen doen, volgens de beloften. Matth. 16:18. *De poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen*. Dit is de inhoud van deze bede.

XIX. Hoe weinige bidders en hoe vele rabbelaars en opzeggers van deze bede zijn er! Men zou denken, dat het te godloos was, dit gebed alle dagen niet op te zeggen; maar men is niet bezorgd om het wel te bidden, als daar zijn:

1. Allen, die dit koninkrijk in zijn geestelijke natuur, in zijn heerlijkheid en nuttigheid niet kennen noch beminnen, die deszelfs Koning niet eren noch vrezen, en evenwel zegt men: *Uw koninkrijk kome!*
2. Die zich vertonen geen ware leden te zijn, maar onderdanen van het rijk des satans, godlozen, aardsgezinden, en alleen schandvlekken in de kerk zijn, en tot oneer derzelve, en evenwel is 't: *Uw koninkrijk kome!*
3. Die zich inbeelden dat de welstand van de kerk bestaat in de veelheid van de leden, in de vrede, schoon onwetende en zondig, en die nietmetal doen voor de opbouw ervan, 't zij leraren, ouderlingen, diakenen, gewone leden, overheden, die zich haar

welvaart of achteruitgang niet aantrekken, en dezelve laten vloten en drijven als een zaak, die hun niet aangaat; en evenwel: *Uw koninkrijk kome!*

4. Die de trouwe onderdanen van dit koninkrijk, de verlichten en Godzaligen haten, verdrukken en vervolgen. Als er iemand uitkomt, die de dwalingen, de godloosheden, het verdrukken tegengaat en het goede van Jeruzalem wil zoeken, die heeft alles met een bittere haat tegen hem te vrezen, en evenwel: *Uw koninkrijk kome!*

En bedreiging.

XX.

1. Dit is spotten met God; deze bede zeggende, verklaart men God te bidden, dat Hij dat doe, het uitdrukkelijk van God te verzoeken, en ondertussen weet men niet wat men zegt, en men zegt, wat men niet begeert, maar daar men tegen aan werkt; meent gij, dat God Zich zal laten bespotten?
2. Het haten, het bestrijden, het tegengaan en verdrukken van de kerk, is de Heere Jezus, de Koning van de kerk, zelf te bestrijden: Hand. 9:4, 5 ... Saul, Saul! wat vervolgt gij Mij? Ik ben Jezus, Die gij vervolgt. Het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan.
3. Gij hebt niet alleen geen deel aan al de hemelse goederen van de kerk, en zult ook niet met haar verheerlijkt worden, maar alle verschrikkelijke oordelen zullen over u komen: Lukas 19:27. *Doch deze mijn vijanden, die niet hebben gewild, dat Ik over hen Koning zou zijn, brengt ze hier en slaat ze hier voor Mij dood.* Zach. 2:8. *Die ulieden aanraakt, die raakt zijn oogappel aan.* Merkt op het oordeel, dat bedreigd wordt over de verdrukkers van de kerk: Openb. 11:5. Zo iemand die wil beschadigen, een vuur zal uit hun mond uitgaan, en zal hun vijanden verslinden; en zo iemand hen wil beschadigen, die moet alzo gedood worden. Als de rabbelaars van deze bede en alzo spotters met God, de schandvlekken, doende met hun wandel de kerk lasteren, de verdrukkers van de kerk, voor het oordeel zullen komen, en zien daar de kerk in heerlijkheid aan Christus' rechterhand staan, en aldaar aanschouwen, dat de Heere Jezus, de Koning van de kerk, zelf Rechter is, en hen in gramschap zal aanzien, o! hoe zullen ze dan schrikken en beven; mochten ze dan Christus een dienst doen, hoe vaardig zouden ze het doen! Maar zij zullen daartoe dan niet verwaardigd worden, maar ten vure worden gedoemd.

XXI. Maar gij, die enige achtung hebt voor de Heere Jezus en voor Zijn koninkrijk, hier liggen enige verplichtingen op u.

Zich bij dat koninkrijk te voegen.

1. Voegt u tot dit koninkrijk, begeeft u onder de banier van Koning Jezus, en komt als een held onder de helden mede uit om te strijden voor dit koninkrijk, en tegen deszelfs vijanden. Want buiten dit koninkrijk is niet dan vijand; zou ge u ophouden in vijands land? Daar zijn maar twee koninkrijken, dat van de Koning Jezus, en dat van de duivel, daar is geen derde. Nu, in het koninkrijk van de duivel te zijn, dat hij over u heerse, gelijk in alle kinderen der ongehoorzaamheid, Efése 2:2, is immers het verachtste, het gruwelijkste, omdat het vijandig tegen de Heere Jezus en tegen Zijn koninkrijk strijdt; het slaafachtigste, want het is onder de heerschappij van de zonde te zijn, en het allerafgrijselijkste, want het eindigt in de eeuwige verdoemenis. Daarom gaat, ja vliegt eruit, en gaat over in het koninkrijk van de almachtige getrouwe, goede, zegenende Koning Jezus; want daar is veiligheid, vrede, verzoening met God, licht, heiligheid,

vertrouwing, en het eindigt in het koninkrijk van de eeuwige heerlijkheid. Stapt dan uit, komt over, en zijt mede een eer van Christus en tot heiliging van Gods Naam.

Het beminnen.

XXII. 2. Bemint dit koninkrijk, en wekt steeds uw liefde daartoe op; zegt met uw gehele hart: *Gij zijt de Heere; mijn goedheid raakt niet tot U.* Ik kan U niets toebrengen; maar, tot de heiligen, die op de aarde zijn, en de heerlijken, in dewelke al mijn lust is, Psalm 16:2, 3. Hebt zo'n hart voor de kerk als David: Psalm 122:6, 8, 9 ... *wèl moeten zij varen, die u beminnen. Om mijner broederen en mijner vrienden wil, zal ik nu spreken: Vrede zij in u! Om des huizes des Heeren, onzes Gods wil, zal ik het goede voor u zoeken.* Laat de liefde u doen zeggen met Israël, Psalm 137:5, 6. *Indien ik u vergeet, o Jeruzalem! zo vergete mijn rechterhand zichzelf! Mijn tong kleve aan mijn gehemelte, zo ik aan u niet gedenke, zo ik Jeruzalem niet verheffe boven het hoogste mijner blijdschap!*

Kan uw hart liefhebben, zo moet het de kerk liefhebben, want:

- God heeft ze lief. Deut. 7:8. *Omdat de Heere ulieden lief had.* Jes. 62:4 ... *gij zult genoemd worden: Mijn lust is aan haar ... want de Heere heeft een lust aan u.*
- De Heere Jezus heeft ze hartelijk lief: Efëze 5:25 ... *gelijk ook Christus de gemeente liefgehad heeft en Zichzelf voor haar heeft overgegeven.*
- De engelen hebben ze lief, alle gelovigen hebben ze lief.
- Zij is aan alle kanten beminnelijk; want zij zijn uitverkorenen, kinderen van God, heiligen, heerlijken; de kerk is een sierlijke kroon, Jes. 62:3. Een lof op aarde, vers 7. De volkomenheid der schoonheid. Psalm 50:2. Wel dan, hebt de kerk lief!

Welzijn en achteruitgang ter harte nemen.

XXIII. 3. Laat u de welstand en kwade staat van de kerk ter harte gaan. Verneemt met opmerking, hoe het de kerk in 't algemeen over de gehele wereld gaat. Verneemt u dat ze hier en daar verdrukt wordt, dat er dwalingen ontstaan, die ze beginnen te overstromen, dat de liefde verkoudt, dat er een werelds wezen zich vertoont, en het onkruid de gedaante van de kerk bedekt; treurt daarover, bekommert u over de verbreking Jozefs, Amos 6:6. Zo deed Nehemia, Neh. 2:3. *Hoe zou mijn aangezicht niet treurig zijn, daar de stad (Jeruzalem de stad Gods) woest is?* Hoe bitter Jeremia en met hem de liefhebbers van Zion, over de verdrukking van de kerk bedroefd waren, is uit de Klaagliederen van Jeremia te zien; hoe klaagt hij en de kerk! Klaagl. 1:12. *Gaat het ulieden niet aan, gij allen, die overweg gaat? Schouwt het aan, en ziet, of er een smart zij gelijk mijn smart, die mij aangedaan is, waarmee mij de Heere mij bedroefd heeft ten dage der hittigheid Zijns toorns.*

En wederom, als u hoort dat de Heere Zijn kerk hier en daar het hoofd wederom doet opsteken, Zijn volk met zegeningen bezoekt, zo verblijd er u over, en dankt er de Heere voor. Zo deed de kerk: Psalm 126:1, 2. *Als de Heere de gevangenen Sions wederbracht, waren wij gelijk degenen, die dromen. Toen werd onze mond vervuld met lachen, en onze tong met gejuich; toen zei men onder de Heidenen: De Heere heeft grote dingen aan deze gedaan.* Zo deed de kerk ook: Jes. 12:1 ... *Ik dank U, Heere! dat Gij toornig op mij geweest zijt; maar uw toorn is afgekeerd, en Gij troost mij.*

Zo ook: Psalm 66:8, 12. *Looft, gij volken! onze God; en laat horen de stem Zijns roems ... wij waren in het vuur en in het water gekomen; maar Gij hebt ons uitgevoerd in een overvloeiende verversing.* Tot opbouw deszelfs te bidden en te werken.

XXIV. 4. Bidt en werkt voor dit koninkrijk.

Omdat het in de hand van de mens niet is, dit koninkrijk uit te breiden, te bewaren en te heiligen, en God het doet, zo wil God nochtans dat de mens door de liefde tot de welstand deszelfs aangezet worde, daarom tot God te roepen: Spaar Uw volk, o Heere! en geef Uw erfenis niet over tot een smaadheid, Joël 2:17. *Zend Uw licht, en Uw waarheid*, Psalm 43:3. *Doe wel bij Sion*, Psalm 51:18.

Die met zijn hart bidt, zal en moet ook werken tot de welstand van de kerk, en trachten een middel te zijn in de hand van God, een ieder in zijn standplaats en naar zijn bekwaamheden.

- (a) Leraren, de bouwlieden, moeten in betoning van Geest en kracht het Evangelie prediken van het hart tot het hart, een ieder godloze. Godzalige, sterke, zwakke zijn deel duidelijk en klaar toepassen, overtuigen, bedreigen, vermanen, vertroosten, en zich naar een ieders staat voegen, en dat in 't openbaar en bij de huizen: 2 Tim.4:2. *Predik het Woord; houd aan tijdelijk, ontijdelijk; weerleg, bestraf, vermaan in alle lankmoedigheid en leer.* 1 Tim.4:16. *Heb acht op uzelf, en op de leer; want dat doende, zult gij en uzelf behouden, en die u horen.*
- (b) Ouderlingen moeten niet alleen bidden: *uw koninkrijk kome*, maar uit liefde tot de zaak handen aan het werk slaan, acht geven hoe het in de gemeente toegaat, de ongeregelden bestraffen, onwetenden onderwijzen, zieken bezoeken, en alles wat eens leraars plicht buiten het openbaar is, is ook hun plicht.
- (c) En zo hebben de diakenen te werken in het hunne.
- (d) Alle particuliere lidmaten moeten niet alleen gedurig aanhouden in het bidden om de welstand van de kerk, maar ook in hun standplaatsen werken; daar moeten ze op uit zijn, dat ze de kerk heerlijkheid toebrengen, door zich af te zonderen van allen gemeenzame omgang met allen, die buiten zijn, opdat het onderscheid te beter gezien worde: 2 Kor. 6:17. Gaat uit het midden van hen, en scheidt u af.
- (e) Ieder moet trachten een voorbeeld voor anderen te zijn. Wat Timotheüs plicht was, past ieder lidmaat van de kerk: 1 Tim.4:12 *Zijt een voorbeeld van de gelovigen in woord, in wandel, in liefde, in de geest, in geloof, in reinheid. Houdt vrede onder elkaar, behoudens de waarheid en Godzaligheid, zoekt de vrede en jaagt die na*, Psalm 34:15. Toont een liefhebbend hart en tot die binnen en die buiten zijn; de een met de liefde van de welbehaaglijkheid, de ander met de liefde van de toegenegenheid: 2 Petrus 1:7. *Voegt bij de Godzaligheid broederlijke liefde, en bij de broederlijke liefde, liefde jegens allen.* Zijt uws broeders hoeder in een ieder te onderwijzen, te vermanen, te vertroosten, ieder naar zijn gelegenheid, opdat niemand verachttere, maar dat ze allen met elkaar voortgaan van kracht tot kracht. 1 Thess. 5:14 ... *vermaant de ongeregelden, vertroost de kleinmoedigen, ondersteunt de zwakken, zijt lankmoedig jegens allen.* Wat zou de kerk in heilige sieraden blinken, en een eer van Christus zijn, als ieder zich zó gedroeg!

Voor die is een grote beloning.

XXV. Al is het werk zelf loon genoeg, zijnde 't heerlijkste en zoetste iets voor God en zijn kerk te doen, zo wekt u ook op:

- (1) Doordien God daarin een zonderling behagen heeft. *Die Mij eren, zal Ik eren*, 1 Sam. 2:30.
- (2) De Heere zal dezulken bewaren ten dage des kwaads: Psalm 41:2. *Welgelukzalig is hij, die zich verstandig gedraagt jegens een ellendige: de Heere zal hem bevrijden ten dage des kwaads.* Ezech. 9:4 ... *teken een teken op de voorhoofden van de lieden, die zuchten en uitroepen over al die gruwelen, die in het midden derzelve gedaan worden.*

- (3) Dezulken zullen bevinden dat zij zelf zeer zullen toenemen in gaven en genaden: Joh. 15:2. *Alle rank, ... die vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage.* Matth. 13:12. *Wie heeft, die zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben.*
- (4) Zo'n gemeente zal veel zegen ontvangen; want de Heere gebiedt aldaar de zegen en het leven tot in der eeuwigheid, Psalm 133:3.
- (5) De Heere zal zulke getrouwen overvloedig belonen. Mal 1:10. *Wie is er ook onder u, die de deuren om niet toesluit? en gij steekt het vuur niet aan op mijn altaar om niet.* Matth. 24:46, *Zalig is die dienstknecht, welke zijn heer, komende, zal vinden alzo doende.* O! hoe zoet zal het zijn te kunnen zeggen: *ziet hier ik en de kinderen die mij de Heere gegeven heeft!* En tot welke de Heere zal zeggen: *Wel gij goede en getrouwe dienstknecht! over weinig zijt gij getrouw geweest; over veel zal Ik u zetten; ga in, in de vreugde uws Heeren!* Matth. 25:21. Welgelukzalig is het volk, die het alzo gaat!

Hoofdstuk 28

Derde Bede – Uw wil geschiede, gelijk in de hemel (alzo) ook op de aarde.

God is Schepper en Wetgever. Godlozen, geen lust tot gehoorzamen. Godzaligen zijn er zeer begerig naar. De eeuwige en alleen zalige God heeft uit vrije goedheid hemel en aarde, en alle hun heiren geschapen, en onderhoudt die in hun wezen en bewegingen door zijn almachtige en alom- en bij ieder schepsel tegenwoordige, krachtdadige en allesbesturende invloed: Heb 1:3. *Dewelke ... alle dingen draagt door het woord Zijner kracht.* Kol. 1:17 ... alle dingen bestaan te samen door Hem. Hij is, behalve dat, ook de Wetgever aan de redelijke schepselen, de mensen: Jes. 33:22. *De Heere is onze Rechter, de Heere is onze Wetgever.* De mens alleen, onder alle schepselen op de aarde, kent God als Schepper, Onderhouder, Regeerder en Wetgever, en toen hij nog in de volmaakte staat was, erkende hij met blijdschap de hoogheid, eerstheid en andere volmaaktheden des Heeren, zag die, en door de onmiddellijke openbaring van God aan de ziel en door het beschouwen van de schepselen en werkingen Gods in dezelve: hij zag zijn afhankelijkheid van zijn Maker; hij stelde zich onder Hem als Wetgever, en deed met vrolijke gewilligheid alles, wat de Heere van hem wilde gedaan hebben. Hij kende geen andere wil, dan des Heeren wil, die was zijn wet in zijn natuur ingedrukt, niet alleen als zijn regel, maar als natuur, zichzelf alzo tot een wet zijnde.

Maar na de val is alles in de mens omgekeerd en verdraaid; of hij wel kent, dat is, en zijn verplichting jegens God weet, zo scheidt hij zich evenwel van God af, verwerpt de wet van zijn Heere en leeft naar zijn eigen wil, stelt zijn lust tot zijn regel, en zich tot zijn eigen heer; met zijn gedrag toont hij te zeggen: *Wie is de Heere, Wiens stem ik gehoorzamen zou? Ik ken de Heere niet,* Exod. 5:2. *Wie is Heere over ons?* Psalm 12:5. Maar als God de mens bekeert, dan is zijn eigen wil hem de meeste last en smart; hij haat die, hij bestrijdt die, hij wilde hem wel met wortel en al dan uittrekken, zo hij maar kon; de wil van God is hem lief, die te doen zou al zijn lust en vermaak zijn; ja omdat hij God liefheeft, zo is zijn begeerte dat niet alleen hij, maar dat alle mensen God in zijn hoogheid en soevereine heerschappij erkenden, eerden, vreesden, en zijn wil gehoorzaamden; en omdat hij weet, dat én hij, én alle andere mensen daartoe onwaardig, onmachtig en onbekwaam zijn, en het een genadegeschenk van God is, zo begeeft hij zich tot het gebed, en bidt in ootmoedigheid: *Uw wil geschiede*, volgens het voorschrift van de Heere Jezus in de derde bede.

II. Deze Bede heeft twee delen.

1. De begeerde zaak: *Uw wil geschiede.*
2. De manier: *Gelijk in de hemel*, enz.

1. In de begeerde zaak is:

- (1) het voorwerp: *Uw wil.*
- (2) De verzochte daad: *Geschiede ...*

De aanspraak: *Onze Vader*, enz. gaat voor alle beden. De bidder behoudt de kinderlijke gestalte, en gebruikt een kinderlijke vrijmoedigheid om God, als zijn Vader in Christus, zijn begeerte voor te stellen, en vervulling te verzoeken, en houdt zich in de allerlaagste kleinheid, en allerdiepste ootmoedigheid en eerbied voor de hoogheid en ontzaglijkheid van de Goddelijke majesteit. In die gestalte ziet de bidder meteen op de zaak, die hij

begeert, dat de Heere daardoor niets toegebracht wordt; maar dat het een genadegeschenk aan de mens zou zijn, dat hij de hoogheid en waardigheid om te gehoorzamen van zijn God mag zien, beminnen, zich onder Hem stellen en met vrolijke gewilligheid mag doen, dat Hem welbehaaglijk is, en zijn wil en bevel met vurigheid en volständigkeit mag uitvoeren; daarom verzoekt hij het hartelijk.

Wat wil is in de mens.

III. Als men van de mens spreekt, zo is de wil een mogendheid van de ziel, om lief te hebben of te haten, genoeg en ongenoeg te hebben, te verkiezen of te verwerpen, naardat het verstand een zaak beschouwt, beminnelijk of onbeminnelijk oordeelt en voorstelt; maar zo is de wil in God niet. Wij mensjes spreken daarvan op een menselijke wijze, en verstaan het op een Goddelijke wijze. De zaak weten wij, maar voor het hoe, als onbegrijpelijk, sluiten wij onze ogen; wij weten dat de wil Gods is *de willende God Zelf*, en is alzo niet de zaak, die wij hier verzoeken.

Gods wil

Als wij spreken van de wil Gods, zo bevatten wij hem met opzicht op schepselen, en alzo betekent hij het genoeg, het welbehagen Gods: Efése 1:5 ... *het welbehagen naar Zijn wil*. 't Zij dat God het Zelf uitvoert: Psalm 115:3. *Onze God is toch in de hemel; Hij doet al wat Hem behaagt*. 't Zij dat Hij die van mensen wil gedaan hebben: Efése 6:6 ... *doende de wil van God van harte*.

God wil deze dingen uitvoeren, die Hij in zijn eeuwige raad heeft voorgenomen, en aan mensen voorheen niet heeft bekendgemaakt; deze wordt genoemd: *de wil des besluits, de verborgen wil*. Ziet van deze: Jes. 46:10 ... *Mijn raad zal bestaan, en Ik zal al Mijn welbehagen doen*. Deut. 29:29. De verborgen dingen zijn voor de Heere, onze God. Hoewel dit niet eigenlijk het voorwerp is van deze bede, zo heeft nochtans de mens hiernevens iets te doen.

Maar hier wordt eigenlijk gezien op de dingen, die God aan ons heeft geopenbaard, niet alleen op de zaken, waarin God behagen heeft; in welke zin er staat 1 Thess. 4:3, *Dit is de wil van God, uw heiligmaking*. Jer. 9:24, *In die dingen heb Ik lust*. Maar bijzonder ziet het op het doen der mensen van die zaken, omdat het de wil Gods is: Hebr. 10:7 ... *Zie ik kom.. om uw wil te doen*. Efése 6:6 ... *doende de wil van God*. Deze wil wordt genoemd: *de geopenbaarde wil, de wil des bevels*: Deut. 29:29 ... *de geopenbaarde (dingen) zijn voor ons en voor onze kinderen, tot in eeuwigheid, om te doen al de woorden van deze wet*. Deze geopenbaarde wil ziet of op zaken, die God voorheen openbaart, die nog geschieden zullen, zodanig zijn de profetieën, en de openbaring van Johannes, of ziet op de bevelen Gods, op de wet van de zeden, op hetgeen God van de mens gedaan wil hebben: Micha 6:8. *Hij heeft u bekendgemaakt, o mens! wat goed is; en wat eist de Heere van u, dan recht te doen?* Matth. 7:21 ... *maar die daar doet de wil van mijn vader, Die in de hemel is*. Dit van het voorwerp.

Wat geschieden is.

IV. Jegens deze wil Gods bidt de bidder, dat die geschiede, dat is: worde gedaan; de bidder ziet hier niet eerst en hoofdzakelijk op de mens, als zijn geluk en zaligheid, voor zoveel die bestaat in heiligheid, welke is de overeenkomst van zijn verstand, wil, woorden en daden met de geopenbaarde wil Gods. Maar de bidder is aangedaan met de verheerlijking van God in zijn hoogheid, welke gezien wordt in het stellen van de mens onder God, en in het leven naar zijn wil. De liefde tot de erkenning van de mensen van God, zoals Hij is, en Zich vertoont in de werken van de natuur en van de genade, doet hem daarom bidden, omdat de mens in de natuur daar geen gezicht van heeft, God niet

verheft boven alles, en Hem niet verheerlijkt, noch het ook kan doen, zo bidt hij, dat God dezelve wil bekeren, trekken uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht, en overzetten in het koninkrijk Zijns Zoons, opdat hij bekwaam zij het te kunnen doen, en lust hebbe het dadelijk te doen, en te doen.

Hoe de verborgene geschiedt.

V. De verborgen wil Gods, de wil des besluits, voert God zelf onweerstaanbaar uit, en is alzo niet de zaak, die wij verzoeken, dat geschiede: Jes. 14:27. *De Heere der heerscharen heeft het in Zijn raad besloten, wie zal het dan breken? En Zijn hand is uitgestrekt, wie zal ze dan keren? Zo soeverein kent de bidder de Heere, en verheft Hem en eert Hem als zodanig, gelijk Nebukadnézar: Dan. 4:35, ... Hij doet naar Zijn wil, ... en daar is niemand, die Zijn hand afslaan, of tot Hem zeggen kan: wat doet Gij?* Maar evenwel, of wij niet bidden dat die geschiede, erkennen wij die, wij stemmen die toe, wij stellen ons geheel onder die, en zeggen: *mij geschiede naar des Heeren welbehagen, Hij doe mij, zoals 't Hem behaagt; om mijn genoegen of ongenoegen, wil ik Gode de vrije heerschappij over mij niet bepaald hebben, ik ben leem, Hij make, Hij breke, Hij vorme mij naar Zijn welgevallen: Job 23:14, 13. Hij zal volbrengen, dat over mij bescheiden is ... wat Zijn ziel begeert, dat zal Hij doen. Hij doe zo, Hij zij vrij!*

Hoe de geopenbaarde.

VI. De geopenbaarde wil Gods, de wil des bevels, hoe wij ons in alle zaken en gelegenheden hebben te gedragen, is het voorwerp van ons gebed, niet ten opzichte van de bevelende wil als in God; maar ten opzichte van de mens, dat bij doe datgene dat God wil gebieden, omdat God het gebiedt, en Hij behagen heeft, dat de mens het doet; omdat wij dagelijks zien, dat de mensen niet doen wat God gebiedt, ja omdat men des mensen boosheid, en zijn eigen onmacht kent, dat niemand de geboden Gods zal of kan doen, en daarin erkennen Gods verhevenheid en heerschappij, tenzij God de mens het verstand verlicht, het hart verandert, en maakt, dat wij naar Zijn inzettingen wandelen, en Zijn rechten bewaren en doen, gelijk de Heere belooft te zullen doen, Ezech. 36:26, 27. Zo belooft de Heere ook, Jer. 31:33, *Ik zal Mijn wet in hun binnenste geven, en zal die in hun hart schrijven.* Daarom bidt de bidder, dat God zo Zijn almachtigheid en goedheid, en de bidder en anderen zo'n hart wil geven, om Hem te kenden, te lieven, te vrezen en te gehoorzamen, opdat de mens daarmee tone, dat God de Enige Heere Heerser en Gebieder zij die door Zijn natuur alle schepselen tot gehoorzaamheid verplicht. Daarin gaat David voor, biddende, Psalm 119:26, *Leer mij uw inzettingen.* vers 27, *Geef mij de weg uwer bevelen te verstaan.* vers 36, *Neig mijn hart tot Uw getuigenissen.* vers 35, *Doe mij treden op het pad Uwer geboden.*

Dus, moeten wij hem navolgen, en daarmee tonen onze begeerte tot de verheerlijking van Gods Naam door het doen van zijn wil; daarmee erkennen onze onmacht vanwege de dwaasheid en boosheid van het hart; daarin erkennen, dat God én goed is om het te willen geven, én het vermogen heeft om te kunnen geven, én waarachtig is om zijn beloften aan de bidder te vervullen. Dit is genoeg van het eerste deel, de verzochte zaak.

In de hemel, alzo ook op de aarde.

VII. 2. Het tweede deel is de manier, hoe wij de wil Gods willen doen. *Gelijk in den Hemel (alzo) ook op de aarde.* Het is niet tegen de tekst, ook niet tegen de zaak zelf, dat men hier een tegenstelling tussen hemel en aarde erkent, of liever een vereniging van hemel en aarde, en dat de bede is, "Dat niet alleen Uw wil in de hemel gedaan worde, gelijk de heilige engelen en de zielen van de volmaakt rechtvaardigen U daar verheerlijken in Uw wil te doen; maar laat ook Uw wil op aarde van de mensen gedaan

worden, opdat Uw Naam in beide, zo hemel als aarde, zo aarde als hemel, verheerlijkt worde. De duivel en de verworpenen op aarde die verwaardigt Gij daar niet toe, die willen niet, die zullen niet: maar Gij hebt U een volk geformeerd, opdat het Uw roem vertelle. Laat dan Uw uitverkorenen het doen, én in de hemel, gelijk zij doen, waarover Uw kinderen op de aarde blijde zijn, én op de aarde van Uw gemeente, die zo onvolmaakt is, en meerder genade en Geest daartoe van node heeft. Verlicht en heilig die meer en meer, opdat zij bekwaam zij uw wil te doen, en daardoor Uw Naam verheerlijke, en alzo Uw wil op de aarde geschiede, gelijk hij geschiedt in de hemel."

Dus merkt men alle uitverkorenen aan, als een gemeente, allen te samenspannende tot het verheerlijken van God, door Zijn welbehagen te doen. Ziet de eenheid van beiden, zo hemellingen, als gemeente op aarde: Heb 12:22-24. *Maar gij zijt gekomen tot den berg Sion, en de stad des levenden Gods, tot het hemelse Jeruzalem, en de vele duizenden der engelen; tot de algemene vergadering, en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen opgeschreven zijn, en tot God, de Rechter over allen, en de geesten der volmaakt rechtvaardigen; en tot de Middelaar des Nieuwen Testaments, Jezus.*

't Is één volk, zij verblijden zich in elkaars werk, in de verheerlijking; van God door de een en ander.

Of ten opzichte van de manier

VIII. Maar men kan de vergelijking van hemel en aarde hier verstaan ten opzichte van de manier van het doen van de wil Gods; namelijk *dat de mensen op de aarde, zo hartelijk, vaardig, ernstig, blijde en gedurig de wil Gods doen, als de engelen en de geesten van de volmaakt rechtvaardigen het in de hemel doen.* 't Is niet te zeggen, zo volmaakt; een gelovige heeft daar sterke begeerte toe, hij jaagt daarnaar, hij zal niet rusten, totdat het volmaakt zal zijn. Maar hij wil de Heilige Israëls geen, perk stellen, 't is een genadegeschenk de wil Gods te mogen en te kunnen doen. Daarom is men dankbaar voor het minste in deze, men verlangt naar meer. Maar men durft de trap niet bepalen, en men weet, dat God Zijn kinderen hier niet volmaakt zal maken, maar hen door het geloof in de Middelaar tot dagelijkse rechtvaardigmaking en heiligmaking, tot de volmaaktheid en zaligheid wil leiden. Daarom bidt men niet volstrekt, en met bepaling nu in deze tijd om de volmaaktheid; maar men spant aan met de hemelingen, en heeft lust om hen in vurigheid, lust en liefde na te volgen, en bidt daarom, dat men daartoe genade en Geest mag hebben.

Nader verklaard.

IX.

- (1) De hemellingen doen de wil Gods met een onbedenkelijke gewilligheid: Psalm 103:20. *Looft den Heere, Zijn engelen! gij, krachtige helden, die Zijn woord doet, gehoorzamende de stem Zijns woords.* Zo begeren de ware aanbidders het ook, en zoeken het te doen: Psalm 110:3. *Uw volk zal zeer gewillig zijn op de dag uwer heerkracht, in heilig sieraad.*
- (2) In de hemel is de allerheiligste eerbied, en de allerdiepste ootmoedigheid voor de Heere. De engelen bedekken hun aangezichten, als zij de heiligheid en heerlijkheid Gods uitroepen, Jes. 6:2. *De vier en twintig ouderlingen wierpen hun kronen voor de troon neer, en vielen neer voor Hem, Die op de troon zat,* Openb. 4:10. Zo wil een ieder gelovige ook in een zeer lage en ootmoedige gestalte de wil des Heeren doen. Zo wil God het: Micha 6:8 ... *wat eist de Heere van u, dan ... ootmoedig te wandelen met uw God?* Zo deed David: Psalm 5:8 ... *ik zal mij buigen naar het paleis Uwer heiligheid, in Uw vreze.*

- (3) De hemelingen doen Gods wil ijverig, als vol vuur: Psalm 104:4. Hij maakt Zijn engelen geesten; zijn dienaars tot een vlamvend vuur. Zo wil de Heere, dat ook Zijn kinderen op aarde vurig Zijn wil doen: Rom. 12:11. *Zijt niet traag in het benaarstigen. Zijt vurig van geest. Dient den Heere.*
- (4) In de hemel is niet dan vrolijkheid; alles wat zij doen, is met een onbegrijpelijke blijdschap, zo wil God ook dat zijn kinderen zijn wil op aarde met blijdschap doen: Psalm 100:2. Dient de Heere met blijdschap. Dat is ook hun begeerte: Spr. 21:15. *Het is de rechtvaardige een blijdschap recht te doen.*
- (5) In de hemel wordt men niet moe; maar men is altijd en volstandig bezig in de wil Gods te doen: Openb. 7:15. *Daarom zijn zij voor de troon van God, en dienen Hem dag en nacht.* Zo wil God ook dat zijn volk op aarde volstandig zij in het doen van zijn wil: 1 Kor. 15:58. *Zodan, mijn geliefde broeders! zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig zijnde in het werk des Heeren.* Zodat de bede is, dat wij met zo'n gewilligheid, ootmoedigheid, ijver en vurigheid, blijdschap en volstandigheid, de wil Gods mogen doen, als de hemelingen, schoon wij de volmaaktheid niet zullen bekomen, totdat wij bij hen in heerlijkheid zullen zijn.

X. Uit de boven vertoonde aard van deze bede zal een ieder overtuigd kunnen worden, of hij deze bede bidt of niet.

Bestraffing van rabbelaars.

Velen zeggen dagelijks deze bede op, doch 't is ook maar opzeggen, 't is geen bidden, gelijk doen alle die,

- (1) des Heeren hoogheid en waardigheid om Hem te gehoorzamen, - waartoe alle mensen en bijzonder u, een ieder in 't bijzonder, - verplicht zijn, niet kennen, met goedkeuring erkennen, lieven, zich de Heere niet onderstellen, ten dienste aanbieden, en gewillig zijn wil te doen, en daarin Zijn Naam te verheerlijken, en als de Enige God te erkennen, verheffen, loven en prijzen. U, die van deze gestalte overtuigd bent, wat hebt u te bidden en tot God te zeggen: *Uw wil geschiede?* Want u meent het immers niet, u hebt er geen lust toe, u begeert hetzelfde niet te doen, zo is 't dan maar rabbelen, en dat voor de hoge, alwetende en heilige God. Hoe durft u het doen! Vreest u niet met één klop in de hel weggestoten te worden?
- (2) U, die God ter zijde stelt, Hem laat voor 't geen Hij is, de Heere ver van u doet. en naar uw eigen wil leeft, doende de wil van het vlees en van de gedachten Efëze 2:3. Rom. 6:12 ... *haar (de zonde) te gehoorzamen in de begeerlijkheden deszelven lichaams.* Titus 3:3 ... *menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende.*
- (3) U, die uw eigen wil stelt tot uw wet en reden van uw doen, 't is: *ik wil dat doen, ik wil dat niet doen, daarmee is het uit, wie heeft over mij te zeggen? Wie behoef ik raad te vragen? Wie heb ik reden van mijn doen te geven? 't behaagt mij zo.* Of God hun wat gebiedt, zij willen het niet doen, verbiedt God hun wat, zij willen het niet laten, hún wil moet geschieden, evenwel zegt men tot God al rabbelende: *Uw wil geschiede.*
- (4) Men is daar nog niet mede tevreden, dat men zijn eigen wil doet; maar men wil ook, dat alles, mensen en beesten, en zo zij het zeggen durfden, God Zelf gereed zal staan om hun wil te doen. Die hen hun begeerten niet geven, die niet doen, zoals zij het willen hebben, die hebben straf van hen te verwachten, ja zo wreed als zij kunnen, en konden zij meer, zij zouden een ieder hun wil wel laten doen. Maar wat zij kunnen dat doen zij: afkeer, haat, toorn, wraakgierigheid, slaan met de tong, en schade toevoegen. Ofschoon zij willen, dat anderen hun wil zullen doen, evenwel zeggen zij tot God: *Uw wil geschiede.* Merkt met aandacht op deze overtuiging.

XI. 1. U, die zodanig zijt, en in zo'n staat bidt: - doch 't is geen bidden - Uw *wil geschiede*, u kunt immers klaar bij uzelf overtuigd zijn, dat u met God spot. Hoe durft u voor de hoge en ontzaglijke Majesteit daar zo wat heen rabbelen, en tot Hem iets zeggen, dat u niet meent, dat u niet doen wilt, en die u het tegendeel wilt doen, en doet? Durft u voortgaan met God te spotten, u zult ondervinden, dat God Zich niet laat bespotten, Gal. 6:7. Zeker, God zal met u spotten, als Hij u van Zich zal wegstoten: Spr. 1:26. Zo zal ik ook in ulieder verderf lachen: Ik zal spotten, wanneer uw vreze komt. Spr. 28:9. Die zijn oor afwendt van de wet te horen, diens gebed zelfs zal een gruwel zijn.

XII. 2. U wilt nogal de Naam van een Christen dragen en zou u belgen, als men u een Heiden, een Atheïst noemde, gelijk gij, die zo zijt, als boven is gezegd, waarlijk zijt. Weet zeker, u hebt geen deel aan Christus, en alzo ook niet aan alle de goederen van het genadeverbond; want, die van Christus zijn, hebben het vlees gekruist met de bewegingen en begeerlijkheden, Gal. 5:24. Die van Christus zijn, hebben nog wel begeerlijkheden, zij wellen nog dagelijks op; maar zij worden ingetoomd, bedwongen, bestreden om ze uit te trekken, zij haten hun eigen wil, zij hebben smart over het opkomen; maar uw wil te doen is uw lust, uw vermaak, uw werk. Zo zijt u dan zonder Christus, zonder God, zonder hope; zult u nog met vermaak zo voortgaan?

Hun einde is het verderf.

XIII. 3. U, die leeft, gelijk gezegd is, naar uw eigen wil, en dan nog zegt: *Uw wil geschiede*, u spot niet alleen met God, en zijt niet alleen zonder Christus en zonder hoop; maar 't eeuwig verderf hangt u over 't hoofd, eeuwig verdoemd zal uw einde zijn. Hoort wat God van u en tot u zegt: Rom. 8:13, *Indien gij naar het vlees leeft, zo zult gij sterven*, niet alleen de tijdelijke dood, die alle mensen algemeen is, maar de eeuwige, de verdoemenis: Filip. 3:19. *Welker einde is het verderf, welker God is de buik, en welker heerlijkheid is in hun schande, dewelke aardse dingen bedenken.*

En vraagt u wat is het eeuwig verderf? Ziet het 2 Thess. 1:8, *Met vlamvend vuur wraak doende over degenen, die God niet kennen, en over degenen, die het Evangelie van onzen Heere Jezus Christus niet gehoorzaam zijn; dewelke zullen tot straf lijden het eeuwig verderf, van het aangezicht des Heeren, en van de heerlijkheid van Zijn sterkte.* Ook zal de apostel het u zeggen, Rom. 2:8, 9. *Verbolgenheid en toorn, verdrukking en benauwdheid.* Ziet ook andere teksten, de eeuwige verdoemenis beschrijvende. En vraagt uw eigen geweten, en luistert of die u daarvan niet enige bevatting tot verschrikking zal geven. Daarom, gaat zo niet voort, of laat het bidden staan, of bidt in ontzag voor God, het ernstig begerende, en ootmoedig verzoekende.

Godzaligen zijn te bestraffen.

XIV. De Godzaligen hebben wel licht, leven, waarheid in zich; maar 't is alles nog klein, de overgebleven verdorvenheid van de natuur heeft nog grote kracht, zij hebben te strijden tegen de vleselijke begeerlijkheden, die krijg voeren tegen de ziel. Hoewel eigen wil wel niet heerst, hij openbaart zich nog veel, en mengt zich lichtelijk in alles. Ook hebben zij dikwijls de eigen wil niet in 't oog, zij zien er niet nauw genoeg naar, zij bestrijden die niet genoeg en bidden wel te oneerbiedig en wel te roekeloos: *Uw wil geschiede*; terwijl het volkomen voornemen van afleggen, van bestrijden van de eigen wil nog niet uitdrukkelijk en levendig daar is. Dus hebben ze zich te vernederen over hun gebrekkelijk bidden, verzoening te zoeken in Christus' bloed, en te bidden om kracht tegen hun eigen wil en voortaan ernstiger te zijn in hun eigen wil te verzaken, en,

met een volkomen voornemen om tegen hun eigen wil te strijden, tot God te komen, zeggende: *Uw wil geschiede.*

Opwekking om zijn eigen wil te verzaken.

XV. Welaan dan, verzaakt uw eigen wil, dat is, ziet hem aan als een vreemde, die u niet kent, pleegt er geen raad mede, acht hem als uw vijand, haat hem, stoot hem weg, verdrijft hem uit u, en hoort hem niet spreken, hoe schoon hij zich voordoet, en hoe hij vleit; want hij zou het alles bederven, zo hij maar in de kleine vinger verblijf mocht hebben; verzaakt dan uw eigen wil.

Beweegredenen.

Want:

1. Wat zijt ge toch, worm, o nietig, ijdel, zondig, hatelijk wanschepsel, dat u een wil, die tegen de wil van God, uw Heere, uw Wetgever, uw Rechter was, zou hebben! Dat uw eigen wil uw heer, uw wet, uw regel zou zijn, ja dat u willen zou dat ook anderen zich naar uw wil zouden voegen. Onbetamelijker, verachtelijker, bespottelijker kan er niets bedacht worden. Loopt weg van uzelf, schaamt u! Versteekt u, dat God, engelen en mensen u niet zien. U een eigen wil, die in tegenstelling tegen de heilige wil van de soevereine God zou komen? Foei! haast u, werpt hem weg, doodt hem! 't Past u niet, mier, wanschepsel, 't komt u niet toe, 't is onverdraaglijk! Ik kan geen woorden vinden om de hatelijkheid en onverdraaglijkheid uit te drukken. Haast u om hem ver van u weg te doen.

XVI. 2. En waartoe heeft uw eigen wil lust? Begeert hij wat schoons, wat heerlijks, wat eerlijks, wat nuttigs? Nee; maar 't is onreinheid, 't is begeerlijkheid der ogen, begeerlijkheid van het vlees, grootsheid des levens. 't Is geëerd te worden van een worm, ja van een hellewicht; 't is van hatelijken bemind te worden; 't is een stuk blinkende aarde. 't Is ijdelheid, vergankelijke dingen; dingen die de ziel besmetten; dingen, die op 't allerbeste genomen, geen nut doen. 't Zijn dingen, die God u verbiedt, dingen, die ziel en lichaam in de hel brengen. Zullen die dingen u heerlijker en beminnelijker zijn dan God, dan Zijn wil, dan de dingen, waartoe de Heere lust heeft? En zal zo uw wil zich zou regelrecht tegenkanten tegen de wil Gods? Als God zegt: *Ik haat die dingen, u zult ze niet begeren, u zult ze niet zoeken, u zult ze niet beogen! Zult u dan zeggen: en ik wil ze begeren, ik wil ze zoeken, ik wil ze hebben? Zal dat lage de overhand hebben boven het hoge? Het vuile boven het heilige, het schadelijke boven het nuttige? Welaan dan, verzaakt uw eigen wil. Wilt bidden: Uw wil geschiede.*

XVII. 3. En gij, gelovige bidders, u hebt immers niet ontvangen de geest van de wereld, maar de Geest, die uit God is. Zo dringt dan die Geest u van de wereld af te zien, en het Goddelijke te willen en te zoeken. U zijt immers de hemelse roeping deelachtig, daardoor zijt gij getrokken uit deze tegenwoordige boze wereld, en zou u dan daar wederom heen willen, en de verzaakten wil van de aardse dingen wederom tot uw heer stellen? Dat liefelijke Evangelie, door 't welk gij geroepen zijt, onderwijst ons, dat wij de godloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzaken zouden; hoe zouden wij dan onder het licht van het evangelie onze eigen zondige en aardse wil volgen? Omdat u uit God geboren zijt, de Goddelijke natuur deelachtig zijt geworden; u hebt als een kind, God als uw Vader in Christus lief, en hebt een gehoorzaam hart gekregen om de wil van uw Vader te doen, en hebt een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens; ... wat hebt u dan met uw eigen zondige wil te doen, die een vijand is tegen de wil Gods? Doet

hem dan zwijgen; treedt hem onder de voet als hij opkomt, bestrijdt hem, volgt hem niet één strobreed, trekt hem uit, bidt er tegen: *niet mijn, maar Uw wil geschiede*.

XVIII. 4. Het doen van uw eigen wil baart u niet dan alle droefheid, het verwondt, bezoedelt en mismaaft de ziel, het brengt smart, onvrijheid, onvrede aan. God, al uw licht en vermaak, verbergt Zich, en laat u alleen en van verre staan treuren, en gij ligt open om met de kleinste wind van de begeerlijkheid al verder en verder afgedreven te worden. Zou gij dan uw vijand in u veilige schuilplaats geven? Nee, zendt hem henen uit, jaagt hem als een dief en moordenaar uit uw huis. Maar het verzaken van uw eigen wil brengt veel heil aan, het geeft een vrijmoedige toegang tot de Vader door Christus. 't Baart veel vrede, grote vrijheid bij zichzelf en vrijmoedigheid om zijn plicht uit te voeren bij anderen. Men bevindt zich dan ontledigd van de begeerten tot aardse dingen, en dus heeft men daar niets te verliezen en niets te vrezen. Ja het verlies van eer, van liefde, van goederen, van vermaak om Zijntwil, zal de Heere rijkelijk vergoeden met geestelijke zegeningen, en ook wel met lichamelijke, 't zij overvloedig, 't zij zoveel u nodig en nuttig is.

De tuchtiging Gods kinderlijk onderworpen te zijn.

XIX. Gij bidt met uw hart: *uw wil geschiede*, zo erkent u des Heeren hoogheid, recht en macht over u, en dat met genoegen en blijdschap, dat Hij alleen soeverein is, de Enige Heere, en zo stelt gij u dan volkomen onder Hem en onder Zijn wil, dat Hij volkomen naar Zijn wil met u handele, zoals het Hem behaagt, dat u er nietmetal in te zeggen zult hebben. En dat u 't Hem alles in handen geeft, nadat u weet, dat u tegen Hem niet doen kunt noch wilt, omdat u weet, dat Hij Vaderlijk met u handelen zal, en dat alles u ten goede zal gedijen, omdat gij met Hem verzoend zijt in Christus.

Als de Heere u dan lijden toezendt, gelijk Hij zeker al Zijn kinderen doet, niet één uitgenomen, dan hebt u te denken aan uw bede. Nu dan, onderwerp uzelf aan die kastijdende wil van uw Vader, in alle stilheid. Niet dat men geen gevoel zou hebben van het kruis; dat zou zijn de natuur uit te trekken. Ook ligt daar stil in de verachting van de kastijdende God, 't welk Gods toorn ontsteekt: Jer. 5:3 ... *Gij hebt hen geslagen, maar zij hebben geen pijn gevoeld*. Ook is dat niet tegen de onderwerping van de wil Gods, dat men gaarne van die drukkende of dreigende wederwaardigheden ontslagen was. Men mag wel bidden om verlossing, men mag wel geoorloofde middelen gebruiken om er van ontslagen te worden; maar alles moet geschieden met een omhelzing van de wil Gods. Dat men veel liever wil dat des Heeren wil over ons geschiede dan van het kruis bevrijd te worden.

Maar dan zou men zich tegen des Heeren wil kanten,

- als men verdrietig is: Spr. 3:11 ... *wees niet verdrietig over Zijn kastijding*.
- Als men daardoor moedeloos wordt, en zijn staat verwerpt, en het aanmerkt, als voortkomende van de wrekende gerechtigheid en uit toorn van God; en als men harde gedachten van God krijgt en de voorzienigheid Gods in twijfel trekt: Job 30:21. *Gij zijt veranderd in een wrede tegen mij ... Gij wederstaat mij hatelijk*. Spr. 30:9 ... *de Naam mijns Gods aantaste*.
- Als men naar de dood wenst, en gedachten krijgt met Judas naar de strop te lopen: Job 7:15. *Zodat mijn ziel de verworging kiest; de dood meer dan mijn beenderen*.
- Als men nijdig wordt om van de goddelozen voorspoed: Psalm 73:3, 14. *Ik was nijdig op de dwazen, ziende der godlozen vrede. Omdat ik de gehele dag geplaagd ben; en mijn straffing is er alle morgens*.
- Als men begint te twifelen of God wel alles regeert, of het kwaad wel van de Heere is, of Hij wel op de ellendigen ziet, hun geroep hoort, of dat Hij wel helpt. Dat is

twisten met de Almachtige. Job 40:2. Dat is zich verhard: Job 9:4 ... *wie heeft zich tegen Hem verhard, en vrede gehad?*

Als deze of diergelijke gedachten, gestalten en bewegingen opkomen, dan kant men zich tegen de Heere, dan onderwerpt men zich aan de wil Gods niet, dan haalt men zich driedubbel kruis op de hals, en de kastijding, die gij van u niet zult kunnen wegwerpen, en de smart zal u meer treffen, en het niet wél dragen zal u meerder smart zijn dan de kastijding zelf. Het kruis zal ook vermeerderd worden en langer duren, want God wil het winnen: Rom. 3:4 ... *Opdat gij gerechtvaardigd wordt in uw woorden, en overwint, wanneer Gij oordeelt.* En u zou des Heeren hart van u aftrekken: Jer. 6:8. *Laat u tuchtigen, Jeruzalem! opdat Mijn ziel niet van u afgetrokken worde.*

Hebt u het dan gewonnen? Daarom onderwerpt u in stilheid aan des Heeren kastijdende hand, en zegt: Micha 7:9, *Ik zal des Heeren gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd.* Leert van een koning uw ziel onder de Heere te buigen, die zei: Psalm 39:10, *Ik ben verstomd, ik zal mijn mond niet open doen, want Gij hebt het gedaan.*

Beweegredenen.

XX. En zou u niet?

1. Is de Heere niet de soevereine God? Mag Hij met het Zijne niet doen wat Hij wil? Hebt u reden van Hem te eisen, waarom Hij zo handelt? En wilde u wel, dat de Heere aan u gehouden was, en uw wil moest doen? Immers neen, u bent blij dat Hij God is, dat Hij vrij is, dat Hij boven alles is. Waarom zou u dan u in erkentenis van Zijn hoogheid Hem met gewilligheid niet onderwerpen, als is 't met tranen in de ogen over de smart?
2. Is Hij, gelovigen, niet uw verzoende Vader in Christus? Doet Hij het niet in liefde, al is het in Vaderlijk misnoegen over uw daden: Openb. 3:19. *Zo wie Ik liefheb, die bestraf en kastijd Ik.* Zult gij dan tegen liefde u stellen, over bewijs van liefde verdrietig zijn? Hier hapert het; men denkt: *wist ik dat God mij liefhad, ik zou het lijden gewillig en stil dragen;* maar dat baart u de verdrietigheid. Overwint deze, stelt u gedwee onder des Heeren tuchtigende hand, en u zult de genade, die God in u gelegd heeft, beter zien. In de bezoeking is men niet in staat, om uit proeven zijn staat vast te maken; maar men moet het daarvoor houden, en het geloof maar gebruiken, en 't zal u nader tot God brengen, en doen zien op Jezus. En al wat tot de Heere Jezus brengt, en door Hem tot God, dat kan geen bedrog zijn. Daarom acht het kruis wel voortkomende uit het misnoegen van God over uw zondig gedrag; maar tegelijk uit een Vaderlijk hart, om u daardoor te heiligen en van de zonde af te trekken, en onderwerpt u zo aan de Heere: Hebr. 12:9. *Wij hebben de vaders onzes vleses wel tot kastijders gehad, en wij ontzagen hen; zullen wij dan niet veel meer de Vader der geesten onderworpen zijn?*
3. De kastijding, als gij ze wel draagt, en de wil Gods daarin omhelst, zal u zeer veel nut toebrengen, dat is het oogmerk van God: Hebr. 12:10, 11. *Maar Deze kastijdt ons tot ons nut, opdat wij aan zijn heiligheid zouden deelachtig worden. En alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt geen zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij van zich een vreedzame vrucht der gerechtigheid degenen, die door dezelve geoefend zijn.* Al ziet u dan de vrucht in de kastijding niet, houdt u daarover niet vreemd, want de vrucht komt na. Daarom: *Wentel uw weg op den Heere, en vertrouw op Hem, Hij zal het maken,* Psalm 37:5. En u zult ondervinden 't geen David ondervond, en zeggen: *Het is mij goed, dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik Uw inzettingen leerde. Ik weet, dat Gij mij uit getrouwheid verdrukt hebt. Eer ik verdrukt werd, dwaalde ik; maar nu onderhoud ik uw Woord.* Psalm 119:71, 75, 67.

Het bidden verplicht tot doen van de wil van God.

XXI. Gelovige bidders, 't is niet genoeg uw eigen wil te verzaken, 't is niet genoeg des Heeren wil onderworpen te zijn in lijden. Maar u, die bidt: *Uw wil geschiede*, u weet, dat het uw plicht is de wil Gods ook te doen, door het leven naar Zijn geboden. Want dat een gelovige bidt, dat wil hij ook doen. Daarom erkent met al uw hart de verbintenis, die op u ligt, niet alleen omdat u Gods schepsel bent, maar ook door de betrekking als uw Vader in Christus. Stelt u alzo onder de Heere, zeggende: *ik ben Uw knecht, ja ik ben Uw knecht*. Biedt uzelf in die betrekking de Heere aan, en zegt: *Spreek Heere, want uw knecht hoort*. Doet geen ding roekeloos, noch omdat het u goeddunkt, maar vraagt de Heere om raad: *Heere, wat wilt Gij, dat ik doen zal?*

Vraagt niet met een begeerte, dat de Heere u antwoorde, zoals u het gaarne had, maar met een verloochendheid, zoals het de Heere behaagt, en wat Zijn wil is, dat u in iedere daad doen zult. God heeft Zijn wil in het Woord bekendgemaakt, daarom hebben wij niet telkens onmiddellijke, openbaringen van node, ook niet te verwachten, ook niet te begeren of te verzoeken. Maar wij hebben de Heere te vragen door het Woord, dat is een lamp voor onze voet, en een licht op ons pad; dan zouden wij niet beschaamd worden, als wij merken zouden op al des Heeren geboden.

Vraagt niet alleen, maar luistert gauw en begerig naar antwoord, staat op uw wacht om te horen, wat de Heere in u zal spreken, dat Hij niet alleen u aanwijze uit Zijn Woord, wat Zijn wil jegens u is, maar dat Hij de ziel levend aanrake en in liefde ontsteke tot Zijn wil, en in gewillige gehoorzaamheid u in Zijn wil overbrengende en houde.

Stelt dan de bekende wil u voor als uw enig werk, zoals David, en zegt: *Ik heb verkoren de weg der waarheid, Uw rechten heb ik mij voorgesteld. Ik heb Uw getuigenissen genomen tot een eeuwige erve, want zij zijn mijns harten vrolijkheid. Ik heb mijn hart geneigd om Uw inzettingen eeuwig te doen, tot de einde toe*.

Neemt niet alleen het besluit, en dat vast voornemen, maar voert het uit, trekt met lust aan 't werk, en wees eerbiedig om in al uw daden de Heere welbehaaglijk te zijn. Draalt niet, gaat niet met uw eigen wil, eigen belang te rade, maar aanvaardt het doen van de wille Gods met vaardigheid; haast u, en vertraagt niet des Heeren geboden te onderhouden. Al wat u doet in des Heeren dienst, doet het met een vurige geest, als brandende in ernst, omdat het u zo'n lust en vermaak is. God heeft geen behagen in een dienst, die ons lastig en zwaar valt. Daarom, hebt grote lust in des Heeren geboden, en laat het uw blijdschap zijn, dat u iets doen mag dat de Heere aangenaam zou zijn. Overwint alle uit- en inwendige verandering en tegenstand, dringt met gemoedigheid door alles heen, als het paard der Majesteit des Heeren in de strijd, *en zijt standvastig, onbeweeglijk, altijd overvloedig in 't werk des Heeren, als die weet, dat uw arbeid niet ijdel is in de Heere*, 1 Kor. 15:58.

Beweegredenen.

XXII. Welaan dan, kinderen van God, gelijk gij bidt: *uw wil geschiede*, en lust hebt om in uw standplaats des Heeren wil te doen, zo verlieft er uw ziel toe, om het met levendigheid uit te voeren. Want waar gij u wendt, u wordt omsingeld met toeroepers: *doet toch des Heeren wil!*

1. Ziet u op God, het komt Hem toe, Hij is de Hoge en Verhevene, Hij is uw Maker. Door Zijn krachtige invloed bestaat u. Als Hij die maar een ogenblik introk, u was er niet meer. Als Hij niet invloede, u zag, u hoorde, u bewoog uzelf niet. Die zo ondergeschikt, die zo afhankelijk is, en dat van de hoge, heerlijke, heilige, almachtige God, zal die met geheel zijn ziel en alle derzelve vermogens niet

ingespannen zijn in het doen van Zijn wil? De Heere heeft u, kinderen van God, lief; uit liefde heeft Hij u zijn Zoon tot een Borg en Zaligmaker gegeven. Hij heeft u verlost, u geestelijk leven gegeven, u aangenomen tot Zijn kinderen, en u de eeuwige heerlijkheid verordineerd. Zult u door dit aan te merken, geen vleugels krijgen om des Heeren wil te omhelzen, te lieven, en met een brandend hart te doen, enkel omdat Hij de Heere is, omdat Hij uw Vader is? Hierin roemde de kerk. Jes. 33:12, *De Heere is onze Rechter, de Heere is onze Wetgever, de Heere is onze Koning.*

2. Ziet gij op de wil Gods, die is beminnelijk, al wat Hij van ons wil gedaan hebben, is lieflijk: Rom. 12:2 ... *beproeven, welke de goede en welbehaaglijke en volmaakte wil van God zij.* Al wat God gebiedt, is zuiver en heilig. Psalm 19:8, 9. *De wet des Heeren is volmaakt, bekerende de ziel; de getuigenis des Heeren is gewis, de slechten wijsheid gevende. De bevelen des Heeren zijn recht, verblijdende het hart; het gebod des Heeren is zuiver, verlichtende de ogen.* Hoe kan iemand, die de Heere kent, zich inhouden van zulke wil van zijn Heere te omhelzen, en van Zijn bevelen met blijdschap te doen? Spr. 21:15. *Het is de rechtvaardige een blijdschap recht te doen.*
3. De wil van God te doen is God te verheerlijken; dat nu is alle lust, al het vermaak, al de blijdschap van een kind Gods, dat God gekend, gevreesd, verheerlijkt worde, dat Hij alleen is de Heere, de Allerhoogste, de Heilige, de Gebieder; en dat doet men en bij zichzelf, en bij anderen, als men zijn wil doet: Joh. 15:8. Hierin is mijn Vader verheerlijkt, dat gij veel vrucht draagt.
4. Onze Heere is zo goed, dat al wat men in Zijn liefde, vreze en gewilligheid tot Zijn dienst doet, het doet terugkeren op de dader van Zijn wil. Doet men des Heeren welbehagen, de Heere, - 't is een wonder, - zal wederom zijn welbehagen doen: Psalm 145:19. *Hij doet het welbehagen van dergenen, die Hem vrezen.* Hij beloont ze rijkelijk: Psalm 19:12 ... *in het houden van die is grote loon.* Al de onrustigheid van de ziel komt van zijn eigen wil te doen; maar in het doen van de wil Gods is enkel vrede: Psalm 119:165. *Die Uw wet beminnen, hebben grote vrede, en zij hebben geen aanstoot.*
5. 't Geestelijk leven in de gelovigen is klein, 't is hun droefheid dat ze niet meer toenemen; daarom begint naar uw kleine krachtjes, als een kindeke, in oprechtheid des Heeren wil te doen, en de Heere zal u wasdom geven: Joh. 15:2. *Alle rank, die.. vrucht draagt, die reinigt Hij, opdat zij meer vrucht drage.* De verberging van Gods aangezicht is het bitterste voor een kind Gods; maar het openbaren van Hem aan hem is alle zijn blijdschap. Nu, dat doet de Heere aan degenen, die zijn wil doen: Jes. 64:5. *Gij ontmoet de vrolijke, en die gerechtigheid doet, degenen, die Uwer gedenken op Uw wegen.*

Welaan dan, slaat deze weg in, die leidt tot zaligheid. Psalm 84:6, *Welgelukzalig is de mens, wiens sterkte in U is, in welker hart de gebaande wegen zijn.* vers 8, *Zij gaan van kracht tot kracht; een ieder van hen zal voor God verschijnen in Sion.*

Hoofdstuk 29

Vierde Bede

Ons dagelijks brood geef ons heden.

I. Men moet trachten ziel en lichaam in goede staat te behouden. Het is een christenspreuk van een heiden gezegd: Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano: *Men moet bidden, dat in een gezond lichaam een gezonde ziel zij.* Zij komt overeen met de wens van Johannes aan Gajus: 3 Joh. 1:2. *Geliefde! vóór alle dingen wens ik, dat gij welvaart en gezond zijt, gelijk uw ziel welvaart.* Een schoon getuigenis aan Gajus; men moet het nu doorgaans omkeren, en zeggen: *ik wens, dat uw ziel welvare, gelijk uw lichaam welvaart.*

Immers wij zien daaruit, dat men voor het lichaam ook moet zorg dragen; want zal men Gods Naam heiligen, de gemeente stichten, en de wil Gods doen, men heeft beide ziel en lichaam; en beide welgesteld, van node; als 't een deel niet welgesteld is, zo belet het 't andere deel, en het geheel kan niet wel werken.

De ziel heeft invloed op het lichaam; een welgestelde ziel helpt, een ontstelde krenkt het lichaam: Spr. 17:22. *Een blij hart zal een medicijn goed maken; maar een verslagen geest zal het gebeente verdrogen.* Het lichaam heeft ook invloed op de ziel en prikkelt door het kwade gestel: Rom. 6:12. *Dat dan de zonde niet heerse in uw sterfelijk lichaam, om haar te gehoorzamen in de begeerlijkheden deszelven lichaams.* Dit blijkt ook: Rom. 7:23. *Maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds, en mij gevangen neemt onder de wet van de zonde, die in mijn leden is.*

Het apocriefe *Boek der Wijsheid* heeft hiervan een fraaie spreuk, hfdst. 9:15, *Het verderfelijk lichaam bezwaart de ziel, en de aardse tabernakel drukt terneer het veel bezorgend gemoed.* Daarom moet men zorg dragen, dat beide ziel en lichaam in een goede staat gebracht en gehouden worden, om bekwaam te zijn ten dienste des Heeren: 1 Kor. 6:20. *Gij zijt duur gekocht; zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn.*

Ieder heeft zijn voedsel van node.

II. Zullen ze beide in welstand gehouden worden, zo hebben ze voedsel van node. De ziel is een onsterflijke geest, heeft tot haar bestaan niets van node, dan de onderhoudende invloed Gods; maar tot haar geestelijk welzijn heeft ze in dit leven geestelijk voedsel van node, 't welk is het Woord van God, door het geloof toegepast. 't Woord is het onvergankelijke zaad van haar wedergeboorte, 1 Petrus 1:23. 't Woord is haar voedsel, tot wasdom van haar geestelijk leven: 1 Petrus 2:2. *Als nieuwgeborene kinderkens, zijt zeer begerig naar de redelijke onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen.*

't Lichaam heeft ook voedsel van node, het is uit aarde, en wat uit de aarde voorkomt is deszelfs voedsel, waardoor het in wezen en beweging blijft. De onbekeerde mensen, niets in 't oog hebbende dan het aardse, zijn zeer gretig naar het aardse, en willen zich daarmee verzadigen en vermaken, en zijn in dit opzicht bijna de onredelijke dieren gelijk, alsof zij maar leefden om te eten, daar ze maar eten moesten om te leven. *Lieden, die van de wereld zijn, welker deel in dit leven is, welker buik Gij vervult met uw verborgen schat,* Psalm 17:14.

Een gelovige wil het aardse niet tot zijn deel, dat is hem te nietig, hij begeert het aardse niet als de zaak, maar als een middel tot wat anders, namelijk, om het lichaam in een

bekwame staat te houden, om de Heere te dienen. Hij weet, dat het de Heere alleen is. *Die het brood uit de aarde doet voortkomen, dat Hij het vee zijn voeder geeft, de jongen raven als ze roepen*, Psalm 147:9. Dat de Heere ook de mens zijn voedsel en deksel geeft: Psalm 145:15. *Aller ogen wachten op U, en Gij geeft hun hun spijs te zijner tijd*. Dat de Heere ook de spijskracht tot voeding moet geven; daarom ziet een gelovige op de Heere en bidt: *Voed mij met het brood mijns bescheiden deels*, Spr. 30:8. Dit leert de Heere Jezus ons bidden in de vierde bede.

Waarom deze bede in de vierde plaats gesteld.

III. Waarom de Heere Jezus in de vierde plaats stelt het bidden om onderhoud van het lichaam, en om de welstand van de ziel, daarna in de vijfde of zesde bede wil hebben gebeden, hebben wel velen onderzocht, maar wie daar naast aangekomen is, is niet zo licht te zeggen. 't Staat bij allen vast, dat dit gebed volmaakt is, niet alleen ten opzichte van de zaken die het vervat, maar ook ten opzichte van de orde.

Om die in deze bede te vinden, zeggen sommigen, dat de Heere Jezus Zich voegt naar de menselijke zwakheid, waardoor de mens zeer bekommerd is over voedsel en deksel van het lichaam, dat Hij daarom eerst leert bidden voor het lichaam, opdat hij, van de bezorgdheid van het lichaam ontslagen zijnde, te vrijer voor de welstand van de ziel kon bidden.

Anderen willen, dat de Heere Jezus ons als bij trappen van het lichamelijke tot het geestelijke wil opleiden.

Anderen delen de beden in tweeën en zeggen, dat de vier eerste beden zijn verzoeken van het goede, en dat de twee laatste zijn afbeddingen van het kwade; en delen dan de goederen in hemelse, die voorgaan in de drie eerste beden, en in lichamelijke, die als de laagste volgen in de vierde bede, waarop dan de afbeddingen volgen.

Anderen delen de beden aldus: dat de drie eerste beden onmiddellijk God tot een voorwerp des verzoeks hebben, en dat daarin het allerhoogste de eerste plaats heeft; en dat de drie laatsten de mens tot het naaste voorwerp hebben, en dat het laagste de eerste plaats heeft, omdat men moet zijn, eer men wel zijn kan. Doch wie zal in de orde ons onfeilbare redenen, die het gemoed voldoen, en geen tegenbedenkingen onderworpen zijn, kunnen geven?

Afdeling.

IV. Wij begeven ons tot de beschouwing van de bede zelf. In deze bede is onderscheidenlijk aan te merken:

1. De zaak, die verzocht wordt, *ons dagelijks brood*.
2. Voor wie wij het bidden, *ons*.
3. De manier, hoe wij het brood verzoeken te ontvangen: niet te koop, maar te geef, niet eens voor al, maar iedere dag, *geef heden*.

1. De verzochte zaak is *brood*. 't welk nader beschreven wordt, *ons*, en *dagelijks*. Brood betekent hier niet, de Heere Jezus Christus, Die Zichzelf noemt, het brood des levens, Joh. 6:35, omdat Hij het geestelijk leven in de kinderen van God is, en datzelve onderhoudt. Ook betekent het hier niet het brood in het heilig avondmaal, met verhouding en betrekking op het lichaam van Christus, gelijk 1 Kor. 10:16; maar het gewone voedsel voor het menselijk lichaam. Psalm 104:14, 15 ... *doende het brood uit de aarde voortkomen ... en het brood, dat het hart des mensen sterkt*.

- 't Betekent in 't gemeen allerlei voedsel, alle nooddruft, dat tot des mensen onderhoud dient. Jakob bereidde een grote maaltijd, en nodigde zijn broeders, om brood te eten, en zij aten brood, Gen. 31:54. Zo betekent het Hebreeuwse woord

lechem *brood*, allerlei spijze: Psalm 136:25. Die allen vlees *spijze* geeft. Dan. 10:3. Begeerlijke *spijze* at ik niet.

- Omdat hier het onderhoud van het lichaam begeerd wordt, zo wordt onder het woord brood ook *drank*, en voorts ook *deksel* verstaan, 't welk het lichaam ook van node heeft; dit drukte Jakob uit: Gen. 28:20 ... *en mij gegeven zal hebben brood om te eten, en kleren om aan te trekken*. En de apostel zegt, 1 Tim.6:8, *Als wij voedsel en deksel hebben*.
- Hier wordt alle onderhoud, en bijzonder alle spijze, door brood uitgedrukt, omdat het is de voornaamste spijze, die meest voedt: Psalm 104:15 ... *het brood, dat het hart des mensen sterkt*.
- De noodzakelijkste spijze; want zonder brood kan men niet wel leven, maar wel zonder vlees of vis, welke *toespijs* genoemd wordt, Joh. 21:15. De aangenaamste spijze: brood, smaakt altijd aangenaam, als men honger heeft, men wordt het nooit moe; de algemeenste spijze, alle staten van mensen, hoge en lage, gebruiken het. De matigste spijze, men begeert er niet meer van dan tot verzadiging.

Ons brood.

V. Dit brood wordt genoemd *ons*, ons brood. Het wordt *ons* genoemd, óf omdat wij het van node hebben tot ons bestaan, óf waaraan wij eigendom hebben.

Van nature hebben wij voor God geen eigendom aan iets, omdat wij door de zonde het recht, dat Adam tot alles had, verloren hebben; om de zonde is het aardrijk vervloekt: Gen. 3:17 ... *zo zij het aardrijk om uwentwil vervloekt; en met smart zult gij daarvan eten al de dagen uws levens*. En de zondaar is vervloekt in alles, waaraan hij zijn hand slaat: Deut. 28:17, 18. *Vervloekt zal zijn uw korf, en uw baktrog. Vervloekt zal zijn ... de vrucht uws lands*, enz. Alles, zon, maan, alles boven en beneden dient de zondaar onwillig, tegen zijn dank, en zucht tegen hem aan. Rom. 8:20-22. Nochtans is het Gods goedheid, dat Hij de zondaren, in welke Hij doch geen belangen heeft, voedsel en deksel geeft, en dat soms rijkelijker, dan aan de Godzaligen, omdat zij er niet meer van zullen hebben, en opdat zij weten dat God goed is; maar dat brood, en alles, dat zij genieten, en waarom zij bidden, is van de gelovigen, 't komt hun toe, zij hebben er eigendom aan.

- (1) Door Christus; de Heere Jezus heeft het door Zijn bloed gekocht, en hun als Zijn lievelingen gegeven: 1 Kor. 3:21-23 ... *alles is uw ... hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, zij zijn allen uw. Doch gij zijt van Christus*.
- (2) Zij hebben er eigendom aan, ten opzichte van de mensen, omdat hetgeen dat zij bezitten, hun rechtvaardig toegekomen is, door erfenis, door koophandel, door hun werk en arbeid, en wordt gesteld tegen onrechtvaardigheid, tegen luiheid, tegen verkwisting, waardoor men tot armoede vervalt, en dan door de milddadigheid van anderen moet leven. Dit toont de apostel: 2 Thess. 3:12 ... *dat zij met stilheid werkende hun eigen brood eten*. Doch als iemand zijn best gedaan heeft, en spaarzaam is geweest en hij kan het niet verder brengen, en moet door anderen bestaan, dat is niet onrechtvaardig. Maar het is zijn brood, de Heere heeft het hem gegeven, hoewel het zaliger, dat is gelukkiger, eerlijker, verkwikkelijker is te geven dan te ontvangen, Hand. 20:35. De goddelozen, hoewel zij, ten opzichte van God, geen recht tot iets hebben, zo hebben zij, ten opzichte van de mensen, recht tot alles, wat zij rechtvaardig bezitten.

Als men bidt om brood, zo bidt men ook armoede af: Spr. 30:8 ... *armoede of rijkdom geef mij niet*.

Dagelijks brood.

VI. Wij bidden om brood, om ons brood, en om *dagelijks* brood. Omdat het woord, dat hier in de grondtaal staat, in het gehele Nieuwe Testament nergens dan hier gevonden wordt, zo zijn er verscheiden gevoelens over de afkomst van het woord, doch in de zaak is geen ongerijmdheid, behalve dat de papisten door het woord af te leiden van epi, en ousia, het vertalen bovenwezig, en verstaan daardoor hun misbrood. En omdat naar hun zeggen het brood verdwijnt, of in Christus veranderd is, zo verstaan zij er Christus door, die Joh. 6 meermalen Brood genoemd wordt. Doch, behalve dat de transsubstantiatie een enkele versiering is, zo brengt dit woord dat niet mee, als het al van epi ousia afkwam: want het woord ousia, betekent nooit in het Nieuwe Testament *wezen*; maar in beide verzen van Lukas 15:12, 13, (want in meer wordt het niet gevonden) betekent het *'t goed*, de tijdelijke goederen: *Geef mij het deel des goeds. Zijn goed doorgebracht.*

En zo men het al uit de heidense filosofen overbracht, en nam het voor bovenwezen, dan betekende het niet bovennatuurlijk, geestelijk brood, dat ligt in 't woord geheel niet; maar bovenwezig zou dan zoveel te zeggen zijn, als brood dat wij boven, behalve ons wezen van node hebben, om ons wezen te ondersteunen en te onderhouden. Zo nemen velen van de Gereformeerden dit woord.

Anderen achten dat het afkomt van het woord epeimi, *volgen, in de plaats komen*. In aor, 2. part. act. epioon epiousa, en daar vandaan epiousiov, *volgende, dat volgt*. Zo wordt het genomen, Hand. 7:26, epioush hmera *de volgende dag*. In deze zin staat er, hoewel met een ander woord: Jak 2:15 ... *en gebrek zouden hebben aan dagelijks voedsel*. En Lukas 11:3, wordt, in deze bede bij dit woord gevoegd *elke dag*. Waaruit het bovengezegde woord, gepast vertaald wordt *dagelijks, brood dag bij dag volgende*; want 't is het bevel van God, dat de mens besta, niet door eens of altemet eens, maar door alle dagen spijs te gebruiken. Dit is het eerste deel, de verzochte zaak.

Het eten voor zichzelf en anderen.

VII. 2. Het tweede deel behelst de personen voor wie wij lichamenlijk onderhouden verzoeken. *Ons*, geef ons. Door dit *ons* wordt verstaan:

- (1) De bidders zelf; want men is zichzelf de naaste, de liefde moet van ons zelf beginnen, wij moeten onze naaste liefhebben als ons zelf. Dus moet de liefde wel van ons beginnen, doch zij moet in ons niet eindigen, maar doorgaan tot onze naaste, en zo:
- (2) Bidden wij voor alle kinderen van God, die met ons God aanspreken, *onze Vader*, en zo bidden wij voor de gehele gemeente Gods, alsof men zei: *Uw kinderen, Uw kerk is weerloos. Zij kunnen, zij willen van haar niet beschikken, en door recht of onrecht wat passen te raken, gelijk de wereld doet, en daar maar op uit zijn om Uw kinderen en kerk te benadelen, zo veel zij kunnen. Daarom verzorgt Gij hen, en geef hun voedsel en deksel, opdat zij bestaan mogen, dat de wereld zie, dat Gij hun God en Vader zijt, Die hen bewaart en verzorgt.*
- (3) Nog gaat de liefde verder, en zo ook het medelijden, en men bidt voor alle mensen, die uit een bloede met ons geschapen zijn, hetzelfde leven met ons hebben, gelijk wij voedsel en deksel van node hebben, dat ook de Heere, Die hun leven gegeven heeft, ook het leven door spijs wil onderhouden. Want zij aarden naar hun hemelse Vader, die doet Zijn zon opgaan over bozen en goeden, en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen, Matth. 5:45. *De Heere is aan allen goed; en Zijn barmhartigheden zijn over al Zijn werken*, Psalm 145:9. Hierover zijn zij blijde en loven er God over, en dus zijn zij bewogen om het goede voor zich te verzoeken.

En dat als een vrij geschenk.

VIII. 3. Het derde deel is de manier, op welke zij het bidden. Zij eisen niet alsof het van hun ware, zij willen het niet kopen; maar zij verzoeken het *te geef*, uit onverdiende goedheid, *geef*. Zij begeren het niet eens voor al hun leven, maar telkens, *heden*. Als wij bidden geef, zo erkennen wij:

- (1) Dat wij door ons zelf niet kunnen bestaan.
- (2) Dat wij het voedsel niet kunnen maken, noch de spijze kracht tot voeding kunnen geven.
- (3) Dat wij het niet verdiend hebben; maar dat wij ons, door de zonde, hetzelfde onwaardig gemaakt hebben.
- (4) Dat het de Heere is, Die de aarde vruchtbaar maakt, en het brood uit de aarde doet voortkomen, Psalm 104:14. Dat de Heere ieder zijn bescheiden deel geeft. Dat de Heere de spijze kracht tot voeding geeft, en dat noch onze zorg, noch onze arbeid, noch de spijze zelf, zonder des Heeren zegen ons ten goede kunnen gedijen. Als de Heere alle stok des broods, en alle stok des waters wegneemt, gelijk Hij dreigt, Jes. 3:1. *Zo eet men, maar niet tot verzadiging; gij drinkt, maar niet tot dronken worden toe; gij kleedt u, maar niet tot uw verwarming; en wie loon ontvangt, die ontvangt dat loon in een doorboorde buidel*, Hag 1:6. Maar daarentegen, als des Heeren zegen daarbij is, dan gaat alles voorspoedig: Psalm 65:11, 13. *Gij kroont het jaar Uwer goedheid; en Uw voetstappen druipen van vettigheid. De velden zijn bekleed met kudden, en de dalen zijn bedekt met koren*. Dan is de spijze tot verzadiging, en het deksel tot verwarming: Jes. 23:18 ... *opdat ze eten tot verzadiging, en dat zij gedurig deksel hebben*. Dus hebben wij als kinderen de Heere als onze Vader te bidden, dat Hij ons spijze wil geven om te eten, en kleren om aan te trekken, dat Hij ons gezondheid wil geven, om ze te nuttigen, dat Hij de spijze kracht tot voeding geve, omdat wij in alles van de Heere afhangen, en van Hem alles verwachten.

En telkens, als wij het van node hebben, *heden*.

IX. Wij bidden, dat God het ons *heden* wil geven. *Heden* is telkens, als wij het van node hebben, en wij hebben het iedere dag van node, en iedere dag is *heden*. Zo bidden wij het niet eens voor al, maar dat wij het voor iedere dag telkens wederom opnieuw mogen ontvangen; niet dat wij het alle dagen opmaken, want God geeft altemet op één dag rantsoen voor vele dagen. Maar iedere dag erkennen wij dat het van de Heere is, dat wij hebben, dat de Heere het heeft bewaard, en ons heeft laten houden, en dat wij daarvan ook deze dag mogen eten tot verzadiging en tot sterkte, *want de mens zal bij brood alleen niet leven; maar bij alle woord, dat door de mond Gods uitgaat*, Matth. 4:4. En hebben wij niets op voorraad, dat wij verzoeken dat God het ons op deze dag geve, alzo Hij het geven wil, en geven kan, al zien wij niet waar het vandaan zal komen: Psalm 145:15. *Aller ogen wachten op U; en Gij geeft hun hun spijs te zijner tijd*. O, dat leven uit de hand van God, dat onbekommerd vertrouwen is zo zoet! Dit leert ons niet lekker te zijn.

X. Deze bede geeft ons vele noodzakelijke en nuttige lessen.

Als wij bidden om brood, dat geeft ons te kennen, dat wij niet lekker moeten zijn, dan is men in zijn bidden niet aangenaam; hiervan zegt de apostel, Jak 4:3, *Gij bidt, en gij ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt, opdat gij het in uw wellusten doorbrengen zoudt*. Lekker is niet, als men onderscheid kan proeven, als men de ene spijze liever eet dan de andere, als men, ziek zijnde, overdenkt wat ons lusten zou, als men soms zich met lekkere spijze vermaakt, het vette eet, en het zoete drinkt, en delen zendt aan de armen, Neh. 8:11. Maar lekker is:

- (1) als men, gezond zijnde, praktiseert wat lekker is, en hoe men het op het lekkerste zal bereiden.
- (2) Als men gedurig verlangt naar wat lekkers, naar te gast te gaan, en vette tafels zich verbeeldt.
- (3) Als men met het lekkere zoveel opheeft, alsof het al het vermaak was, en daar veel van praat.
- (4) Als men het zoekt, het kost wat het kost, al zou men het anderen af borgen om nooit te betalen.
- (5) Als men gemelijk is in zijn geest, als men niet wat lekkers heeft, en als de spijs niet wel bereid is, als men pruilt, mort, ja verdrietig en toornig wordt, en doorgaans op de kok kijft.
- (6) Als men dan wat lekkers heeft, 't zij aan zijn eigen of aan eens andermans tafel, dan de buik op de leest, dan zich vol te kroppen en zo te overladen, dat men nergens toe bekwaam is dan tot slapen.

Kwade gevolgen van de lekkerheid.

XI.

1. Gij lekkertand! hoe kunt u bidden om brood, daar u zatheid van brood hebt, en uw ziel walgt van brood, als te laffe en onsmakelijke spijs, en het alleen gebruikt om andere spijzen te lekkerder te doen smaken? Brood is spijs, andere spijs is toespis; maar u keert het om en brood is uw toespis. U bidt deze bede niet van harte, en bespot God door uw onaandachtig en oneerbiedig rabbelen. En als u er enige aandacht bij hebt, zo ligt het in de grond niet om brood, maar om lekkernijen.
2. En zo kunt gij licht overtuigd zijn bij uzelf, dat gij de buik meerder dient dan God! Foei u! gij afgodendienaars met uw vuile afgod; van deze spreekt de apostel: Filip. 3:19. *Welker einde is het verderf, welker God is de buik, en welker heerlijkheid is in hun schande.*
3. Door uw lekkerheid berooft gij uw kinderen, zodat zij arm zijn als zij groot geworden zijn, daar zij in goede doen zouden geweest zijn, indien gij spaarzaam waart geweest, en gij zelf komt wel tot grote armoede, zodat gij van de armbezorgers moet onderhouden worden. Dit voorzegt u Salomo, Spr. 23:20, 21, Zijt niet onder de wijnzuipers, noch onder de vleesvreter; want een wijnzuiper en vraat zal arm worden. Die altijd het zoete wil drinken, het vette en smakelijke wil eten, zal geen goederen voor zich, noch schatten voor zijn kinderen vergaderen: Spr. 21:17 ... *die wijn en olie liefheeft zal niet rijk worden.*
4. Als men een lekkere tafel gewend is, en het geld begint te ontbreken, dan slaat men kwade wegen in, men neemt op rente, men lost en borgt, men liegt en bedriegt, en ten laatste speelt men bankroet, en laat weduwen en wezen, die men het ontstolen heeft, tranenbrood eten.
5. Lekkertanden zijn doorgaans onbarmhartig over de armen, men heeft op zijn tafel van node, voor een arme Lazarus is niet over, en zo hebben zij een onbarmhartig oordeel wederom te verwachten.
6. En als u zo rijk blijft, dat u tot aan uw dood lekkerlijk leeft, wat dan? In de hemel? Nee; maar 't zal u gaan als de lekkere en prachtige rijke man, die na zijn dood zich in de hel bevond, en niet een druppel water tot zijn verkoeling mocht hebben, Lukas 16:20, enz. Hoort wat de Heere u dreigt, Amos 6:1, *Wee de gerusten.* vers 4, *Die daar weelderig zijn op hun koetsen, en eten de lammeren van de kudde, en de kalveren uit het midden van de meststal.* vers 7, *Daarom zullen zij nu gevankelijk heengaan onder de vorsten.* vers 8, *Daarom zal Ik de stad en haar volheid overleveren.* Drukt het woord van de apostel op uw hart, Jak 5:1, *Weent en huilt.*

vers 5, Gij hebt lekkerlijk geleefd op de aarde, en wellusten gevolgd; gij hebt uw harten gevoed, als in een dag van de slachting.

Naarstigheid.

XII. Wij bidden niet alleen om brood, maar om ons brood dat leert ons naarstig te zijn, omdat wij het begeren door die weg, waardoor God het wil geven. God nu wil het door onze arbeid geven, daarom moet men arbeiden ieder in zijn stand en zijn beroeping, in welke hij van God gesteld is; heeft men genoeg op voorraad, men moet evenwel geen doodeter zijn, en zich maar als een varken mesten. Maar enige bezigheid bij de hand nemen, en om zichzelf wil, en ook om andere mensen aan werk te helpen, alsmede om armen te rijkelijker mede te delen.

Want:

1. Wat is een leeg mens, dan *een duivelsoorkussen*, gelijk het spreekwoord zegt? Dat is, hij is een voorwerp van des duivels werkingen, op ledigen heeft hij de beste vat, om hen tot allerlei zonden te brengen. Een leeg en lui mens is een broeinest van allerlei ijdele en zondige gedachten, en daaruit voortkomende daden, ja tot zulke, die men anders nooit zou gedacht hebben.
2. Als men bidt en niet wil werken, zo verzoekt men God, men wil dat God om onzentwil wonderen doe, en van zijn gewone weg van Zijn voorzienigheid afsta: een zonde, die God tergt en van God met nadruk verboden: Deut. 6:16. *Gij zult den Heere, uw God, niet verzoeken.* Hoe Israël het God verzoeken bekwam, is te lezen in de reizen van de kinderen Israëls in de woestijn. Ziet daar ook van Psalm 106:13-15. *Zij verbeidden naar zijn raad niet, maar zij werden belust met lust in de woestijn, en zij verzochten God in de wildernis. Toen gaf Hij hun hun begeerte; maar Hij zond aan hun zielen een magerheid.* Num. 11:33, *Dat vlees was nog tussen hun tanden, eer het gekauwd was, zo ontstak de toorn des Heeren tegen het volk, en de Heere sloeg het volk met een zeer grote plaag.* Dat komt van God te verzoeken, en dat hebben de bidders om brood, die niet willen werken, en de gewone weg Gods niet willen inslaan, te verwachten.
3. Een luiaard is:
 - (a) hatelijk bij God; de luie ezel wilde God niet hebben, Exod. 13:13.
 - (b) Lastig voor anderen en veracht bij een ieder, niemand ontfermt zich over hem, Spr. 10:26.
 - (c) Hij verteert zichzelf, hij weet niet, hoe hij de tijd zal doorbrengen, hij is zichzelf tot een last, hij vervalt tot de uiterste armoede: Spr. 6:9-11. *Hoe lang zult gij, luiaard! neerleggen? wanneer zult u van uw slaap opstaan? Een weinig slapens, een weinig sluimerens, een weinig handvouwens, al neerliggende; zo zal uw armoede u overkomen als een wandelaar, en uw gebrek als een gewapend man.* Spr. 23:21 ... *de sluimering doet verscheurde kleren dragen.* Daarom, die bidt om ons brood, die moet arbeidzaam zijn in, een eerlijk beroep en de middelen gebruiken, die God hem belast als Hij hem brood belooft; het arbeiden is de oorzaak niet, maar alleen een middel, waardoor hij rechtvaardig verkrijgt, dat God hem geeft.
 - Dan eet hij zijn brood voor God en mensen: 2 Thess. 3:12 ... *dat zij met stilheid werkende hun eigen brood eten.*
 - In het geloof biddende, en in gehoorzaamheid werkende, dan zal alles gezegend zijn, 't zij als men veel heeft of weinig, of het mager is of vet: Psalm 37:16. *Het weinige dat de rechtvaardige heeft, is beter dan de overvloed veler goddelozen.* Hij eet het met vrijer hart als zijn eigen, een korstje brood smaakt hem lekker, omdat hij het van zijn hemelse Vader ontvangt, en het door Christus' bloed

gekocht is, de vloek is er af, de zegen is er in, een weinigje verzadigt en versterkt hem. De Heere geeft hem de zegen, waarom Mozes bad, Psalm 90:17, *Bevestig Gij het werk van onze handen over ons; ja, het werk onzer handen, bevestig dat.* Hij verkrijgt de belofte aan de Godvrezenden gedaan, Psalm 128:2, u zult eten de arbeid uwer handen. Daarom ora et labora *bidt en arbeidt.* Alles, wat uw hand vindt om te doen, doet dat met uw macht, Pred. 9:10.

Onbezorgdheid.

XIII. Als wij bidden om dagelijks brood, dat God ons dat van dag tot dag geve, zo worden wij vermaand niet bezorgd te zijn, hoe het met ons gaan zal al de dagen van ons leven, of wij wel genoeg zullen hebben voor al ons leven, of wij niet wel tot armoede zullen vervallen, en met onze kinderen gebrek hebben, waar onze kinderen en kindskinderen van leven zullen: want als onze begeerten en bekommelingen zijn over veel, en over al ons leven, ja over onze verre nakomelingen, dan kan men immers niet bidden om brood voor deze dag. Daarom zal men met een waarachtig hart deze bede bidden, zo moet men met het tegenwoordige tevreden zijn, en niet bezorgd zijn over de dag van morgen; maar als kinderkens, die, als zij honger hebben, van hun ouders spijsje verzoeken, en voor het toekomende niet zorgen. Met veel meer grond hebben de kinderen van God uit de hand van hun hemelse Vader te leven en Hem te vertrouwen, dat Hij hen verzorgen zal. Want:

- (1) De bezorgdheid pijnigt de mens, men brengt zichzelf veel smart aan. De bezorgdheid verteert de levendigheid van de ziel en het lichaam, men trilt en beeft over de toekomende dag, men wankelt over de voorzienigheid Gods, of men merkt God aan als toornig, als onbarmhartig, als onverbiddelijk; men verwerpt zijn staat, men vervalt tot vele dwaze en schandelijke begeerlijkheden, en ligt open voor de aanvallen van de duivel.
- (2) Wat hebt u ooit met alle uw bekommelingen gewonnen? U zult immers zeggen: *nietmetal.* Wel wat hebt u dan te doen met hetgeen dat geen nut, maar schade aanbrengt: Matth. 6:27. *Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, één el tot zijn lengte toedoen?* Psalm 127:2. *Het is tevergeefs, dat u vroeg opstaat, laat opblijft, eet brood van de smarten.*
- (3) 't Is in gedurige zonde te leven; want bezorgd te zijn is een klaar teken, dat men het goed tot zijn vertrouwen wil hebben, als men zo veel had als men begeerde, dan zou men niet bezorgd zijn over de toekomende dag; en waarom dan niet? Omdat men het in zijn kas heeft, waarvan men leven kan? Zo is dan niet God, maar 't goed uw vertrouwen; nu, waarop men vertrouwt, is zijn God, zo is dan het bezorgd zijn afgoderij. Zult u dan, gelovigen, uw God afgaan en het geld meer achten en vertrouwen dan God? Schrikt dan voor die gruwel, die velen in de hel brengt: Openb. 21:8 *de afgodendienaars ... is hun deel in de poel, die daar brandt van vuur en sulfer.* Daarbij is de verkniezende bekommering een gedurige ontering van God. u toont, dat God u niet algenoegzaam is, dat u wat anders dan God stelt tot uw deel, tot uw lust, tot de rotssteen van het hart: recht anders deed Asaf, Psalm 73:25, 26. U geeft een kwade indruk aan anderen van God, alsof Hij Zijn kinderen verwaarloosde en niet bezorgde. Is het niet tot oneer van een rijke vader, als zijn kinderen andere lieden naar de handen zagen en gingen bedelen om een stuk brood? Zou u God, uw hemelse Vader, die oneer aandoen? Ver zij dat van u! Daarom wees niet bezorgd en laat de ontsteldheid van uw aangezicht anderen niet te kennen geven, dat u God mistrouwt.
- (4) De bezorgdheid belet velen, dat zij niet bekeerd worden, zij komen wel eens tot de overtuiging, wel eens tot een voornemen, *ik zal dan nu opstaan, ik zal mede God*

zoeken; maar de zorgvuldigheden trekken hen wederom tot de aarde; de zorgvuldigheden zijn de doornen, die het zaad verstikken: Matth. 13:22. Die in de doornen bezaaid is, deze is degene, die het Woord hoort; en de zorgvuldigheid van deze wereld, en de verleiding des rijkdoms verstikt het Woord, en het wordt onvruchtbaar. Gelijk de zorgvuldigheid velen van de bekering afhoudt, zo belet zij de bekeerden in hun groei; wat zouden velen voortgaan, welke mannen zouden zij worden, zo de zorgvuldigheid hen niet belette! Welaan dan, Godzaligen, verheft u boven de aarde, zij is te nietig, te vuil, te schadelijk, dat u daarnaar zou omzien, en daarnaar hunkeren.

- (5) De tijd is hier kort, niets kan u toch hier vergenoegen, waarom dan zo bezorgd over dat nietige? Waarlijk, u hebt nog te veel op met de aarde en te weinig met de hemel.
- (6) Is niet God uw Deel? Is Hij niet uw Vader? Heeft Hij u Zijn Eigen Zoon niet geschonken? Rom. 8:32. *Die ook Zijn Eigen Zoon niet gespaard heeft, maar heeft Hem voor ons allen overgegeven, hoe zal Hij ons ook met Hem niet alle dingen schenken?* Daarom dan, *zijt niet bezorgd voor uw leven, wat u eten en wat u drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmee gij u kleden zult*, Matth. 6:25. *Werpt al uw bekommernissen op Hem, want Hij zorgt voor u*, 1 Petrus 5:7. *Wentel uw weg op de Heere, en vertrouw op Hem; Hij zal het maken*, Psalm 37:5. *Zijt vergenoegd met het tegenwoordige*, Hebr. 13:5. Daarom zijt u in staat om met een kinderlijk hart te bidden: *Ons dagelijks brood geef ons heden.*

Niet nijdig te zijn.

XIV. Als wij bidden: *geef ons*, zo bidden wij niet alleen voor ons, maar ook voor anderen. Daarom moeten wij niet nijdig zijn, als een ander wat krijgt, ja meer dan wij. Want:

1. Wij hebben het voor hem gebeden, indien wij recht bidden. En als wij nijdig worden, omdat hij op ons gebed wat of veel krijgt, dat was een teken, of dat wij berouw hadden van ons bidden, óf dat wij het niet gemeend en met God gespot hadden.
2. En wie zijt gij, dat u nijdig zou worden over eens anders geluk? Weet u niet, dat u niet een bete broods in uw mond, en niet een draad om uw huid waardig zijt, dat het enkel lankmoedigheid Gods is, dat u nu al niet in de hel ligt, dat het een grote goedheid Gods is, dat u bij mensen moogt verkeren, dat u een dienaar en slaaf van de minste mocht zijn; en zou u dan nijdig zijn? Of meent u dat u wat groots bent, dat het u toekomt? Zwijgt!
3. Is het de Heere niet, die het anderen geeft? God is immers vrij; mag Hij met het Zijne niet doen wat Hij wil? Of zou Hij u moeten vragen, hoeveel Hij aan die, en hoeveel aan die zou geven? Is uw oog boos, omdat de Heere goed is? Schaamt u dan voor God en mensen, dat een nijdige gedachte in u opkomt.

Mededeelzaamheid.

XV. Gij die bidt, geef ons, u past, en u wordt door dat bidden verplicht tot mededeelzaamheid. Want als velen te samen een verzoek doen, en het wordt aan een gegeven, zo moet het verdeeld worden onder allen, in wier naam het verzocht was; als vele arme verdrevenen voor een deur staan bedelen, als een die gift ontvangt, en hij houdt het voor zichzelf, zo ontsteelt hij het de ander, voor welke het ook gegeven was. Nu dan, u bidt niet: geef *mij*, maar: geef *ons*; zo moeten anderen daarmee van hebben. Niet zo, dat u 't alles, wat u ontvangt, terstond moet opdelen; want u hebt het ontvangen als een rentmeester, om het op bevel uit te geven. Als er dan behoeftigen zijn, die iets

van u verzoeken, of het komt tot uw kennis, dat elders een noodlijdende is, dan moet uw medelijden gaande worden, en uw hand moet vaardig zijn om te geven. Doch zo, dat u gever moogt blijven, en uw gezin en kinderen in staat blijven; buitengewone tijden en gelegenheden eisen ook wat buitengewoons. Ziet dan toe, dat u in waarheid en in vrijmoedigheid moogt bidden: *geef ons*.

1. Neemt tot een voorbeeld van een mededeelzaam man Job, en van een vrouw Dorkas. Jobs mededeelzaamheid wordt beschreven, Job 29:15, 16. *De blinden was ik tot ogen, en de kreupelen was ik tot voeten. Ik was de nooddruftigen een vader*, Job 31:16, 17, 19, *Zo ik de armen hun begeerte onthouden heb, of de ogen van de weduwe heb laten versmachten; en mijn bete alleen gegeten heb; zo ik iemand heb zien omkomen, omdat hij zonder kleding was, en dat de nooddruftige geen deksel had!* enz. Van Dorkas staat: Hand. 9:36, *Te Joppe was een zekere discipelin, met name Tabitha, dat overgezet zijnde, is gezegd Dorkas. Deze was vol van goede werken en aalmoezen, die zij deed.* vers 39, *En al de weduwen stonden bij hem, wenende en tonende de rokken en kleren, die Dorkas gemaakt had.* Gelukkig is hij en zij, die zulke voorbeelden navolgt.
2. Hoe hoog u de mededeelzaamheid wordt aanbevolen, is te zien, Deut. 15:7. Wanneer er onder u een arme zal zijn ... zo zult gij uw hart niet verstijven, noch uw hand toesluiten voor uw broeder, die arm is. vers 2, Maar gij zult uw hand mildelijk opendoen. Dit te gehoorzamen, is Gode aangenaam. Hebr. 13:16, En vergeet de weldadigheid en de mededeelzaamheid niet; want aan zodanige offeranden heeft God een welbehagen. Ja drukt op uw hart dat grote woord des apostels, 2 Kor. 9:7, God heeft een blijmoedige gever lief. vers 6, Die spaarzaamelijk zaait, zal ook spaarzaamelijk maaien; en die in zegeningen zaait, zal ook in zegeningen maaien. Doet deze plaatsen uit velen hier nog bij, Spr. 19:17, Die zich des armen ontfermt, leent de Heere; en Hij zal hem zijn weldaad vergelden. Wilt u dan in waarheid bidden en wilt u verhoord worden, zo deelt blijmoedig mede, en zo u het niet doet, zo zijt u een onrechtvaardige bezitter van 't geen u hebt, en ziet toe dat er de vloek niet in kome.

God erkennen als de Gever van alles.

XVI. Omdat u tot God bidt om dagelijks brood, zo is het noodzakelijk, dat u gelooft, dat alle goede giften en de zegen over 't geen u hebt, van God afkomt, en dat u God erkent voor de oorsprong van alle goed, gelijk Hij waarlijk is: Jak 1:17. *Alle goede gaven en alle volmaakte gift is van Boven, van de Vader der lichten afkomende.* Alles wat er is, is Godes; heeft iemand iets, hij heeft het van God: Hoséa 2:7, 8. *Dat Ik haar het koren, en de most, en de olie gegeven heb, en haar het zilver en goud vermenigvuldigd heb ... Mijn koren, Mijn most, Mijn wol, Mijn vlas.* De mens is maar een naakte pier, al wat hij heeft komt niet uit hem voort, hij heeft het alles van een ander, alleen van God ontvangen: 1 Kor. 4:7 ... *wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen?* De Heere doet het brood uit de aarde voortkomen. De Heere geeft ieder zijn bescheiden deel; de Heere geeft de spijze kracht tot voeding; de Heere onderhoudt mensen en beesten; geeft zelfs het vee zijn voeder, de jongen raven als ze tot Hem roepen.

Omdat alles des Heeren is, en de Heere van het Zijne een ieder meedeelt, zo moet men hetgeen wij van node hebben, van de Heere afbidden. Hem als de oorsprong en Gever erkennen. Doch in de gestalte niet als schepsel, maar *als een verzoend kind in Christus*, met een kinderlijk hart. Ontvangen wij iets, het te ontvangen uit de hand van God, als onze vader, en vergenoegd zijn met hetgeen de Vader geeft, zij 't zij veel of weinig, 't zal genoeg zijn.

Dat wij het dan niet verkwisten, maar met een vrolijk hart gebruiken, en dat wij dan altijd ons hart verheffen naar boven, naar de Gever met een dankbaar hart en met een mond, vervuld met des Heeren lof.

O Jeruzalem! roem de Heere; o Sion! loof uwen God. Want Hij maakt de grendelen uwer poorten sterk; Hij zegent uw kinderen binnen in u. Die uw landpalen in vrede stelt; Hij verzadigt u met het vette van de tarwe, Psalm 147:12-14 Dat eist, dat verwacht God, daar heeft Hij behagen in. Deut. 8:10, 11. Als gij dan zult gegeten hebben, en verzadigd zijn, zo zult gij den Heere uw God loven over dat goede land, dat Hij u zal gegeven hebben. Wacht u, dat gij den Heere, uw God, niet vergeet.

Hoofdstuk 30

Vijfde Bede

Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

I. De zaligheid van de mensen bestaat in de gemeenschap met God. De mens heeft brood van node, opdat hij leve; daarom heeft de Heere ons leren bidden om brood. Maar dat is de zaak niet, de mens heeft een redelijke en Godkennende, onsterfelijke ziel, die kan niet verzadigd worden, dan met God zelf. Een natuurlijk mens is met het aardse wel tevreden, als hij dat maar krijgen kan, gelijk zij beschreven worden, Psalm 17:14, *Lieden, die van de wereld zijn, welker deel in dit leven is, welker buik Gij vervult met Uw verborgen schat.* En God laat ze niet heengaan, zonder hun goed gedaan te hebben: Hand. 14:17. *Hoewel Hij nochtans Zichzelf niet onbetuigd gelaten heeft, goed doende van de hemel, ons regen en vruchtbare tijden gevende, vervullende onze harten met spijs en vrolijkheid.*

Daarmee zet God hen af. Maar God heeft wat groters voor de zijnen weggelegd, en Hij geeft hun ook een hart, dat met het aardse niet tevreden is, maar de Heere begeert, en kiest tot zijn deel. Zij maken de woorden van Asaf met al hun hart de hunne, Psalm 73:25, 26. *Wie heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op der aarde! Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen mijns harten en mijn Deel in eeuwigheid.* vers 28, Maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen. Met volkomenheid van het hart bieden zij zich aan ten dienste des Heeren, maar zij weten, dat God van de goddelozen, zijnde zijn vijanden, niet gediend wil zijn. Tot hen zegt God: *Wat hebt gij mijn inzettingen te vertellen, en neemt Mijn verbond in uw mond?*

De zonden beletten die.

De Godzaligen zien, dat de zonde, die een scheiding maakt tussen God en de mens, moet weggenomen worden, zal God Zich aan hen openbaren, zullen ze met vrijmoedigheid tot God kunnen naderen zullen ze met een bevredigd gemoed Hem dienen. Daarom zijn zij zeer begerig naar de verzoening met God, en bidden telkens om de vergeving van de zonden, gelijk de Heere Jezus ons leert in de vijfde bede te bidden: *Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.*

Afdeling.

II. Deze bede begrijpt:

- eerst een verzoek, *vergeef*, enz.
- Ten tweede wordt er de gestalte van de bidder bijgevoegd, *gelijk wij*, enz.

In het verzoek is aan te merken het voorwerp, schulden, *onze schulden*, en de verzochte daad naast de schulden, *vergeef ons*.

Schulden stellen verbintenis.

III. Schulden. Lukas 11:4 staat *zonden*. Zonden maken schulden. Om te kennen wat schuld is, moeten deze drie zaken aangemerkt worden:

1. De mens is ten enenmaal en in alle opzichten aan God verbonden, en als Schepper aangemerkt, zo heeft hij zijn wezen, zijn leven, zijn mogendheden naar de ziel, en krachten naar het lichaam van God, niet als een daad, die eens geschied is, zijnde de mens daarna zijn eigen meester, en bestaande door zichzelf. Maar hij staat en beweegt

zich door de gedurig invloeiende en onderhoudende kracht Gods, daarom is de mens verbonden, alles wat hij is voor God te zijn, niet bij wege van dankbaarheid alleen, maar door een nauwer band van verplichting, dan wij kunnen nadenken.

Hij is ook verbonden aan God door het Verbond der werken, in Adam aan het menselijk geslacht opgericht, belovende zaligheid op voorwaarde van gehoorzaamheid, in welk verbond de mens geheel zich heeft ingegeven, en zo ligt er op de mens een verplichting van onderworpen gehoorzaamheid.

Ook is hij aan God verbonden, als Wetgever, Die macht heeft om hem te gebieden, en wie te gehoorzamen de mens door zijn natuur schuldig is, Lukas 17:10. Deze verbintenis keurt de mens goed en of hij de banden verbreekt, niemand is er evenwel, die zeggen durft, of zeggen wil, dat hij aan God niet verbonden is.

Die van ieder wordt toegestemd.

IV. 2. Die verbintenis, hoe goed gekeurd, heeft de mens verbroken én hij verbreekt ze nog dagelijks door zich te onttrekken aan de gehoorzaamheid aan God, en met gedurig tegen die verplichting aan te gaan. Dit noemt de Heilige Schrift:

- *zondigen*: Psalm 51:6. *Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd en gedaan dat kwaad is.*
- *Overtreden tegen de Heere*: Jes. 1:2 *Ik heb kinderen groot gemaakt ... maar zij hebben tegen Mij overtreden.*
- *De wet overtreden*: Dan. 9:11. *Geheel Israël heeft Uw wet overtreden.*
- *Het verbond overtreden*: Hos 6:7. *Zij hebben het verbond overtreden als Adam.*
- *De wetten Gods verscheuren*: Jer. 5:5 ... *zij hadden te samen het juk verbroken, en de banden verscheurd.*
- *God, zijn wet, zijn verbond verlaten*: Jes. 1:4 *Zij hebben den Heere verlaten.* Jer. 9:13 *Omdat zij mijn wet verlaten hebben.* Jer. 22:9 *Omdat zij het verbond des Heeren, huns Gods, hebben verlaten.*
- *Ongehoorzaam zijn*: Rom. 2:8 ... *die van de waarheid ongehoorzaam zijn.*

De zonde wordt verzaard door de hoogheid van God, en des mensen afhankelijkheid; door de vrijwilligheid en moedwilligheid; door de gedurigheid en veelvuldigheid; en hoe groter het licht en levendiger het geweten is, zoveel groter is ook de zonde.

Daarop volgt straf.

V. 3. Uit het verbreken van de band, die op de mens ligt, brengt hij op zich schuld, dat is verbintenis tot straf: Heb 10:29. *Hoe veel te zwaarder straf, meent gij, zal hij waardig geacht worden?* Rom. 1:27 ... *de vergelding van hun dwaling, die daartoe behoorde, in zichzelf ontvangende.*

Uit zonde komt schuld, ja verbintenis tot de eeuwige verdoemenis: Rom. 5:16 ... *want de schuld is wel uit een misdaad tot verdoemenis.* Door de zonde is de mens gekomen onder de vloek, die uitgesproken is: Deut. 27:26. *Vervloekt zij, die de woorden van deze wet niet zal bevestigen.* Daardoor is hij in vijandschap met God, en waardig verstoten te worden en eeuwig te dragen de onverdraaglijke toorn van God: Psalm 5:5 ... *de boze zal bij U niet verkeren.* Rom. 2:8, 9 ... *verbolgenheid en toorn, vergolden worden: verdrukking en benauwdheid over alle ziel des mensen, die het kwade werkt.* 2 Thess. 1:9. *Dewelken zullen tot straf lijden het eeuwig verderf, van het aangezicht des Heeren.*

't Zijn onze schulden.

Dit is schuld, en deze schuld wordt van ieder mens erkend. Van heidenen: Rom. 1:32 ... *daar zij het recht Gods weten, namelijk dat degenen, die zulke dingen doen, van de dood waardig zijn.*

Dit wordt erkend van allen, die onder de bediening des Woords zijn: Deut. 27:20 ... *en al het volk zal zeggen: Amen.*

Dit stemmen de gelovigen toe: Psalm 51:6 ... *opdat Gij rechtvaardig zijt in Uw spreken en rein in Uw richten.* Micha 7:9 *Ik zal des Heeren gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd.*

Zal iemand recht bidden om vergeving van zonden, hij moet deze zijn schuld kennen, smartelijk gevoelen, zich die strafwaardig erkennen en God, in hem te straffen, rechtvaardigen.

VI. Wij bidden om *vergeving van onze schulden*. Niemand heeft ons de schuld toegebracht. Niet God, Die heeft de mens heilig en volmaakt geschapen. Niet de duivel, die mag aanraden, maar dwingen en doen zondigen kan hij niet. Niet de wereld, die mag dreigen en lokken, maar de wil neigen is buiten haar bereik. Maar de mens zelf is oorzaak van zijn daden: Jak 1:14, 15. *Een ieder wordt verzocht, als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verlokt wordt. Daarna de begeerlijkheid ontvangen hebbende, baart zonde.* Jer. 2:19. *Uw boosheid zal u kastijden.* Jer. 4:18. *Uw weg en uw handelingen hebben u deze dingen gedaan; dit is uw boosheid, dat het zo bitter is.* Klaagl. 3:39. *Een ieder klage vanwege zijn zonden.*

De bidder erkent niet alleen, dat hij de zonde gedaan heeft. Maar ook, dat het zijn schuld, zijn schuld, zijn overgrote schuld is, en dat hij daardoor mismaakt, walgelijk, hatelijk, onverdraaglijk en verdoemelijk is. En zo smartelijk over zijn zonden aangedaan, vernedert hij zich voor de Heere, en bidt zijn Rechter om genade, ja hij nadert tot zijn Vader met beschaamdheid. Want hij kan het van zijn Vader niet afharden, hij kan de vervreemding en het misnoegen van zijn hemelse Vader niet verdragen. Hij wil liever gekastijd en wederom met zijn Vader verzoend worden, dan onverzoend zonder straf heen lopen; daarom komt hij droevig en verlegen, en bidt: *vergeef mij mijn zonden, en neem de schuld weg.*

't Gebed is om vergeving.

VII. De verzochte daad naast de schulden is: *vergeef, vergeef ons*. Vergeven geschiedt, of door kwijtschelding of op voldoening. Een vader vergeeft zijn kind, of zonder het te straffen, of hij straft het, en als hij het gestraft heeft, dan is er nog geen vergeving van node, zal het kind wel gemoed zijn. Zo gaat het onder mensen. Maar bij God kan de schuld niet vergeven worden nadat die gestraft is. Dit is ter harte te nemen; want vele mensen, dit niet kennende, verbeelden zich een vergeving, die daar niet is, en de vergeving op de rechte weg niet zoekende, zo blijven ze daarvan ook verstoken, en gaan ter eeuwige straf. Zij verbeelden zich, dat God is als een mens. Een mens weten ze, dat die goed en barmhartig is, als iemand, die aan hem misdagen heeft, zijn schuld bekent, zich diep vernedert, en om vergeving bidt; en zo iemand dan niet wilde vergeven, dat zou kwaad zijn in ieders ogen en hij zou als wreed veracht worden. Nu denken ze: God is barmhartiger dan een mens, God is goed, Die zal wel vergeven, als men om genade bidt, en als men voortaan zijn best doet, om Godzalig te leven, daar is men op gerust, en of men al zijn leven in goddeloosheid had doorgebracht, en men bidt op 't doodsbed: *o God, wees mij arme zondaar genadig!* Hij vergeeft anderen, die aan hem misdagen hebben, en hij beklagt zijn zondig leven en hij sterft zo, die acht men gewis zalig.

Arme mens! ontwaak, dat is de weg, waardoor bij duizenden van mensen ter hel varen; ga toch zo niet voort; ken de weg, waardoor God de zonden vergeeft en sla die in, eer het te laat is, opdat u zalig wordt.

Gods rechtvaardigheid eist voldoening.

VIII. Ik zeg dan: God kan, God zal de zonde niet ongestraft laten; God straft de zonde tijdelijk en eeuwig. Om daarvan uw gemoed ten volle te overreden, zo merkt, dat God niet alleen is Heere, niet alleen Wetgever, maar Hij is ook Rechter over alle mensen. Abraham zegt, Gen. 18:25, *Zou de Rechter der ganse aarde geen recht doen?* David erkende God zodanig: Psalm 7:12. *God is een rechtvaardig Rechter.*

Ieder mens zal voor Gods oordeel komen: Pred. 12:14. *God zal ieder werk in het gericht brengen.* Pred. 11:9 ... weet, dat God, om alle deze dingen, u zal doen komen voor het gericht. Niet alleen komt ieder mens voor God, als Rechter, als hij sterft, en wordt, of weggewezen naar de hel, of opgenomen in heerlijkheid; *want het is de mens gezet eenmaal te sterven, en daarna het oordeel,* Hebr. 9:27. Maar alle mensen zullen ten jongste dage gelijk voor het grote oordeel van God komen, waar alles rechtvaardig zal toegaan: Hand. 17:31. *Daarom, dat Hij een dag gesteld heeft, op welke Hij de aardbodem rechtvaardig zal oordelen.*

Dit wist, erkende en predikte Henoch, de zevende van Adam, zeggende: Ziet, de Heere is gekomen met zijn vele duizenden heiligen, om gericht te houden tegen allen, en te straffen alle goddelozen. Judas 1:14, 15. Voor dat gericht zal ik, die dit schrijf, en gij, die dit leest of hoort lezen, komen. Wij allen moeten geopenbaard worden voor de rechterstoel van Christus, opdat een ieder wegdrage hetgeen door het lichaam geschiedt, naardat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad, 2 Kor. 5:10. Beschouwt dit oordeel aan alle zijden. Alle mensen zullen daar verschijnen; zij zullen in tweeën verdeeld worden, het ene gedeelte zal verdoemd worden, en immers nergens om dan om de zonde God is Richter en een rechtvaardig Richter. Is niet rechtvaardigheid een ieder het zijne te geven, en in een rechter, te straffen en vrij te spreken, naardat een ieder bevonden wordt? 't Is bij allen bekend, dat een rechter recht moet doen, een schuldige moet schuldig, een onschuldige vrij moet verklaren; uit barmhartigheid mag hij een schuldige niet vrijspreken. Hoe goedaardig en medelijdende een rechter ook is, hij mag een moordenaar, een doodslager niet laten gaan, hij moet hem ter dood veroordelen, omdat de gerechtigheid dat eist; is nu God niet rechtvaardiger dan de mens? Zo eist dan zijn rechtvaardigheid, dat Hij de zondaar verdoeme; hier komt goedheid niet te pas, maar rechtvaardigheid, daartoe dienen de uitdrukkingen, die, God van Zich doet, Exod. 34:7, *Die de schuldige geenszins onschuldig houdt.*

Zegt toch: Waarom verdoemt God die aan de linkerhand zullen staan? Is Hij niet oneindig barmhartig? Waarom is Hij hun dan niet genadig?

Dus moet er dan iets anders zijn, dat het verdoemen van de zondaar uitwerkt; en wat is dat? 't Kan niet anders zijn dan Gods rechtvaardigheid en Zijn waarheid. *De Rechter der ganse aarde, zou Die geen recht doen?* Is Gods oordeel niet naar waarheid: Rom. 2:2. Wij weten dat het oordeel van God naar waarheid is.

Omdat de zondaren door de Gods barmhartigheid niet bevrijd worden van de hel; omdat God Rechter is en een rechtvaardig Richter, en zijn oordeel naar waarheid is en een schuldige niet onschuldig verklaren kan, zo kan God de zonde niet ongestraft laten, en zo heeft de zondaar geen vergeving door kwijtschelding te verwachten.

De mens kan niet.

IX. Wat raad is er dan voor de zondaar? Moeten ze dan allen verloren gaan? Bij de mens is geen raad; want hij kan de straf niet doordragen, hij kan de straf niet te boven komen, hij kan God zijn rantsoen niet geven, hij moet er eeuwig onder blijven liggen. *Wat zal een mens geven tot lossing van zijn ziel?* Matth. 16:26. De zonde is daar, hij kan ze niet loochenen, al zijn lijden in deze wereld voldoet niet, al zijn goede werken, behalve, dat ze voor God niet rein, maar als een wegwerpelijk kleed zijn, kunnen de voorheen begane zonden niet uitwissen, hij behoudt een zondig hart, en allerlei zondige

gedachten, woorden en daden blijven daaruit voortkomen, de ziel, uit het lichaam scheidende, blijft zondig, en zolang de zonde blijft, blijft ook de straf, dat is, eeuwig.

Geschiedt door een Borg Wiens rantsoen en gerechtigheid door toerekening en aanneming des mensen wordt.

X. Zal dan de mens verlost worden van schuld en straf, en bestaan in het rechtvaardig oordeel van God, zo moet hij een Borg hebben, die in zijn plaats voldoet aan de rechtvaardigheid Gods, voor het dragen van de straf, die de zondaar verdiend had, en die in zijn plaats de Wet volkomen volbrengt; en die betaling en gehoorzaamheid moet op de zondaar komen door toerekening aan de zijde Gods, Die een Borg toelaat, en de mens moet welgevallen nemen in door de Borg verlost te worden en zijn rantsoen en gerechtigheid als de zijne aannemen en daarmee tot God komen. Deze weg is voor alle heidenen verborgen, en God verbergt hem voor alle onbekeerlijken onder het Evangelie levende; schoon sommigen het uitwendig weten te zeggen en daarvan weten te spreken. Maar God openbaart het de Zijnen en leidt ze die weg in. De Heere Jezus, waarachtig God en Mens, is van God zelf gegeven tot een Borg: Heb 7:22. *Van een zoveel beter verbond is Jezus Borg geworden.* Die heeft in plaats van de uitverkoren betaald: 1 Petrus 3:18. *Christus heeft ook eens voor de zonden geleden, Hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen.* Daarvoor zijn de gelovigen met God verzoend: Rom. 5:10 ... wij vijanden zijnde met God verzoend zijnde door de dood zijns Zoons. Daardoor is er vrede met God verworven: Rom. 5:1. *Wij dan, gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God, door onze Heere Jezus Christus.* Die Jezus tot een Borg heeft, is in Hem volmaakt: Kol. 2:10. *Gij zijt in Hem volmaakt.* 2 Kor. 5:21 ... *opdat wij zouden worden rechtvaardigheid Gods in Hem.* Dit is de weg om vergeving van zonden te verkrijgen, zonder deze is er geen vergeving.

Voldoen en vergeven gaat zeer wel te samen.

XI. Men mocht denken: *Hoe kan de vergeving plaats hebben als er betaling is?*

Ik antwoord: Indien wij zelf in eigen persoon alle straffen hadden geleden, en wij in eigen persoon de wet Gods volmaakt hadden vervuld, dan hadden die bedenkingen meerder grond. Maar nu het geschiedt door een Borg, nu is er toerekening van het rantsoen en de gerechtigheid van de Borg nodig, nu is er van node gelovig aannemen in de mens, en de zondaar also tot God komende, verkrijgt vergeving. Daarin is tegelijk rechtvaardigheid in God als Rechter, en goedheid als een verzoende Vader. Want dezelfde natuur, die gezondigd had, die betaalt; de Borg is met des Rechters toestemming Borg geworden, en de Vader is met de Borg tevreden, en met de uitvoering van de borgtocht voldaan, en zo is de toepassing en vergeving rechtvaardig. De mens heeft er niets toe gedaan, hij is in zichzelf schuldig en zo is de vergeving aan zijn kant enkel genade. Dus komen betaling en vergeving te samen wel overeen, blijvende verzoening en toepassing onderscheidene daden.

Vergeving geschiedt in 't Oude Testament en Nieuwe Testament op gelijke wijze.

XII. Als we hier bidden om vergeving, zo bidden wij het in geen andere zin dan de gelovigen in het Oude Testament Ook zij verkregen zoveel vergeving als wij. Hier staat het woord *aphes*, niet als eigen aan het Nieuwe Testament, en niet als tegengesteld tegen *paresis*, alsof dat alleen eigen was aan het Oude Testament, dat zij maar hadden een met oogluiken voorbijgaan van de zonde, maar dat wij hebben *vergeving*. Want de vergeving in het Oude Testament, wordt zowel *aphesis* genoemd, als in het Nieuwe Testament Hebr. 9:22. *Alle dingen worden bijna door bloed gereinigd naar de wet, en*

zonder bloedstorting geschiedt geen vergeving. En hier stond het Oude Testament nog in zijn volle kracht, en evenwel deed de Heere Jezus Zijn discipelen bidden: *aphes*.

Als wij bidden om vergeving, zo merkt de bidder zich niet aan als onbekeerd en als onverzoend, en als begerende uit de staat des toorns, gelijk de gelovigen van nature kinderen des toorns zijn, gelijk alle anderen, verlost te worden. Maar hij merkt zich aan als een kind Gods; want hij bidt: *Onze Vader, vergeef ons.* God handelt met Zijn kinderen op menselijke wijze; gelijk een vader zijn misnoegen over het misdoen van zijn kinderen toont. Zo toont God ook Zijn misnoegen over Zijn kinderen, als zij gezondigd hebben. Hij onttrekt hun de gemeenzame omgang, Hij verbergt Zijn aangezicht. Hij laat hun Zijn vaderlijke toorn gevoelen. Hij straft hen met een wroegend, onrustig en benauwd geweten. De vrede is weg, onvrijheid bezet hen van binnen en van buiten. In die staat is een gelovige zeer verlegen, hij begeeft zich tot zijn Vader, belijdt zijn misdaad, loopt naar het bloed van de Heere Jezus en bidt: *Vergeef.* Dan ontmoet de Heere de zodanigen, en vergeeft hun telkens wederom.

Vergeven sluit verscheiden zaken in.

XIII. Het vergeven sluit in:

1. Niet straffen: Psalm 6:2 ... straf mij niet in uw toorn, en kastijd mij niet in uw grimmigheid! De zonde niet toerekenen, dat is, niet handelen als een zondaar: Psalm 32:2. Welgelukzalig is de mens, die de Heere de ongerechtigheid niet toerekent.
2. Zijn aangezicht in 't welk alleen het leven van de ziel van een kind Gods is, niet verbergen, niet onttrekken zijn tegenwoordigheid, Zich niet bedekken als met een wolk, zodat er geen gebed door kan. Zich niet houden als een vreemde: Psalm 143:2, 7. *En ga niet in het gericht met Uw knecht; want niemand die leeft, zal voor Uw aangezicht rechtvaardig zijn. Verhoor mij haastelijk ... verberg Uw aangezicht niet van mij.*
3. Verzekeren van de vergeving, een gestalte van het hart geven, dat ontlast is van schuld, dat de vergeving van de zonde gevoelt: Psalm 32:5 *Gij vergaaft de ongerechtigheid van mij zonde.* Jes. 38:17. *Gij hebt al mijn zonden achter Uw rug geworpen.* Daarom bad David: Psalm 35:3 ... *zeg tot mijn ziel: Ik ben uw heil.* Dit werd tot Jesaja gezegd: Jes. 6:7 ... *alzo is uw misdaad van u geweken, en uw zonde is verzoend.*
4. Vrede in de ziel geven; de zonde verwondt de ziel, maakt ze onrustig, bevreesd, benauwd. Maar als God de zonden vergeeft, dan komt er een zoete stilte, een onuitdrukkelijke vrede. Zo begeerde David het: Psalm 51:3, 9, 10 ... *delg mijn overtreding uit. Ontzondig mij ... was mij. Doe mij vreugde en blijdschap horen.* Dit belooft God: Jes. 40:1, 2. *Troost, troost Mijn volk, zal ulieder God zeggen. Spreekt naar het hart van Jeruzalem, en roept haar toe, dat haar strijd vervuld is, dat haar ongerechtigheid verzoend is.* Dit ondervond de kerk: Jes. 12:1 ... *ik dank U Heere! dat u toornig op mij geweest zijt. Maar uw toorn is afgekeerd, en Gij troost mij.*
5. Vrijmoedige toegang geven tot God, als hun verzoende Vader: Heb 10:19, 22. *Dewijlt wij dan, broeders! vrijmoedigheid hebben, om in te gaan in het heiligdom, door het bloed van Jezus Zo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid van het geloof, onze harten gereinigd zijnde van het kwaad geweten.*
6. 't Vergeven sluit in de gemeenschap met God, die door de zonde was afgebroken, in welke God de ziel vriendelijk omhelst: Jes. 38:17 *Gij hebt mijn ziel lieflijk omhelsd ... want Gij hebt alle mijn zonden achter Uw rug geworpen.* En de ziel ontmoet God met een kinderlijke blijdschap en vergenoeging: Jes. 33:24. *Geen inwoner zal zeggen: ik ben ziek; want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van*

ongerechtigheid hebben. Zij dankt de Heere blij: Psalm 103: 2, 3. Loof den Heere, mijn ziel! en vergeet geen van Zijn weldaden. Die al uw ongerechtigheid vergeeft.

Dit is vergeven. Dit verzoekt de bidder in deze bede, dit doet God aan de gelovige bidders; Hij vergeeft wel altijd, zo menigmaal zijn kinderen hun zonden belijden, de Heere Jezus, als hun rantsoen en gerechtigheid aannemen, en om vergeving bidden. Maar al deze bovengenoemde zaken geeft de Heere hun niet altijd, en ook niet altijd in die trap, als zij ze wel begeren, God laat ze altemet wel lang nalopen. Zij zijn dikwijls traag in het zoeken, en lusteloos in het bidden, ongelovig, moedeloos, nog niet volkomen ontledigd van de zondige begeerlijkheden, en alzo nog niet in staat om die zoetigheden te genieten. Daarom komt er wel duisternis, als zij op 't licht wachten, en verschrikking in plaats van genezing; doch de Heere zal Zich ten laatste wenden tot het gebed desgenen, die geheel ontbloot is, en niet versmaden hunlieder gebed, Psalm 102:18. Daarom volhardt in de gebede, en bidt, niet alleen voor uzelf, maar ook voor de kerk, en voor alle gelovigen; want allen zijn ze bezwaard over de zonde, velen gaan er krom onder gebukt, en daar is in hun ziel geen vrede, vanwege hun zonden, zij zijn bedroefd en verlangen naar vergeving, opdat ze de Heere met vriJer. harten mogen loven, kinderlijk vrezen, en al zoetjes voorttreden in de wegen des Heeren, Dit is het eerste deel van deze bede: *Vergeef ons onze schulden.*

Gelijk ... Wat het betekent

XIV. Het tweede deel stelt voor de gestalte van de bidder. Gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren. Dit bijvoegsel wordt zeer verscheiden opgevat.

- Dit is zeker, dat die woorden niet zijn een verdienende oorzaak van het vergeven Gods, dan moest er staan: *omdat wij vergeven.* Maar daar staat in 't Grieks: *hoos*, gelijk, dan was het geen bidden, maar het onze te eisen; daarbij, de vergeving geschiedt uit genade: Rom. 3:24. *En worden om niet gerechtvaardigd, uit zijn genade.*
- Dat is ook klaar, dat het niet wil zeggen een even gelijkheid met de vergeving Gods. God vergeeft als Rechter en als Vader, wij aan ons gelijken. God volkomen, wij gebrekkelijk.
- Ook is 't niet een eigenlijk gezegde voorwaarde, dan geschiedde het door een verdrag met God. Want nu is het een ootmoedige bede om genade.

Maar het is *conditio sine qua non*, een voorwaarde zonder welke niet; dat is, een vereiste gestalte, om een bekwaam voorwerp te zijn, om de vergeving te kunnen verzoeken en te ontvangen. Want als iemand in een woedende toorn is tegen zijn naaste, en in boosheid uitvaart, om zich aan hem te wreken, een ieder kan wel zien, dat zo een mens niet in staat is om te bidden: *Vergeef.* En dat hij in die tijd de troostrijke vergeving, en alles wat het vergeven insluit, boven vermeld, niet kan ontvangen. Dus ook niet als de haat en wraakgierigheid in het hart ligt, want meer en minder verandert de soort niet.

Zal iemand bidden, zijn hart moet hem niet veroordelen: 1 Joh. 3:20, 21. *Want indien ons hart ons veroordeelt, God is meerder dan ons hart, en Hij kent alle dingen. Geliefden! indien ons hart ons niet veroordeelt, zo hebben wij vrijmoedigheid tot God.* Als hij ziet, dat hij een wrok, haat, afkeer heeft tegen zijn naaste, omdat die hem misdaan heeft, hij zal, zo hij geestelijk leven heeft, niet durven bidden om vergeving, hij veroordeelt zichzelf, en durft, noch kan geen vergeving verwachten; ja ook niet, als hij gedachtig wordt, dat hij aan een ander misdaan heeft, met welke hij nog niet verzoend is, Matth. 5:23, 24. Maar als hij met zijn naaste verzoend is, en vergeeft aan die, die hem beledigd heeft, dan kan hij naderen met vrijmoedigheid, en in het geloof vergeving

verzoeken en verwachten. Dit geeft de Heere Jezus te kennen, met het hervatten van deze bede: Matth. 6:14, 15. *Want indien u de mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader ook u vergeven. Maar indien u de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uw misdaden niet vergeven.*

Hij zal u het troostrijk gevoel van de vergeving uwer zonden niet geven, tot u niet zeggen: *hebt goede moed, uw zonden zijn vergeven, Ik ben uw heil.* Hij zal u de vrijmoedige toegang tot Hem niet geven, en u niet toelaten tot een bevredigde gemeenschap met Hem. Dat is, gelijk wij vergeven.

Wie onze schuldenaar is, hoe die te vergeven.

XV. Schuldenaren zijn hier niet, die ons geld of goederen schuldig zijn, dat wij van die geen betaling zouden mogen vorderen, volgens de regel van rechtvaardigheid, doch zonder scherpheid en wreedheid tegen een onmachtige schuldenaar: maar schuldenaren zijn degenen, die ons ongelijk gedaan hebben, met woorden of daden. Vergeven is niet vergeven als God, met machten in hoogheid; ook niet, voor zoveel als zij tegen God misdaan hebben, en voor Gods gericht strafbaar zijn, dat komt Gode alleen toe; dat vergeven van mensen zou bij God niet gelden, daarmee heeft niemand zich te troosten in de ure van de dood, dat hij nu wel zalig zal worden, omdat hij de mensen vergeven heeft, en hem van zijn partij vergeven is, en alzo verzoend is met zijn naaste. Maar het vergeven ziet alleen op de misdaden, voor zoveel zij tegen ons begaan zijn. Niet dat wij door het misdoen van onze naaste aan ons, zijn rechter geworden zijn, of macht hebben om hem te straffen, geheel niet. Maar de vergeving geschiedt als tussen gelijken, die wel verongelijkt is, maar niet mag straffen; ja niemand is het geoorloofd te toornen tegen de belediger, genegenheid tot wraak in zijn hart te laten opkomen, een wrok te zetten, te haten, afkeer te hebben, zodat men geen deugd doet, als men de toorn, wraak, haat aflegt tegen zijn naaste, hij doet niet iets vrijwilligs, dat in zijn keur is, of hij het doen of laten wil. Maar 't is alleen maar een ophouden van zondigen, zodat men niet moet menen, dat men wat groots gedaan heeft jegens zijn naaste, als men op hem niet meer toorn, en hem over zijn misdaad niet straft, of straffen wil. Het vergeven is een verklaring aan de belediger van het hart van de beledigde, dat hij geen hatig, afkerig wraakgierig hart tegen hem heeft en hem op zijn belediging geen kwaad zal toebrengen, maar genegen is in vrede en liefde met hem te leven.

Dit verklaren van de gestalte van het hart heeft niet altijd plaats, maar alleen, als de belediger zijn schuld bekent, vergeving en verzoening verzoekt, gelijk blijkt: Lukas 17:3, 4 ... *indien het hem leed is, zo vergeeft het hem. En indien hij zevenmaal daags tegen u zondigt, en zevenmaal daags tot u wederkeer, zeggende: het is mij leed; zo zult u het hem vergeven.*

Buiten dat geval te zeggen: *ik vergeef het u*, is, óf triomferen óf roepen op uw goeddadigheid, en het stijft de belediger in zijn zonden. Dit alles houdt in te bidden: *Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.*

Wat bidden om vergeving is.

XVI. De Heere Jezus heeft eens voor de zonde van al de Zijnen geleden. Dat heeft Hij eenmaal gedaan, als Hij Zichzelf opgeofferd heeft, en met die een offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt degenen, die geheiligd worden, en een eeuwige verlossing teweegbracht. Of nu de verzoening in de dood van Christus wel daar is, zo is evenwel de mens, ten opzichte van zichzelf, en van buiten en van binnen niet dan zonden, dood in zonden, en zo is hij van nature een kind des toorns gelijk alle andere mensen; hij is verdoemelijk, en in een staat, die de heilige God niet beminnen kan. Maar die God haat, en over welke de gerechtigheid Gods straf zou oefenen; in die staat is hij geen voorwerp

van vergeving. Maar de Heere geeft Zijn uitverkorenen, ieder in zijn tijd, het geestelijke licht en leven. Hier begint hij te zien, in wat staat hij van nature is, hij vreest, hij is verlegen over zijn zondige en verdoemelijke staat, hij ziet dat zijn heil is, met God in een verzoende staat te zijn, vrede met God te hebben, in vrijmoedigheid tot God, als verzoend, te naderen en met God, als Vader, te wandelen in ootmoedigheid, in kinderlijke gehoorzaamheid en in liefde. Hij is naar verlossing van het ene en naar bekoming van het andere zeer begerig. Hij ziet naar de Borg, hij neemt Die aan, hij bidt, hij smeekt daarom, daarop geeft de Heere hem, en past hem de voldoening toe en doet hem de vruchten van voldoening en vergeving smaken. De een klaarder, de ander duisterder. En omdat hij dagelijks in vele struikelt, zo wordt het geloof van de vergeving zwak, dat toch nog zeer klein doorgaans was, en de vrezende en bekommelingen komen wederom, en de begeerten naar de bevredigde staat komen wederom boven, en zo hervat hij het geloof en het bidden om vergeving. Ziet dit in het voorbeeld van de heilige man, de man naar Gods hart, David: Psalm 19:13. *Wie zou de afdwalingen verstaan? reinig mij van de verborgene afdwalingen.* Psalm 25:7, 11. *Gedenk niet der zonden van mijn jonkheid, noch mijner overtredingen ... om Uws Naams wil, Heere! zo vergeef mijn ongerechtigheid; want zij is groot.* Psalm 51:3, 4. *Zijt mij genadig, o God! naar Uw goedertierenheid; delg mijn overtreding uit, naar de grootheid Uwer barmhartigheden Was mij wel van mijn ongerechtigheid, en reinig mij van mijn zonde.*

Onbekeerden kunnen deze beide niet bidden.

XVII. Onbekeerden kunnen deze bede niet bidden; als zij ze daarheen rabbelen, gelijk zij dagelijks doen, zo spotten zij met God; want zij menen het niet van harte, en zullen, zo zij zich niet bekeren, ondervinden, tot hun verschrikking, dat God Zich niet laat bespotten, en dat zij Hem niet kunnen bedriegen. Daarom:

1. Gij, die ongevoelig zijt over uw zondige staat, over de zondige gedachten, woorden en daden, en de toorn van God niet vreest, maar met zorgeloosheid daarheen gaat.
2. Gij, die nog geen voornemen hebt om van alle, ik zeg van alle, zonden af te staan; doch wat zeg ik, u kent geen zonden, dan drie of vier grove, hoe zou u er dan afstand van doen?
3. Gij, die niet kent, wat het is met God verzoend te zijn, met God vrede te hebben, de vrije toegang tot God te mogen gebruiken, in een kinderlijke gestalte met God te verkeren, die geen onrustigheid hebt over het gemis en geen begeerte tot dit genot.
4. Gij, die leeft in nijdigheid, in haat, en gedurig met wraakgierigheid zwanger gaat, die telkens opborrelt, als er gelegenheid is.

Och! was u van deze uw gestalte bewust!

- Wees verzekerd, dat, zo menigmaal als u deze bede opzegt (bidden is het niet), dat u God tergt, ja om u te straffen uitdaagt, en als de lankmoedigheid Gods over u een einde zal genomen hebben, dan zult u weten, wat het is, deze bede, zonder hart, onder schijn van bidden, op te zeggen.
- U leeft en blijft in een onverzoende staat, beladen met schulden, onder de onverdraaglijke toorn van God; als die eens over u zal uitgestort worden, waar dan heen? Dan zal het u vreselijk zijn, te vallen in de handen des levenden Gods.
- U zult de straf niet ontlopen; want indien God Zijn Eigen Zoon gestraft heeft over de zonden van Zijn uitverkorenen, wat hebt u dan te verwachten? Daarom bekeert u, en tracht van schuld en straf verlost te worden door het bloed van Jezus Christus, en bidt met een waarachtig hart om vergeving.

Een gelovige mag en moet bidden om vergeving.

XVIII. Gij, die begeert gedurig in een verzoende en bevredigde staat te leven, en bevindt, dat het geloof van vergeving duister en zwak is, de verzekering klein, het gevoel van de vergeving zelden, en dat weinig of niet, en dat de telkens begane zonden het geweten ontrusten, de toenadering tot God verhinderen, u wel moedeloos maken, en daardoor het zoeken van de verzoende staat hinderen, ja ongevoelig maken in de niet bevredigde staat. Komt, wekt uw ernst op, en om de zonden smartelijk te gevoelen, en om de vergeving deelachtig te worden, en in een bevredigde staat te leven. Het Middel geeft de Heere Jezus, ons lerende bidden: *Vergeef ons onze schulden*. Wat de Heere ons in de mond legt, dat mogen wij immers vrijmoedig bidden.

De nood dringt daartoe.

XIX. 1. Onze nood moet er ons toe dringen. Onder de toorn van God, onder de vloek, onder het geweld van de duivel, onder de heerschappij van de zonde, onder de straf van de eeuwige verdoemenis te zijn, wat is dat verschrikkelijk! Hoe onverdraaglijk is het, als God het een mens maar even laat zien en gevoelen! In zodanige staat zijn alle onbekeerden; och, dat ze het opmerkten, dat ze het geloofden, dat de schrik des Heeren hen bewoog, dat ze met ernst de vergeving van de zonden en de verzoening met God zochten door het bloed, van de Heere Jezus! Bidt dan hartelijk: *Vergeef!* Of wel de bekeerden verzoening met God hebben, als zij het ondertussen niet weten, zo zijn zij ten opzichte van zich, even alsof zij geen verzoening hadden, alsof ze nog onder de gezegde oordelen lagen, en zo moet het hen, (want zij zijn lichter te bewegen) aanporren om vergeving te zoeken. Altijd in de vreze van de dood en van de verdoemenis te leven, altijd met een benauwd geweten heen te gaan, telkens overstelpt te worden, als men om God denkt, altijd onder de kracht van de verdorvenheden, als gevangen te zijn; want het een hangt aan het andere; ieder ongemak op te vatten als een teken van Gods toorn, in alles waaraan men zijn handen slaat, zich aan te merken, als vervloekt, in geen ding, noch gerecht en drank, noch huis en hof, noch firmament, noch het lachende gelaat van het aardrijk, noch vrienden, zich te kunnen vermaken, wat is dat een droevig en benauwd leven! Dit komt alles van de zonde; daarom zoekt vergeving van de zonden, en 't zal alles weggenomen worden.

God kan en wil vergeven en vergeeft alleen.

XX. 2. Laat u toch van het bidden, om vergeving van de zonden, niet afschrikken door de grootheid van de zonden, door het telkens wederom en wederom zondigen. Zegt niet met Kaïn: *mijn zonde is groter, dan dat ze mij vergeven worde*. 't Is maar spotten met God. Want als ik al ernstig om vergeving van de zonde gebeden heb, zo zondig ik terstond wederom, ik durf niet meer bidden om vergeving. Waar wilt u heen? Blijven in die ellendige staat? Weet u een andere weg? U moet vergeving hebben, en daarom, u moet er om bidden.

Te zeggen: *ik durf niet*, dat helpt niet. Daarom, wendt u naar de Heere, tegen Wie u gezondigd hebt, belijdt voor Hem uw zonden, vernedert u voor Hem, en bidt om vergeving; want onze God is niet hard, is niet onverbiddelijk. *Maar Hij is barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van weldadigheid en waarheid*, Exod. 34:6. De Heere heeft behagen in wel te doen, in zonden te vergeven, in het gebed te verhoren. Laat deze teksten u vrijmoedigheid geven. Psalm 86:5, *Want Gij, Heere! zijt goed, en gaarne vergevende, en van grote goedertierenheid allen, die U aanroepen*. Doet hierbij. Jer. 32:41, *Ik zal Mij over hen verblijden, dat Ik hun weldoe*. Ja de Heere ziet al uit, of er iemand is, of er iemand komt, die genade begeert: Jes. 30:18. *Daarom zal de Heere wachten, opdat Hij u genadig zij*.

Hebt u vele zonden, bij de Heere is ook veel vergeving: Jes. 55:7 ... Hij vergeeft menigvuldig. Zondigt u alle dagen weer? Klaagl. 3:23, *Zijn barmhartigheden zijn alle morgen nieuw; uw trouw is groot.* Wie zou dan geen vrijmoedigheid nemen om tot zo'n goede God te gaan en Hem om genade te bidden? Te meer omdat de Heere Jezus aan Gods rechtvaardigheid heeft voldaan, en Hij een barmhartige en een medelijdende Hogepriester is om allen, die tot Hem komen om deel te hebben aan zijn voldoening, zijn verdiensten toe te passen, en voor hen te bidden.

Komt dan verlegenen, radelozen, bedroefden, overstelpten, neemt de Borg aan, en gaat door Hem en met Zijn verdiensten tot de Vader, biddende: *Vergeef ons onze schulden.*

Verzoende staat is beminnelijk.

XXI. 3. Vergeving der zonden te hebben is een zeer beminnelijke staat. Gij, gelovigen, hoe klein u ook zijt, en hoe ver u ook afgedwaald zijt, u hebt nog niet al vergeten, wat het was, van alle schuld, van alle straffen bevrijd te wezen. De vrijmoedige toegang tot God te hebben, en met een kinderlijk hart te kunnen zeggen: *mijn Vader.* Wat het is een stille ziel te hebben, te smaken de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, zich in de vergeving der zonden, en verzoening met God te verblijden, deel te hebben aan Christus' rantsoen en gerechtigheid, en daarmee bekleed te zijn. Mag het u nog niet wel heugen, hoe ruim het hart was, en dat het scheen, alsof alles met u bevredigd was, wat er is in hemel en op aarde, als de Heere tot u zei: *uw zonden zijn u vergeven, Ik ben uw God; gij zijt Mijne!* U kent immers die staat, hetzij door gevoel of door geloof; uw ziel is ontroerd, als u die staat mist, en de innige begeerten uws harten zijn om die staat te bezitten, en in die gestalte al hoger en hoger opgeleid te worden. Zal dat u niet bewegen, de verzoening met God te zoeken, zo u ze niet hebt? Wederom naar de Heere Jezus te lopen, als u ze verloren hebt, om in die bevredigde gestalte hersteld te worden? En leeft u in die staat, bewaar die toch voorzichtig, hij wordt zo ras gestoord, of door een zware val, of door roekeloos toegeven in zondigheden. En als men nalaat gedurig de Heere Jezus te gebruiken, en uit de vallen wederom op te staan, en u in Christus' bloed wederom af te wassen, en telkens, als opnieuw, ootmoedig voor Gods aangezicht te wandelen, en u zo te gewinnen aan de Heere, ... zó, zeg ik, verliest u lichtelijk de zoete gestalte. Daarom bidt dagelijks: *vergeef!*

Werkt heiligheid.

XXII. 4. Als in u het minste beginsel is van geloof en leven, dan bent u begerig naar heiligmaking. Men neemt voor: tegen die en die zonde zal men waken, dat en dat zal men doen, men legt er zich op uit. Maar 't heeft geen voortgang, men valt er weer heen, daar ligt het dan allemaal, men verwerpt zijn staat. 't Is: *zo'n leven kan niet bestaan met genade.* Met een woord: men wordt moedeloos en hopeloos, en men zou het werk wel laten staan, zo de Heere hun telkens niet wederom voorkwam, dan gaat het wederom van voren aan. Maar de uitslag is hetzelfde. Dus brengt men zijn leven in benauwdheid door, en zo men op die wijze iets vordert, 't is ten voornaamste maar natuurlijk werk, en het geweten blijft onrustig.

Maar wilt u heiliger worden, dan moet u beginnen met de vergeving. Als men door het geloof de Borg Jezus Christus aanneemt, en daarmee tot God komt, en vergeving van al zijn zonden verkrijgt, dan wordt de scheiding tussen God en de ziel weggenomen en men oefent gemeenschap met God. De ziel krijgt God lief, vindt zoveel vergenoegen in die gemeenschap, dat ze die niet gaarne zou verliezen; en omdat zij weet, dat door de zonde de gemeenschap gestoord wordt, zo wacht ze zich te meer voor dezelve, en omdat de vergeving in haar liefde verwekt, zo doet de liefde de Heere kinderlijk vrezen, gehoorzamen, en datgene doen, wat haar Heere aangenaam is, en dus ontstaat uit de

vergeving de heiligmaking. Dit geven deze teksten te kennen, Hand. 15:9, *Gereinigd hebbende hun harten door het geloof*. Gal. 5:6, *Het geloof door de liefde werkende*. Psalm 130:4, *Bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt*. Door de vergeving van de zonden wordt de gewonde ziel genezen, en doet gemoedigd voortgaan: Jes. 33:24. *Geen inwoner zal zeggen: ik ben ziek; want het volk, dat daarin woont, zal vergeving van ongerechtigheid hebben*.

Uit al deze ziet u de noodzakelijkheid, de zoetheid, de kracht van de vergeving van zonden; daarom zoekt die met al uw hart, want zij is te bekomen, en die bekomende, dan zijt u bekwaam om de Naam des Heeren te heiligen en met David te danken: *Loof de Heere, mijn ziel! en vergeet geen van Zijn weldaden. Die al uw ongerechtigheid vergeeft, die al uw krankheden geneest*, enz. Psalm 103:2, 3.

Hoofdstuk 31

Zesde Bede

En leid ons niet in verzoeking. Maar verlos ons van den boze.

I. Alles, waarom een Christen bidt, dat wil hij doen, als het zaken zijn, waarin zijn doen te pas komt. Bidden zonder willen doen, is spotten met God; doen zonder bidden heeft geen goede uitslag, omdat hij uit zichzelf niet bekwaam is tot iets geestelijks. De Heere Jezus leert ons in de drie eerste beden grote zaken te bidden; namelijk: *dat Gods Naam geheiligd worde, dat Zijn Koninkrijk kome, dat Zijn wil geschiede.*

Tot uitvoering van die zaken komt de bidder zelf te pas; daarom kan hij ze niet bidden, of hij wil ze in zijn standplaats uitvoeren. Zal men een middel zijn tot uitvoering van die drie grote zaken, zo moet men in een bekwaame staat zijn, naar ziel en lichaam, om ze te kunnen uitvoeren. Omdat men daartoe niet bekwaam is, en men door zichzelf die bekwaamheden niet kan verkrijgen, maar God ze alleen geven kan, en geven wil, zo leert de Heere Jezus, die in de drie eerste beden de zaken die te doen zijn voorgesteld had, ons in de drie laatste beden bidden om bekwaamheid, tot uitvoering van die zaken nodig.

Daartoe wordt vereist, dat ons lichaam besta en in een goede staat zij, waartoe voedsel en deksel van node is. Dit verzoeken wij in de vierde bede: *Ons dagelijks brood geef ons heden.*

Tot uitvoering van de drie eerste zaken wordt ook vereist, dat men in een verzoende en bevredigde staat met God zij; want God wil zijn vijanden niet verwaardigen zulke grote zaken uit te voeren, en de mens kan in een onverzoende staat tot God niet naderen, met Hem verkeren, en iets voor de Heere doen; het geweten van de zonde zou hem voor God doen schrikken, en van Hem doen weglopen. Daarom leerde de Heere Jezus in de vijfde bede bidden om een verzoende en bevredigde staat: *Vergeef ons onze schulden.*

En omdat het geestelijke leven klein, het geloof zwak is, en de ziel kleine krachten heeft, en het Gode behaagd heeft vijanden tegen hen, meerder of minder, los te laten, en die vijanden listig, boos, onvermoeid en krachtig zijn, zo is de gelovige bidder in vreze, dat de vijanden hem beletten zouden die grote beminde zaken uit te voeren, 't hart buiten staat zouden brengen om iets geestelijks te doen, ja hem tot zonden zouden verleiden; zo neemt de bidder zijn toevlucht tot de Heere om hulp, om in een heilige staat bewaard te worden, om bekwaam te zijn, die drie grote zaken uit te voeren; dit leert de Heere Jezus ons bidden in de zesde bede: *Leid ons niet in verzoeking, enz.*

Afdeling.

II. In deze woorden zijn geen twee beden, maar alleen één, daar is maar één voorwerp of zaak, waarnevens wij bezig zijn, die wij op tweeërlei wijze verzoeken.

- 't Eerste is een bewaring voor het kwade.
- Het tweede is een verlossing uit het kwade.

Waarom de drie laatste beden met het woord en samengevoegd worden.

III. 't Verzoek om bewaard te worden voor het kwade, is in deze woorden: *En leid ons niet in verzoeking.* Hier is:

1. het voorwerp *verzoeking.*
2. De af biddende daad, *leid er ons niet in.*

De drie laatste beden worden met het woordje *en* aan elkaar geknoopt; want alle drie gestalten heeft een Christen van node zal hij de drie eerste beden bidden en uitvoeren. Zo hij één mist, hij is er niet bekwaam toe, die drie moeten altijd te samen gaan.

Verzoeking.

IV. 't Voorwerp. Verzoeking, 't Griekse woord *peirazein*, betekent:

- beproeving: Joh. 6:6. Dat zei Hij, hem beproevende. Openb. 2:2 ... en dat u beproefd hebt degenen, die uitgeven, dat zij apostelen zijn.
- Ook onderzoeken: 2 Kor. 13:5. Onderzoek uzelf, of u in het geloof zijt.
- Meest verzoeken: Heb 2:18. In hetgeen Hij zelf verzocht zijnde, geleden heeft, kan Hij degenen, die verzocht worden, te hulp komen. Hier vandaan komt het woord *peirasmos*, verzoeking, 't geen hier staat. De verzoeking geschiedt:

- (1) Van God.
- (2) Van de mens.
- (3) Van de wereld.
- (4) Van de duivel.

(1) God verzoekt.

V. God wordt gezegd de mens te verzoeken. God verzocht Abraham, hem gebiedende zijn zoon op te offeren, Gen. 22:1. Israël met het manna, Exod. 16:4. David, 2 Sam. 24:1. Hiskia, 2 Kron. 32:31. Niet, opdat God tot kennis zou komen van enige zaken of uitslagen; want alle dingen zijn naakt en geopend voor Hem, Hij kent des mensen gedachten van verre. Maar óf om aan de mens zelf, óf aan anderen bekend te maken, wat goed of kwaad in de mens is; zo werd Jobs lijdzaamheid, Abrahams gehoorzaamheid, Davids zwakheid, Hiskia's hoogmoed openbaar tot hun vernedering, anderer vertroosting en voorzichtigheid. God verzoekt de zijnen dan met lichamelijke voorspoed en tegenspoed, of God hun wel algenoegzaam is, of Hij alleen hun vertrouwen is, of men de voorzienigheid Gods in iedere particuliere zaak wel gelooft, of zijn wil ons lief is, of men zich op zijn beloften wel durft verlaten.

Ook beproeft God de Zijnen wel met geestelijke verzoeken met onttrekkingen van Geest, van licht, troost, gelegenheden, om hen door het geloof alleen op het Woord te doen leven, en Hem gedurig tot hun sterkte aan te nemen.

(2) De mens verzoekt God.

VII. De mens verzoekt:

- (a) God.
- (b) Andere mensen.
- (c) Zichzelf.

(a) De mens verzoekt God als men Hem een perk stelt van tijd, van manier, van mate, nu, door die weg, zo veel: Psalm 78:41. *Zij kwamen al weer en verzochten God, en stelden de Heilige Israëls een perk.* Als men niet tevreden is met de gewone weg van voorzienigheid, maar een wonderteken, wat buitengewoons, boven de loop van de natuur, van God eist: Psalm 78:19. *Zij spraken tegen God; zij zeiden; Zou God een tafel kunnen toerichten in de woestijn?* Num. 11:4 ... *en zeiden: wie zal ons vlees te eten geven?* Zo verzochten de Joden Christus: Matth. 12:38, 39 *Meester! wij willen van U wel een teken zien ... Het boos en overspelig geslacht begeert een teken.* Dit geschiedt ook als men voorwaarden stelt, eer men wil geloven. Zo'n trap van verbrijzeling, van verlichting, van heiligmaking, van verzegeling, gelijk Thomas: Joh. 20:25 ... *Indien ik niet zie ... het teken van de nagelen enz., ik zal geenszins geloven* Dit is een tergende

zonde: Deut. 6:16. *Gij zult den Heere, uw God, niet verzoeken.* 1 Kor. 10:9. *En laat ons Christus niet verzoeken, gelijk ook sommigen van hen verzocht hebben, en werden van de slangen vernield.* Hiertoe behoort niet, het denken op de wonderen, die God aleer wel gedaan heeft, om in grote benauwdheid zich te sterken met de almachtigheid en getrouwe opzicht Gods op de zijnen, en zich te levendiger onder des Heeren welbehagen te stellen.

(b) Andere mensen.

De mens verzoekt andere mensen, of om hen te overtuigen van hun zondige staat en om hen daardoor tot bekering en tot Christus te leiden. Zo beproeven de opzieners de lidmaten: 1 Kor. 5:12 ... *Oordeelt u niet die binnen zijn?* Of men verzoekt andere mensen ten kwade, als men hen in gelegenheden voert, om hen te doen vallen, tot zonden en schande te brengen; Hab. 2:15. *Wee die, die zijn naaste te drinken geeft ... en ook dronken maakt, opdat u hun naaktheden aanschouwt.* Als men hem uitlokt om hem aan 't spreken te krijgen, en om hem alzo in zijn woorden te verstikken: Lukas 10:25 ... *een zeker wetgeleerde stond op, Hem verzoekende, en zeggende: Meester! wat doende zal ik het eeuwige leven beërven?* Matth. 22:15, 17 ... *hielden te samen raad, hoe zij Hem verstrikken zouden in zijn rede. Zeg ons dan, wat dunkt U, is het geoorloofd de keizer schatting te geven of niet?* Men prijst hem, men toont grote vriendschap, of men wekt hem op tot moedigheid. Maar 't is om hem te doen vallen.

Zichzelf.

(c) De mens verzoekt zichzelf, ten goede, of men wel in waarheid genade heeft; dit beveelt de apostel, 2 Kor. 13:5, *Onderzoekt uzelf, of u in het geloof zijt, beproeft uzelf.* En opdat men zich niet bedriege, zo bidt men, dat de Heere het ons ontdekke: Psalm 139:23, 24. *Doorgrond mij, o God! en ken mijn hart; beproef mij, en ken mijn gedachten. En zie of bij mij een schadelijke weg zij; en leid mij op den eeuwigen weg.* De mens verzoekt zichzelf ook wel ten kwade, als men zich onvoorzichtig begeeft in gelegenheden die men mijden kan, en welke men weet, dat ons doorgaans tot zonden hebben gebracht; als men zich in kleine zonden toegeeft; als men ijdele gedachten aanhoudt; als men het uitvoeren van zijn plicht in een bijzonder geval uitstelt; als men twist voor een zonde, waarom men dit of dat niet zou mogen doen, of dit of dat wel zo groot een zonde is. Van dit verzoeken van zichzelf spreekt Jakobus: Jak 1:14. Een ieder wordt verzocht, als hij van zijn eigen begeerlijkheid afgetrokken en verlokt wordt.

(3) De wereld verzoekt.

VII. De wereld verzoekt beide, bekeerden en onbekeerden, tot zonden.

1. Door het voorstellen van allerlei gemakkelikheden. Door voordeel en winst te beloven. Door vriendelijkheid, liefde, achting, eer. En zo dat niet wil lukken, door boosheid, schade, schande, vervolging en dergelijke. Of wel in de wereld de een de ander tot zonde verlokt, zo is het toch ten voornaamste gemunt op de kerk in 't gemeen, en op ieder gelovige in 't bijzonder; zij hebben zich aan te zien als een schaap in 't midden van de wolven, en daarom niemand te vertrouwen. Maar altijd op hun hoede te zijn, als ze onder wereldlingen verkeren. Dat ze niet dan kwaad van de wereld en wereldlingen te verwachten hebben, heeft de Heere Jezus hun voorzeggd: Joh. 16:33 ... *In de wereld zult u verdrukking hebben. Dat men zich voor hen wachten moet, leert de Heere Jezus: Matth. 10:17. Wacht u voor de mensen.* En: 2 Petrus 3:17 ... *wacht u, dat u niet door de verleiding van de gruwelijke mensen mede afgerukt wordt, en uitvalt van uw vastigheid.* Hiertoe dient die gouden raad van de Heere Jezus, Matth. 10:16, *Ziet, Ik*

zend u als schapen in het midden der wolven; zijt dan voorzichtig gelijk de slangen, en oprecht gelijk de duiven.

(4) De duivel verzoekt.

VIII. De duivel verzoekt ook de mens; de onbekeerden zijn in zijn geweld, hij heerst over hen, zij zijn onder hem gevangen naar zijn wil. Maar hij spant al zijn krachten in om de gelovigen door verzoeken ten val te brengen, daarom draagt hij ook de naam van:

- verzoeker, Matth. 4:3.
- De vijand. Matth. 13:39.
- De tegenpartij, 1 Petrus 5:8.
- De duivel, Jak 4:7.

Deze verzoeken doet hij listig, daarom worden ze genoemd, *listige omleidingen*, Efëze 6:11. Hij zoekt, waar en wanneer de gelovige zwak is, daar weet hij zich dan naar te voegen om zijn verzoeken dan dus, dan zo te werk te stellen. Al zijn listige verzoeken voor te stellen, zo ondoenlijk, en velen niet nuttig zijn. Hij kent het gestel van het lichaam, waartoe dat gereed is, hij kent de aangelegenste zonde, hij weet in welke gelegenheden men gedurig moet zijn. Daarnaast brengt hij verbeeldingen, gedaanten in de fantasie of verbeeldende kracht, waardoor hij tracht, dat men op die verbeeldingen denke, en dat de lusten door het denken gaande mochten worden. Hij verwekt, zoveel als hem toegelaten wordt, allerlei gelegen heden, die hij weet, dat ons meermalen ten val brengen, en de ziel beroerd zijnde door het vallen, in de zonde, zo tracht hij ze al verder te vervoeren van de een zonde tot de andere. Hij weet de zonde óf fijn te verbergen, óf zeer begeerlijk voor te stellen, óf de lusten gaande willen worden. Is de mens in 't begin, hij port al aan, hij drijft aan tot haasten, haasten, opdat de mens geen tijd zou hebben om een gedachte tot God op te heffen.

Als de zonde bedreven is, tracht hij hem tot wanhoop op te wekken: *zo'n leven kan met genade niet bestaan, gij zijt niet wedergeboren, u hebt geen waar geloof, voor u is geen genade, uw zonde is te groot. Gij hebt de zonde in de Heilige Geest bedreven.*

Dan komt hij met verschrikkingen op allerlei wijzen. Ziet in 't brede van de verzoeken van de duivel, beneden in het hoofdstuk, welks opschrift is: *Van de aanvechtingen van de duivel.*

Dit hebben wij te weten: dat de duivel de mens niet kan dwingen tot zondigen, de mens niet kan doen zondigen, maar hij kan alleen aanraden, lokken, gelegenheden doen voorkomen, zodat de mens zelf oorzaak is van de zonden die hij begaat, en hij heeft de schuld op de duivel niet te leggen; ook is de duivel niet altijd de aanleider, maar doorgaans is de mens zelf de verleider.

Wij bidden af in verzoeking geleid te worden.

IX. Tot hiertoe hebben wij gezien wat verzoeking is; nu hebben wij te overwegen de daad, naast het voorwerp, de verzoeking, die afgebeden wordt: *Leid er ons niet in.* Wij bidden dat God onze Vader, het niet doe. God leidt Zijn kinderen tot en in de weg van de zaligheid, zonder welke zij die nooit zouden verkrijgen: Jes. 42:16. *Ik zal de blinden leiden door de weg, die zij niet geweten hebben; Ik zal ze doen treden door de paden, die zij niet geweten hebben.* Jes. 48:17 *Ik ben de Heere uw God, Die u leert wat nut is, Die u leidt op de weg, die u gaan moet. De Heere Jezus wordt genoemd, de overste Leidsman,* Hebr. 2:10 Hebr. 12:2, Om van de Heere geleid te worden, bidden de gelovigen, Psalm 25:5, *Leid mij in uw waarheid.* Psalm 143:10, *Leer mij Uw welbehagen doen; want Gij zijt mijn God! Uw goede Geest geleide mij in een effen land.* Want zij kennen hun zwakheid, en van de vijanden loosheid, boosheid en geweld;

en aan de andere kant, des Heeren macht en goedheid. Zij bidden, dat de Heere hen verlichte en gedurig de weg aanwijze, tot het ingaan in de weg gedurig opwekke en aanporre, door zijn kracht gedurig ondersteune en besture, en hen niet loslate, totdat zij het einde bekomen hebben. Dit leiden bidden ze. Maar dat ze afbidden is *het leiden in verzoeking*.

X. De Heere onze God is heilig; al wat Hij doet, is heilig; Psalm 111:3. *Zijn doen is majesteit en heerlijkheid*. Al wat Hij uitvoert, is rechtvaardig: Openb. 16:7 *Ja, Heere, Gij, almachtige God! Uw oordelen zijn waarachtig en rechtvaardig*. Al wat onrechtvaardig is, zij verre van God. In Hem is geen onrecht. Niemand beschuldige God, als hij ten kwade verzocht wordt, en daarin valt: Jak 1:13. *Niemand, als hij verzocht wordt, zegge: ik word van God verzocht; want God kan niet verzocht worden met het kwade; en Hij zelf verzoekt niemand met het kwade, en ten kwade*. Als God iemand verzoekt, dat geschiedt altijd op een ondoorzienlijke, heilige manier, en tot heilige einden, of tot openbaring van zijn rechtvaardigheid, of goedheid, en alzo tot verheerlijking van zijn Naam voor engelen en mensen, als aanschouwers dier daden.

XI. God verzoekt op een heilige wijze én godlozen én Godzaligen.

Godlozen.

- (1) Als Hij zijn misbruikte gaven, gewone verlichting, overtuiging, weerhoudende kracht wegneemt: 1 Sam. 16:14. *De Geest des Heeren week van Saul*.
- (2) Als Hij, als een rechtvaardig Richter, de mens, omdat hij naar Hem niet wil horen, overgeeft aan zichzelf, die niet dan zonde zijnde en niet dan zonde willende doen, niet anders kan dan zondigen: Psalm 81:13. *Dies heb Ik het overgegeven in het goeddenken huns harten, dat zij wandelen in hun raadslagen*.
- (3) Als God de zondaar aan de duivel overgeeft, dat die hem beheerse naar zijn wil: 2 Tim.2:26 ... *onder welke zij gevangen waren tot zijn wil*.
- (4) Als de mens, onder die oordelen zijnde, door gedurig zondigen en zijn geweten gedurig tegen te gaan, verhard wordt en geen meer gevoel heeft van zondigen, en vrees voor straf. Dit oordeel voerde God uit over Farao: Ex 7:3. *Ik zal Farao's hart verharden*. Een mens in zo'n staat zijnde, en God hem allerlei genegenheden latende voorkomen, zo valt hij overal toe over, totdat Gods rechtvaardige wraak hem verdelgt.

Hoe de Godzaligen.

XII. God verzoekt zijn kinderen tot een heilig einde en op een heilige wijze; dit geschiedt:

- (a) als de Heere de verzoekers, 't zij duivel, wereld of vlees loslaat, om hen op allerlei wijze aan te vallen, gelijk God zo de duivel op Job losliet, doch met bepaling, Job 1, 2. En op David, 2 Sam. 24:1.
- (b) Als God Zijn genadige invloed en ondersteunende kracht inhoudt, waarover de kerk klaagde, Jes. 63:17, *Heere! waarom doet Gij ons van Uw wegen dwalen? Waarom verstokt Gij ons hart, dat wij U niet vrezen?* Een kind Gods zo ontbloomt van Gods hulp, en zo wordende bestormd van zijn vijanden, en de genade en het geestelijke leven klein zijnde, wat is een zodanige in gevaar!
- (c) Als God de zodanige gelegenheden laat voorkomen, in welke hij moest staan. Maar hij is niet op zijn hoede, de bewegingen en begeerlijkheden worden gaande, hij verlaat de vreze, de gehoorzaamheid, de liefde Gods, dan wordt hij als een tol omgedreven, en wordt door zichzelf omgevoerd en in alle heftigheid vervoerd van de ene zonde tot de andere, en tot zonden, tot welke zijn natuur zelfs geen prikkeling

tevoren had. Dat is een bedroefde staat; wat zou het einde zijn, als God hem niet wederom voorkwam en herstelde! Een kind Gods heeft voor die staat te schrikken en daartegen te bidden.

Wat het afbidden insluit.

XIII. Als wij bidden: *leid ons niet in verzoeking*, dan bidden wij niet af alle verzoeken of beproevingen door kruis, naar ziel en lichaam, alle gelegenheden, waardoor men zou kunnen vallen. Want dat is de weg Gods met al zijn kinderen, opdat Hij hen vernedere opdat Hij hen oefene in de strijd tegen de vijanden, en opdat Hij hen heilige.

"Maar laat de verzoeking geen vat, geen kracht op ons hebben, laat ons niet los, onttrek ons Uw Heilige Geest niet, geef ons niet over aan ons zelf, als er gelegenheden tot zondigen komen, als de vijanden op ons aanvallen en zoeken ons hierheen en daarheen te slingeren, en te ziften als de tarwe, laat ons niet komen in de hand, in het geweld van de verzoeking, laat ons in de strikken niet gevangen worden, zodat ongerechte dingen de overhand over ons zouden bekomen; geef ons niet over in een verkeerde zin, in de begeerlijkheden van ons verdorven hart; want waartoe zou ons dat niet vervoeren? Maar als het U belooft ons gelegenheden te laten voorkomen, en dat overal strikken voor ons gesteld worden, en de duivelen, wereldse mensen, listig of boosaardig op ons toelagen om ons te vangen, bewaar u ons dan voor vallen, bestuur u ons dan door Uw Geest, en geef ons kracht om staande te blijven, opdat door onze val onze eigen ziel niet als ter dood toe gewond worde, de Godzaligen niet bedroefd of geërgerd worden, en Uw Naam en de Godzaligheid om onzentwille niet gelasterd worden."

Zo was Davids gebed. Psalm 25:20, 21, *Bewaar mijn ziel en red mij; laat mij niet beschaamd worden; want ik betrouw op U. Laat oprechtheid en vroomheid mij behoeden; want ik verwacht U.* Zo ook Psalm 119:8, *Verlaat mij niet al te zeer.* Psalm 69:7, *Laat hen door mij niet beschaamd worden, die U verwachten, o Heere, Heere der heerscharen! laat hen door mij niet te schande worden, die U zoeken, o God Israëls!*

En te kennen geeft.

XIV. Zodat het bidden, om niet in verzoeking ingeleid te worden, vervat:

- (a) een kennis en erkentenis van de zondigheid van ons hart en van onze zwakheid, om verzoeken te kunnen tegenstaan.
- (b) Het geeft te kennen de haat en afkeer van de zonde, de angst om in zonden te vallen.
- (c) De liefde tot de gemeenschap met God, die door het vallen in verzoeking gekrenkt en verdonkerd wordt; en de liefde voor de eer van Gods Naam en voor de eer van de Godzaligheid en blijdschap van de Godzaligen.
- (d) Het geeft te kennen het geloof van het opzicht van God over de zijnen, van de almachtigheid Gods, om hun sterkte te kunnen geven, en om de vijanden in hun aanvallen te kunnen bedwingen. Alsmede, het geloof van de goedheid Gods om het te willen doen, en van zijn waarheid om het te zullen doen, omdat Hij beloofd heeft naar het gebed te horen en dat te verhoren.

't Woord *boze* wordt verscheidenen toegeschreven.

XV. Het eerste deel van deze bede is de bewaring voor het kwade, dat is verhandeld; het tweede is de verlossing van het kwade: *Maar verlos ons van den boze.*

Het eerste ziet op het toekomende, het tweede op het tegenwoordige; deze twee delen van de bede worden door een tegenstellend woord *maar* samengevoegd, waaruit blijkt, dat het laatste wat anders is dan het eerste en nochtans opzicht heeft op het eerste; hoe de tegenstelling en de opzigtelijkheid is, hangt af van het woord *boze*, hoe dat

genomen moet worden, wie of wat daardoor verstaan wordt. Boze, Grieks *poneeros* betekent:

- de duivel: Matth. 13:19, 38 ... *zo komt de boze, enz ... het onkruid zijn de kinderen des bozen.*
- De wereld wordt genoemd boos: Gal. 1:4. Boze wereld; wordt gezegd in het boze te liggen, dat is geheel en al boos te zijn: 1 Joh. 5:19. *Wij weten ... dat de gehele wereld ligt in den boze.*
- 't Hart des mensen wordt gezegd boos te zijn: Heb 3:12. *Ziet toe, broeders! dat niet te eniger tijd in iemand van u zij een boos ongelovig hart.* Dat boze hart is vervuld met boosheid: Matth. 12:35 ... *de boze mens brengt boze dingen voort uit den bozen schat.* In het hart van een mens in de natuur is niet dan boosheid: Gen. 6:5 ... *al het gedichtsel van de gedachten zijns harten (is) ten allen dage alleen boos.*
- Ook werd de zonde het boze genoemd: Rom. 12:9 ... *Hebt een afkeer van het boze.* Omdat deze vier: duivel, wereld, 't hart des mensen, de zonde, boze genoemd worden, zo is de bedenking, wie of wat hier door boze verstaan moet worden.

Wat door boze hier verstaan wordt.

XVI. De bidder is een kind Gods, die God als een Vader aanspreekt, die grote begeerte heeft tot de verheerlijking van Gods Naam, tot de welstand en uitbreiding van Gods koninkrijk, tot het doen van de wil Gods, daartoe verzoekt hij lichamelijk onderhoud voor zich en alle Godzaligen, opdat ze door armoede niet zijn tot laster van degenen, die buiten zijn, en zelf niet overstelpt worden door bekommernissen. Hij bidt om een gedurig bevredigde en verzoende staat, om met blijdschap en vrijmoedigheid voor God en de mensen hun loop uit te lopen, en dat hun geen strikken en struikelblokken ontmoeten mochten, waardoor ze gevangen en waarover zij vallen zouden, en dat ze daartoe verlost mochten worden van alles, wat hun in de weg van de Godzaligheid hinderlijk is, en dat is *het boze*.

In de eerste plaats en ten voornaamste wordt hier door het boze verstaan, niet de duivel, dan zouden beide delen van deze bede hetzelfde bijna zeggen. Maar **de zondige natuur**, de licht omringende zonde, de wet van de zonde, die in onze leden is, de zonde met alle derzelve uitwerkselen. Dus is de tegenstelling en betrekking op het voorste deel van deze bede klaar; zolang als de zonde in de mens zeer krachtig is, doet de minste verzoeking hem vallen, maar als het beeld Gods meer hersteld is, en Christus een gestalte in de ziel gekregen heeft, het hart meer lust en sterker leven en heiligheid bekomen heeft, dan zal de mens in de verzoeken beter staande blijven; en behalve dat, wat zou het de mens baten, als hem geheel geen verzoeken bejegenden, als hij ondertussen in een zondige gestalte bleef? De bidder heeft een afkeer van het monster van de zonde, kan ze in zich niet verdragen. Maar verzoekt daarvan verlost te worden. Ook heeft het Griekse woord *rusai* (verlossen) zijn nadruk; daar de Grieken verscheiden woorden hebben, waardoor zij *verlossen* uitdrukken, zo wordt hier dit woord gebruikt, 't welk uittrekken, verlossen door *uittrekken*, betekent. De zonde moet uitgetrokken worden. *Indien uw oog u ergert, trekt het uit, en werpt het van u*, Matth. 18:9. *In de uittrekking van het lichaam van de zonden des vlees*, Kol. 2:11. Hoewel daar andere woorden staan. Zodat wij bidden: verlos ons van de zondige gestalte van het hart en derzelve zondige uitwerkingen. Hiertegen is niet, dat er in het Grieks een 'artikel' staat **toe poneeroe**, alsof dat op een persoon en alzo op de duivel moest zien; want het 'artikel' wordt ook bij de zonde gesteld: 1 Joh. 5:19 De gehele wereld ligt **en toe poneeroe**, in **het boze**.

Wij achten 't bekwaamst dat *apo tou ponhrou* niet beperkend maar uitgebreid is, en het boze hier betekent en insluit, én de zonde, én al wat kwaad is. Zodat de zin van deze bede is: *bewaar ons in 't toekomende, dat wij in de macht van de verzoeking niet komen, en daardoor ten val gebracht worden; en red ons uit de tegenwoordige zondige gestalte van de ziel, en daaruit voortkomende zonde.*

Een onbekeerde kan deze bede niet bidden.

XVII. Gelijk een onbekeerde geen bede kan bidden, omdat hij geen van alle begeert, zo kan hij ook deze niet bidden, te meer omdat hij hier allerklaarst overtuigd kan worden, dat hij de zaken in deze bede begrepen, niet alleen niet begeert, maar dat al zijn lust en vermaak is in de zonde te leven; hij wil, dat de zonde uit hem niet getrokken worde. Maar hij trekt zelf de ongerechtigheid met koorden der ijdelheid, en de zonde als met dikke wagenzelen. Hij is niet angstig in verzoeking te komen. Maar hij zoekt ze zelf, hij leidt er zichzelf gretig in; want zondigen is zijn lust en leven, als er maar geen schade of schande op volgt. Als zo een dan tot God zegt: *Leid ons niet*, enz. dan liegt hij voor de alwetende God en bespot Hem. Want als hij zijn hart recht uit zou spreken, dan zou hij zeggen: *geef mij vele gelegenheden tot vermakelijke en voordelige zonden; want zij zijn mijn lust.* Dat dan een zodanige niet meer deze bede tot God zegge, opdat hij God niet terge. Maar dat hij óf zonder bidden heenlope naar zijn verderf, óf zich bekere, en dan kome bidden: *Leid ons niet in verzoeking!*

Ook een Godzalige niet altijd.

XVIII. Ook is een Godzalige niet altijd in staat om deze bede te bidden; hij moet zich altijd verzamelen, herstellen en schikken, als hij zal bidden, omdat hij vrijmoedigheid hebbe; zo moet hij op een bijzondere wijze naar binnen keren, eer hij deze bede bidt, zichzelf bezien, of zijn hart ook kleeft aan een zonde, of er een zonde is, die tegenwoordig hem gevangen houdt, tegen welke hij geen levendig opzet neemt, om ze te laten, en dezelve te bestrijden, uit welke hij tegenwoordig niet opstaat; zo iemand in zo'n staat is, zo heeft hij geen vrijmoedigheid tot God te naderen, want zijn hart veroordeelt hem. Daarom is het noodzakelijk, dat men volkomen opzet hebbe tegen de zonde in 't gemeen, en ook in het bijzonder tegen die en die zonde, die ons meest kwelt, schoon men als nog geen kracht tegen dezelve heeft, en men zo uit zijn gestalte, als uit de ondervinding wel afleiden kan, dat men er weer in vallen zal, zo er geen meerdere kracht van boven komt; want dan is men in staat om hulp te verzoeken, en te bidden: *Leid ons niet in verzoeking.*

Men moet dezelve met grote ernst bidden.

XIX. Laat dan deze bede van ons ernstig gebeden worden, want:

- (a) Als wij deze gestalte en zaken niet deelachtig zijn, zo zijn wij niet in staat om de andere bedden zelfs te bidden, veel minder die te doen. Maar deze bede bekomen hebbende, dan zijn wij bekwaam tot alles. Gelijk de eerste bede het einde van alles is, zo is deze bede de gestalte waaruit en waardoor wij naar dat einde kunnen trachten, en de middelen tot dat einde wel kunnen gebruiken.
- (b) Daarbij, wat is de zonde gruwelijk! Zij is een verbreking van de band, die de Heere op de mens gelegd heeft, en welke band zij zelf met genoeg erkennen. Zondigen is de hoge Heere ongehoorzaam te zijn, zijn ontzaglijkheid te versmaden, in zijn tegenwoordigheid, en daar Hij het ziet; zonden te doen, welke de tegenwoordigheid van een mens, ja van een klein kind beletten zou. Maar zijn toorn en oordelen niet te vragen, ja daarin ligt de verzaking van God; kan er wel wat verschrikkelijkers zijn?

- (c) De zonde mismaakt de ziel, en maakt ze afschuwelijk, hatelijk, walgelijk, meer dan men denken of zeggen kan.
- (d) En wat baart ze al droefheden! God onttrekt Zich, en laat hem alleen staan. Onvrijheid, onvastigheid, schrik, vreze, onrustigheid jaagt de kostelijke ziel dag en nacht.
- (e) De ene zonde baart de andere, en die wederom anderen, en waar zou het einde van zondigen zijn?
- (f) Het zondigen is niet alleen voorbijgaande kwade gedachten, woorden en daden te doen, maar het krenkt het geestelijke leven zelf, het wordt kleiner en zwakker, minder bekwaam om Godzalig te leven, en zonden af te keren. Dit alles weet u, gelovigen! Zou u dan niet angstig en bevreesd zijn voor de zonde, en omdat u uw onmacht kent, zal dat u dan tot de Heere niet doen roepen: *verlos ons van de boze! Red mij, was mij af.*
"Heilig mij, heilig mij,
Ik moet heilig zijn als Gij!"

In verzoeking te vallen is verschrikkelijk en bitter.

XX. In de macht van verzoeking te vallen is het bitterste dat een Godzalige overkomen kan. Als een Godzalige, die toch kleine kracht heeft, in een zondige staat komt, in zonden zich meer dan gewoon toegeeft, onaandachtig, roekeloos en slordig daarheen gaat, dan is hij in een staat, die voor verzoeken openligt. Als de verzoeker dan van God toegelaten wordt zodanige aan te vallen, zijn boosheden en loosheden, zijn kunsten en praktijken in 't werk te stellen; als hem dan gelegenheden voorkomen, 't zij tot toorn, tot hoogmoed, tot onrechtvaardigheid, tot onreinheid, 't zij tot bezwijken in de belijdenis, door vreze of begeerte, of diergelijke. Als God van hem afwijkt, hem verlaat en hem alleen laat staan, dan worden de begeerlijkheden levendig en heftig, en drijven hem rondom als stof in een dwarrelwind, daar is dan geen weerhouden aan, verstand en oordeel hebben niets te zeggen, de brandende begeerlijkheden zijn meester. Of het geestelijke leven zich enigszins openbaart en afraadt, en er tegen aan zucht, 't moet er dan, alsof men onzinnig was, zo mede door, de hollende paarden zijn niet te weerhouden, en waartoe zouden ze een mens niet wel vervoeren! Ja wel tot dingen, daar hij al zijn leven geen begeerte, ja een afschrik van had.

Is de mens door verzoeking ten val geraakt, 't is dikwijls met de een val niet gedaan, en of men wel wil ophouden, en tot zijn vorige tederheid terugkeren, daar is geen kracht; God verbergt Zich, de verzoeken worden vernieuwd, de begeerlijkheden worden opnieuw wederom gaande, hij wordt wederom overwonnen, totdat de Heere hem wederom voorkomt en hem uittrekt. Maar de vorige tederheid van het hart, de bevredigde staat, de gemeenschap met God, het blinken in heiligheid is nog ver; droefheid, tranen benauwdheid, bidden, worstelen, achteraan kleven, licht wederom struikelen is dagelijks werk. Wie zou voor zo'n staat niet vrezen? Daarom bidt gedurig: *Leid ons niet in verzoeking!*

Ons hart moet men vooral bewaren.

XXI. Het bidden van deze bede komt voort uit een haat en afkeer van de zonde, uit de ondervinding van onze onmacht om staande te blijven, uit liefde tot een zuiver en onbevlekt leven. Indien dit ons aanzet tot bidden, zo moet het ons ook werkzaam maken om ons in een staat te houden, op welke de verzoeken, als ze komen, geen vat hebben, dat is een volkomen hart, dat niet hunkert naar iets anders dan naar een gedurige vereniging, naar de gemeenschap met God. De wereld, en al wat in de wereld mooi en gemakkelijk schijnt, moet uit het hart gebannen worden, de Heere alleen ons

algenoegzaam, onze blijdschap en vermaak, onze liefde en vreze zijn. Kunnen wij tot de uitwerking niet naar onze wil komen, de keur, dat voornemen, de werkzaamheid moet men altijd trachten te bewaren. Zo men van het hart niet begint, al ons doen zal geen voortgang hebben, men zal openliggen voor verzoeken, de minste gelegenheid zal doen vallen. Maar als het hart volkomen met de Heere is, en men houdt zich in de tegenwoordigheid Gods, dan zal men gesterkt zijn tegen de verzoeken: 1 Joh. 5:18 ... *die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de boze vat hem niet.*

Men moet zichzelf in geen verzoeking leiden.

XXII. Bidden en arbeiden moeten samen gaan; wat een Christen bidt, dat wil hij doen, en tracht het te doen, zo ver hij kan. Als hij bidt: leid ons niet in verzoeking, zo moet, hij zich wachten, dat hij zichzelf niet in verzoeking leidt. Men leidt zich in verzoeking

- (1) als men de gelegenheden door welke men meermalen gevallen is, niet vliedt. Maar óf zoekt, óf, als ze voorkomen, en bedachtzaam involgt, daar men geen noodzaak, of verplichting had, om ze te gebruiken. Deze zijn zeer verscheiden, naar eens ieders gestel, beroep, of andere omstandigheden; sommigen is 't gezelschap van zo'n schadelijk, anderen maaltijden, anderen 't gebruik van middelmatige zaken, anderen op sommige tijden de eenzaamheid. Deze, die men nalaten kan, moet men vluchten, of men leidt zich in verzoeking; als men de gelegenheden, waardoor men dikwijls gevallen is, niet mag ontlopen, omdat wij door goddelijk bevel daartoe verplicht zijn, zo moet men zeer op zijn hoede zijn, door 't hart wel te bewaren, door de tong te breidelen, door toegeven in eigen zaken, en pal te staan in de zaak Gods, met oprechtheid en voorzichtigheid ons te wapenen; zo doende zal de verzoeking minder vat op ons hebben.
- (2) Ook is het zichzelf in verzoeking te leiden, als men geoorloofde en middelmatige dingen te veel en onbedachtzaam gebruikt.
- (3) Als men ijdele gedachten, schoon van natuurlijke zaken, aanhoudt, om zich daarin te vermaken.
- (4) Als men gezondigd heeft, niet terstond opstaat. Maar óf door achteloosheid, óf door moedeloosheid, óf door ongeloof en verwerpen van zijn staat, óf door vermaak van de zonde liggen blijft, waardoor de zonde meerder kracht krijgt.
- (5) Als men op schielijke invallen, 't zij van een vermakelijke zonde, 't zij van onbetamelijke gedachten van God en het Goddelijke, 't zij van verschrikkelijke inwerpingen blijft staan denken; daardoor raakt men de welgestelde gestalte van de ziel kwijt, en een kwade gestalte is bekwaam tot verzoeking. Tegen deze alle moet een christen waken en strijden, al biddende en werkende door het geloof: Matth. 26:41. *Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt.* 1 Petrus 5:8, 9. *Zijt nuchteren en waakt; want uw tegenpartij, de duivel, gaat om als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou mogen verslinden. Denwelken wederstaat, vast zijnde in het geloof.*

Wilt u voor verzoeking bewaard zijn:

- (1) geeft acht op uw hart, en op deszelfs gedachten: Spr. 4:23. *Behoed uw hart boven al wat te bewaren is.*
- (2) Bewaart uw ogen: Job 31:1. *Ik heb een verbond gemaakt met mijn ogen.* En bidt, Psalm 119:37, *Wend mijn ogen af, dat zij geen ijdelheid zien.*
- (3) Sluit uw oren voor ijdele redenen, voor achterklappen: 1 Kor. 15:33. *Dwaalt niet. Kwade samensprekingen verderven goede zeden.* Pred. 7:21. Geef ook uw hart niet tot alle woorden, die men spreekt.

- (4) Geeft acht op uw tong, bestuur die toch nauwkeurig en omzichtig: Psalm 39:2. *Ik zei: ik zal mijn wegen bewaren, dat ik niet zondige met mijn tong; ik zal mijn mond met een breidel bewaren.* En bidt: *Heere! zet een wacht voor mijn mond, behoed de deur van mij lippen,* Psalm 141:3. Geeft u geen acht op uw hart, en op uw uiterlijke zinnen, u zult gedurig in verzoeking vallen: maar dus op uw hoede zijnde, en voorzichtig wandelende, en al biddende en strijdende zult u zeker wandelen, de vijanden overwinnen, en de kroon van het leven beërven.

Besluit van het gebed.

XXIII. Het derde deel van dit gebed is het besluit. *Want Uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid in van de eeuwigheid. Amen.*

De papisten, en enige anderen laten het uit, en bestrijden het. Maar de heilige tekst zelf, en het gebruik van de eerste kerk, en de opvolgende, en diergelijke uitdrukkingen in andere plaatsen van de Goddelijke Schrift zijn hun tot overtuiging, en ons tot verzekering in het gebruik.

Men kan dit besluit aanmerken:

- (a) Als gronden, waarop de bidder vrijmoedigheid heeft genomen, en waarop hij steunt. Omdat God, zijn Vader, het gebied heeft over alle schepselen, en almachtig is om de begeerten de bidder te geven, en heerlijkheid en majesteit zijn Wezen is, 't welk de bidder beoogt te verheerlijken.
- (b) Men kan het besluit aanmerken, als beweegredenen; gelijk doorgaans bij de gebeden, in de Heilige Schrift vermeld, beweegredenen gebruikt worden, waardoor de bidder, en zijn begeerten opwekt, en vergeestelijkt, en God smeekt om de begeerde zaken te geven, omdat Hij een Heerser over alles is, en alles doen kan door zijn macht, en dat het bekomen van de begeerde zaken tot verheerlijking van Zijn Naam, die Hem toekomt, zal zijn. Of aldus: *wij hebben het gebeden voor de kerk, het koninkrijk der genade, en dat is Uwe, daarin wilt U verheerlijkt worden, verhoor dan ons gebed!*
- (c) Men kan het ook aanmerken als een uitbreiding en aandrang aan de laatste bede, dat God ons niet wil leiden in verzoeking, maar van de boze verlossen, omdat Hij recht heeft over alles en macht heeft, en over de verzoekers en verzochten, en door zijn almachtigheid kan ondersteunen, verzoekers terughouden, de verzochte een vast en heilig hart kan geven; doch men moet het niet bepalen alleen tot de laatste bede, maar uitbreiden tot het gebed in 't gemeen.

Uw is het Koninkrijk.

XXIV. Dit zegt de verhevenheid, Grieks exoesia, het recht, het gebied Gods over alles, 't welk alles, Hem onmiddellijk is onderworpen; dit wordt heerlijk uitgedrukt van de koning David: 1 Kron. 29:11, 12, *Uwe, o Heere! is de grootheid, en de macht, en de heerlijkheid, en de overwinning, en de majesteit; want alles wat in de hemel en op de aarde is, is Uwe; Uwe, o Heere! is het koninkrijk, en Gij hebt U verhoogd tot een Hoofd boven alles ... en Gij heerst over alles; en in Uw hand is kracht en macht.* God heeft soeverein gebied, en over het koninkrijk van de macht en van de genade, en de heerlijkheid.

De kracht.

En de kracht, Grieks dunamis. God heeft niet alleen recht gebied, macht over alles. Maar in de Heere is ook sterkte en kracht om over het Zijne te heersen, de Zijnen te beschermen, hen hun begeerten te geven, en de vijanden te straffen, en alles uit te voeren wat Hij wil: Gen. 17:1 ... *Ik ben God, de Almachtige!* Dit erkennen de

Godzaligen: Psalm 115:3. *Onze God is toch in de hemel; Hij doet al wat Hem behaagt.* Eféze 3:20. *Hem nu, Die machtig is, meer dan overvloedig te doen, boven al dat wij bidden of denken.*

De Heerlijkheid.

En de Heerlijkheid. God is heerlijkheid en majesteit in Zichzelf, al was er noch hemel, noch aarde, noch enig schepsel. Gods heerlijkheid vertoont zich in al zijn werken, zo van de natuur als van de genade; de engelen, en de zielen van de volmaakt rechtvaardigen loven en prijzen Hem, ziende zijn heerlijkheid. Maar de goedheid Gods heeft ook gewild, dat Hij verheerlijkt worde op aarde; de onbekeerden kennen Gods heerlijkheid niet, zij hebben geen lust om die te zien, te roemen en te prijzen. Maar God heeft zijn volk geformeerd, opdat het zijn lof vertelle, Hij heeft ze getrokken uit de macht van de duisternis, opdat zij zijn deugden zouden verkondigen. De verheerlijking van God hebben ze in 't oog, in al hun doen, 't is hun lust en leven. Psalm 145:2-5. Te allen dage zal ik U loven, en uw Naam prijzen in eeuwigheid en altoos. De Heere is groot en zeer te prijzen, en zijn grootheid is ondoorgrondelijk. Geslacht aan geslacht zal uw werken roemen; en zij zullen uw mogendheden verkondigen. Ik zal uitspreken de heerlijkheid van de eer uwer majesteit; en uw wonderlijke daden. De bidder zegt: Uw is de Heerlijkheid, het komt U toe, dat alles U ere geve: en omdat de bidders dat beogen, zo bidden ze, zo verwachten ze van God, dat Hij hun gebed verhoore.

In der Eeuwigheid.

In der Eeuwigheid. Het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid is des Heeren van eeuwigheid tot eeuwigheid, bij Hem is geen verandering of schaduw van omkering. Hij blijft altijd dezelfde, altijd heerlijkheid, almachtigheid, hoogheid. De gelovigen op aarde, van Adam tot op Christus' komst ten oordeel, van geslacht tot geslacht, zeggen: *Hem, Die op de troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid.* Openb. 5:13.

Amen.

Amen is een Hebreeuws woord, het betekent waarheid. Soms wordt het eens, soms met verdubbelingen, gezegd: *Amen, ja Amen.* Soms alleen, soms met enige bijvoeging: *Amen, Hallelujah; Amen, o Heere; Amen: De Heere doe alzo.*

- (a) Soms zegt het een toestemming, en zich bevoegen bij 't geen gezegd werd. Deut. 27:15 ... *het volk zal zeggen: amen.* Neh. 8:7 ... *al het volk antwoordde: amen, amen! met opheffing van hun handen.* Deze toestemming geeft te kennen, dat men de zaak verstaat en mede wenst en begeert. *Anderszins ... hoe zal degene, die de plaats eens ongeleerden vervult, amen zeggen op uw dankzegging, omdat hij niet weet, wat gij zegt?* 1 Kor. 14:16.
- (b) Soms betekent het een sterke begeerte naar de zaak, en verlangen dat het zo zij, en kome: Jer. 11:5. *Opdat Ik de eed bevestige, die Ik uw vaderen gezworen heb ... Toen antwoordde ik, en zei: amen, o Heere!*
- (c) Soms betekent het waarheid, zekerheid, vastigheid, daar men op aangaan, op vertrouwen mag: 2 Kor. 1:20. *Want zo vele beloften Gods als er zijn, die zijn in Hem ja en zijn in Hem amen.* De gelovige bidder, die alles met verstand en met al zijn hart gebeden heeft, erkent de waarheid en vastigheid van de beloften Gods, dat Hij de gebeden verhooren zal, en in 't bijzonder deze: Markus 11:24, *Alle dingen, die u biddende begeert, gelooft, dat u ze ontvangen zult, en zij zullen u geworden,* 1 Joh. 5:14, 15, *Dit is de vrijmoedigheid, die wij tot Hem hebben, dat zo wij iets bidden naar zijn wil, Hij ons verhoort. En indien wij weten, dat Hij ons verhoort, wat wij*

ook bidden, zo weten wij, dat wij de beden verkrijgen, die wij van Hem gebeden hebben. De bidder heeft hartelijk gebeden, weet dat de gebeden zaken naar Gods wil zijn, gelooft de goedheid, de almachtigheid, de waarheid Gods, verwacht de vervulling van zijn begeerte, met onderwerping van tijd, manier en mate, en zegt daarop, al verlangende: Amen, hetzij zo, 't zal zeker en waar zijn, Openb. 22:20, Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, Ik kom haastig. Amen. Ja, Kom, Heere Jezus! Amen.